

การสื่อสารของกลุ่มดะวะฮ์ในการดำรงความเป็นมุสลิม
COMMUNICATION PATTERN FOR DAWAH: ISLAMIC HARMONY

การสื่อสารของกลุ่มดะวะฮ์ในการดำรงความเป็นมุสลิม

COMMUNICATION PATTERN FOR DAWAH: ISLAMIC HARMONY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ปีการศึกษา 2559

©2560

ณัฐพงศ์ สวนดี

สงวนลิขสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์

เรื่อง การสื่อสารของกลุ่มตะวะฮ์ในการดำรงความเป็นมุสลิม

ผู้วิจัย ญัฐพงศ์ สวนดี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม ชมงาม)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชาน ทองประยูร)

ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริชัย อรรคอุดม)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒนานุกูล)

(ดร.คันสนีย์ เทพปัญญา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 22 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2560

ณัฐพงศ์ สวนดี. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์, มิถุนายน 2560,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

การสื่อสารของกลุ่มตะวะฮ์ในการดำรงความเป็นมุสลิม (74 หน้า)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม ชมงาม

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียน
ชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์ (2) ศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้าน
ในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์ (3) ศึกษาผลการดำรงความเป็นมุสลิมจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่ม
ตะวะฮ์ ซึ่งการทำวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนด
แนวทางในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การศึกษาจากเอกสาร
(Documentary Research) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย โดยผลการ
ศึกษา พบว่า กลุ่มตะวะฮ์ใช้วิธีการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication)
โดยมีทิศทางการสื่อสาร 3 รูปแบบ คือ การสื่อสารจากบนลงล่าง การสื่อสารจากล่างขึ้นบนและ
การสื่อสารแนวนอน โดยตลอดกิจกรรมกลุ่มตะวะฮ์ใช้การสื่อสารเชิงวัจนะด้วยภาษาพูดเป็นหลัก
ส่วนปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์ คือ ปัญหาด้านภาษา
ปัญหาด้านอารมณ์และความรู้สึก และปัญหาด้านพฤติกรรม ส่วนในแง่มุมมองของการดำรงความเป็น
มุสลิมนั้น กิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สนับสนุนคำสอนตามหลัก
ศาสนาอิสลามในแง่ของการอุทิศตนเพื่อเชิญชวนผู้คนในการรักษาคุณธรรม ความดีและการตักเตือน
ซึ่งกันและกัน โดยการดำเนินกิจกรรมส่งผลกับผู้ฟังในเรื่องหลักศรัทธา โดยผู้ฟังเกิดความเชื่อมั่นและ
ศรัทธามากขึ้น และขณะเดียวกันกิจกรรมดังกล่าวได้ส่งผลให้ผู้ฟัง ให้ความสำคัญในเรื่องการละหมาด
มากขึ้นด้วย

อนุมัติ: _____

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Suandee, N. M.Com.Arts (Strategic Communications), June 2017,
Graduate School, Bangkok University.

Communication Pattern for Dawah: Islamic Harmony (74 pp.)

Thesis Advisor: Assoc.Prof.Pornprom Chomngam, Ph.D.

ABSTRACT

The objectives of this study were to (1) study the communication patterns in the community of worshipers, (2) study communication problems of the community of worshipers (3) study the effect of being Muslim from community visitation activities by Dawah. This research is a qualitative research. The researcher has established guidelines for collecting data from in-depth interviews, documentary research and study related to the objectives. The study found that the Dawah used face to face communication. There are 3 virtually communicated directions of face to face style such as (1) upward (from leader to worshipers) (2) downward (from worshipers to leader) and (3) horizontally communication (among worshipers). In Dawah activities, the word of God is spoken as the main language. The communication problems of the community of worshipers were the language problem, the emotional problems and behavioral problems. In terms of the existence of a Muslim, the community worship activities are an activity that supports Islamic doctrines in terms of their dedication to inviting people in order to maintain moral virtue and warn each other. The results of the activities affect the audience on the main faith. The audience is more confident and faithful. At the same time, the activity said. It also results in the audience paying more attention to prayer.

Approved: _____

C. PORNPRAM

Thesis Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มตะวะฮีย์ในการดำรงความเป็นมุสลิม” ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จของเอกองค์อัลลอฮ์ (ซ.บ.) ผู้ทรงประทานทางนำ ความรู้และสติปัญญาตลอด ช่วงเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ที่ผ่านมา รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม ชมงาม อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญชวล ทองประยูร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์กับผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง ในความกรุณาและขอขอบพระคุณคณาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ รองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒน์านุกูล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริชัย อรรถอุดม ที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านจากชุมชนมุสลิม คลองเตย ชุมชนมุสลิมทับช้าง ชุมชนมุสลิมสุเหร่าแดง (ท่าอิฐ) และชุมชนมุสลิมคลองหนึ่ง จังหวัด ปทุมธานี ในการต้อนรับและให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยความเป็นกันเองอย่าง ที่สุด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อนร่วมงานที่เข้าใจและช่วยแบ่งเบา ภาระการทำงานในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์และท้ายที่สุดขอขอบคุณภรรยาและลูก ๆ ที่น่ารัก ที่เป็นกำลังใจตลอดการศึกษาครั้งนี้กระทั่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณจากใจ

ณัฐพงศ์ สวนดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
1.3 ขอบเขตการวิจัย	8
1.4 คำถามนำวิจัย	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร	13
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงความเป็นมุสลิม	15
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ	23
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาผลของการโน้มน้าวใจ	25
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	31
3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	31
3.2 ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์	32
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและสถานที่ในการเก็บข้อมูล	32
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	33
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 การจำแนกข้อมูล	35
4.1 รูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์	36
4.2 ปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 (ต่อ) การจำแนกข้อมูล	
4.3 การดำรงความเป็นมุสลิมด้านหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจผ่านกิจกรรม เยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มคณะ	44
บทที่ 5 สรุปผล และข้อเสนอแนะ	57
5.1 สรุปผลการศึกษา	57
5.2 ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	71
ประวัติเจ้าของผลงาน	74
ข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิ์ในวิทยานิพนธ์	

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1: แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ทศนคติกับการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภายนอกร่างกายซึ่งสามารถสังเกตได้	26
ภาพที่ 4.1: แบบจำลองกระบวนการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มดะวะฮ์	56

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 11 สงครามครูเสดที่เกิดขึ้นระหว่างชาวตะวันตกกับมุสลิมนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นหน้าใหม่ของหน้าประวัติศาสตร์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอิสลามกับโลกตะวันตก ผลของสงครามส่งผลต่อความสัมพันธ์มากมายหลายรูปแบบ รวมทั้งการล่าอาณานิคมของตะวันตกต่อโลกมุสลิมก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาโดยช่วงศตวรรษที่ 16-19 เป็นช่วงที่ประเทศมุสลิมตกอยู่ภายใต้การล่าอาณานิคมจากตะวันตกหลายประเทศ กระทั่งศตวรรษที่ 20 รัฐมุสลิมต่าง ๆ ก็สามารถปลดแอกจากการยึดครองของจักรวรรดินิยมได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าอิทธิพลและรากเหง้าจะถูกถอนรากถอนโคนหรือสูญสิ้นไปด้วย ความจริงแล้วการครอบงำจะไม่ปรากฏเพียงด้านการเมืองหรือด้านเศรษฐกิจเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการครอบงำด้านความคิดและวัฒนธรรมอีกด้วย สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัญหาหลักที่สังคมมุสลิมหลายแห่งกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน การครอบงำดังกล่าวมิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญแต่การครอบงำเป็นกระบวนการที่ถูกวางแผนไว้อย่างรอบคอบและเป็นระบบ สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าการครอบงำดังกล่าวทางการเมืองต่อโลกมุสลิมของตะวันตกนั้น คือการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ซึ่งนับเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการล่าอาณานิคม โดยยุทธวิธีที่นำมาใช้และนับได้ว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด คือการสนับสนุนหรือการตั้งสถาบันการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากประเทศมุสลิมจะมีโรงเรียนหรือศูนย์การศึกษาที่อยู่ในอุปถัมภ์ขององค์กรมิชชันนารี ถึงแม้ว่ากระบวนการดึงคนเข้าศาสนาคริสต์จะไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร แต่กระบวนการเหล่านี้ก็มีผลต่อท่าทีและความคิดของชาวมุสลิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนคนหนุ่มสาว แนวทางดังกล่าว ก่อให้เกิดแยกออกจากวัฒนธรรมอิสลาม นอกจากนี้วิธีการเผยแพร่ภาษาตะวันตกในหมู่มุสลิมที่ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์กับวรรณกรรมยุโรปที่อยู่ในหลักสูตรการศึกษานั้น ก็มีส่วนในการทำลายหลักการและแนวคิดอิสลามที่มีอยู่ด้วย ส่วนปฏิกิริยาจากโลกมุสลิมคือความสำนึกในความอ่อนแอในหมู่มุสลิมด้วยกัน ซึ่งก่อให้เกิดการเผชิญหน้ากับคำถามที่ว่า “ประชาชาติอิสลามจะต้องสร้างความเข้มแข็งโดยวิธีใด” นอกจากนี้ ปัญหาเหล่านี้ได้นำไปสู่คำถามที่เกิดขึ้นตามมาคือ “อิสลามควรรับเอาอารยธรรมตะวันตกมาน้อยเพียงใด” คำถามเหล่านี้ ส่งผลให้เกิดกลุ่มและขบวนการฟื้นฟูอัตลักษณ์อิสลามตามมาอย่างมากมาย (นุร อัล-ญะมาล, 2525)

การฟื้นฟูอิสลามนับเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยการฟื้นฟูอิสลาม หมายถึง การพยายามนำหลักคำสอนและหลักปฏิบัติอิสลามที่มีอยู่เดิมไปสร้างความเข้าใจให้แก่กลุ่มหรือบุคคล โดยใช้ให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ในด้านต่าง ๆ สู่การผลักดันให้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งปัจจุบัน แนวทางในการฟื้นฟูอิสลามมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเหตุผลความพร้อมและบริบทต่าง ๆ ทางสังคม ปรากฏการณ์ดังกล่าว เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจุบัน สังคมอิสลามหลายแห่งมีมุสลิมจำนวนไม่น้อย ละเลยต่อหลักคำสอนและหลักปฏิบัติเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากอิสลามเป็นศาสนาที่มีหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติที่เคร่งครัด ประกอบกับปัจจุบัน วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามา มีบทบาทและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตผู้คนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่เกิดขึ้นมากมายในหมู่เยาวชน เช่น การเลียนแบบวัฒนธรรมการแต่งกายที่รัดรูปหรือและเปิดเผยสัดส่วนของร่างกาย การกินดื่มในสิ่งต้องห้ามหรือมีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ แม้กระทั่งการร่วมอยู่หลับนอนกันโดยไม่ได้แต่งงาน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การกำเนิดขึ้นของกลุ่มที่ต้องการเรียกร้องและต้องการดำรงความเป็นมุสลิม จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาอย่างมากมายและแพร่หลายไปยังเมืองต่าง ๆ ทั่วโลก (อัญญา โต๊ะसान, 2555)

ขณะเดียวกันช่วงปี ค.ศ. 1855-1944 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อินเดียตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ในช่วงเวลานั้นอังกฤษได้นำเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเผยแพร่อย่างกว้างขวาง สิ่งก็ตามมาส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ปั่นป่วนและเกิดการลุกฮือทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ มิได้ส่งผลกระทบแต่เพียงภาพรวมต่อวัฒนธรรมอินเดียเท่านั้น แต่มุสลิมในประเทศอินเดีย ณ ขณะนั้น ก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกัน ดังนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาส่งผลให้สภาพสังคมอิสลามในช่วงเวลานั้น เริ่มมีความเสื่อมถอยและเหินห่างจากหลักคำสอนอย่างที่ไม่เกิดปรากฏมาก่อน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดขบวนการเรียกร้องและต้องการฟื้นฟูอิสลามในประเทศอินเดียเกิดขึ้นตามมา ในช่วงเวลานั้น “กลุ่มดะวะฮ์” ภายใต้การนำของ “เมอลานา อิลยาส” ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม ได้เข้ามา มีบทบาทสำคัญต่อการฟื้นฟูอิสลามเป็นอย่างมาก ขณะนั้นกลุ่มดะวะฮ์มีศูนย์กลางการบริหารงานอยู่ที่มัสยิดนิซามุดดีน ซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลเมวัต บริเวณชานเมืองของกรุงนิวเดลี โดยกลุ่มดะวะฮ์เริ่มต้นฟื้นฟูคำสอนอิสลามจากเมืองนี้และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง กระทั่ง ปัจจุบันกลุ่มดะวะฮ์ได้แพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยรูปแบบกิจกรรมสำคัญ ๆ ของกลุ่มดะวะฮ์นั้นจะเริ่มต้นด้วยการปลุกเร้าประชาชนให้รวมตัวกันแล้วแบ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ออกเดินทางเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชนบทตามเมืองต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อทำการเรียกร้องเชิญชวนชาวบ้านในชุมชน ให้พยายามยึดหลักคำสอนและหลักปฏิบัติอิสลามไว้อย่างเคร่งครัด กระทั่งในปี ค.ศ. 1934 กลุ่มดะวะฮ์ได้แพร่ขยายแนวคิดและรูปแบบการดำเนินกิจกรรมจากอินเดียและกระจายไปยังประเทศสำคัญต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น ในประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส

เบลเยียม แคนาดา สวีเดน ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (อับดุลลาตีฟ การ์, 2554)
โดยหลังจากนั้น กลุ่มดะวะฮ์ได้มีการจัดตั้งศูนย์บริหารกิจการมไปย้งเมืองสำคัญ ๆ อาทิ

- 1) นิซามุดดีน (Nizammuddin) ในประเทศอินเดีย
- 2) ไรวินด์ (Raiwind) ในประเทศปากีสถาน
- 3) ตุงจี (Tungi) ในประเทศบังกลาเทศ
- 4) มัสยิดมาร์กาซี (Markazi) ในประเทศอังกฤษ
- 5) ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้มัสยิดเป็นศูนย์บริหารกิจการม จำนวน 25 มัสยิด
- 6) มัสยิดอุมร์ (Omar) ในประเทศฝรั่งเศส
- 7) มัสยิดกลาง ในประเทศเบลเยียม
- 8) ดิวส์เบอร์รี่ (Dewsbury) ในสหราชอาณาจักร
- 9) สถาบันอิสลามศึกษาอัลรอชิด (Al-Rashid Islamic Institute) ในประเทศแคนาดา

ประเทศไทย กลุ่มดะวะฮ์ได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมและเผยแพร่แนวคิดโดย เอนอามุลหะซัน หนึ่งในผู้นำของกลุ่มดะวะฮ์เมื่อปี พ.ศ. 2508 ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในสมัยท่านจุฬาราชมนตรี ต่วน สุวรรณศาสน์ ซึ่งขณะนั้นตรงกับช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยมี หะยียูซุฟ ข่าน เป็นผู้นำในประเทศไทยในขณะนั้น จากนั้นกลุ่มดะวะฮ์ได้ขยายแนวคิดและกิจการมไปย้งจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือก่อนที่จะขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ อย่างไรก็ตาม กลุ่มดะวะฮ์ได้มีการรายงานให้ท่านจุฬาราชมนตรีได้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา นอกจากนี้ กลุ่มดะวะฮ์ยังได้มีการจัดชุมนุมใหญ่ขึ้นหลายครั้งในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยการจัดชุมนุมแต่ละครั้งจะมีมุสลิมมาร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก กลุ่มดะวะฮ์ยังมีศูนย์บริหารกิจการมส่วนกลางในประเทศไทยอยู่ 2 แห่ง คือ มัสยิดอัลนूर ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และมัสยิดอัลมาดานี ตั้งอยู่บนถนนราชภัฏรุฎีทิศ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ กลุ่มดะวะฮ์ยังมีการจัดตั้งศูนย์บริหารกิจการมส่วนย่อยด้วยการกำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมไปย้งมัสยิดและชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยมีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มดะวะฮ์มาแล้วหลายหมื่นคน (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2531)

ดะวะฮ์ตามความหมายตรงตัวในภาษาอาหรับ แปลว่าชักชวน ในที่นี้ใช้เป็นความหมายถึง การเชิญชวนผู้คนให้ฟื้นฟูศาสนา ปรับปรุงการปฏิบัติศาสนกิจของตนเอง ผู้คนในครอบครัว สังคม ตลอดจนกว้างไกลขนาดเชิญชวนทุกคนในโลกที่เป็นมุสลิม ให้สนใจปรับปรุงตนเองในเรื่องของหน้าที่ต่อพระผู้เป็นเจ้า เช่น การปฏิบัติศาสนกิจ ตลอดจนการฟื้นฟูแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) รวมทั้งการดำเนินชีวิตในทุกด้านให้มาอยู่ในการดำเนินชีวิตของผู้คน การดะวะฮ์เป็นงานที่ท่านศาสดาเคยปฏิบัติและสาวกทั้งหลายก็สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามมีนักปราชญ์ของอิสลามบางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับหลักการปฏิบัติของกลุ่มดะวะฮ์ ซึ่งก็เป็นความคิดเห็นที่แตกต่างในบางแง่มุมเท่านั้น

(สุรียา อร่ามวงศ์, 2554) สอดคล้องกับ มะซาการี อาแด (2543) ที่อธิบายไว้ว่า “ตะวะฮ์” เป็นคำที่เริ่มใช้โดย เมอลานาอิลยาส ผู้ก่อตั้งกลุ่ม โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น หมายถึง กลุ่มผู้ที่ทำงานเชิญชวนมวลมนุษยสู่อัลลอฮ์และเผยแพร่สารของพระองค์

นอกจากนั้น คำว่า ตะวะฮ์ ยังมีผู้นิยามความหมายไว้ทางด้านภาษาและทางด้านวิชาการ กล่าว คือ คำว่าตะวะฮ์ทางด้านภาษาให้ความหมายไว้ว่า การเชิญชวน การเผยแพร่หรือการขอพรต่อพระผู้เป็นเจ้า ในขณะที่มีนักวิชาการอิสลามบางส่วนได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของคำว่าตะวะฮ์ คือ การแสวงหาและการเรียกร้องสู่สิ่งหนึ่งกล่าวคือ การส่งเสริมบุคคลหรือกลุ่มชนให้อยู่กับเป้าหมายของตน เช่น เรียกร้องสู่การทำความดีหรือเรียกร้องสู่การปฏิบัติศาสนกิจ (นุรุดดีนอับดุลเลาะฮ์ ดากอฮา, 2005) สอดคล้องกับ อำนาจ มะหะหมัด (2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การแสวงหาความต้องการและการเรียกร้องสู่สิ่งหนึ่ง

ส่วนคำว่า ตะวะฮ์ ที่มีความหมายทางด้านวิชาการ คือ การเผยแพร่ศาสนาของอัลลอฮ์แก่มวลมนุษยชาติ การเชิญชวนไปสู่สัจธรรม การสั่งใช้ในเรื่องความดี การห้ามปรามและยับยั้งในการทำสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงห้าม ซึ่งการตะวะฮ์นั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ ตะวะฮ์ไปยังอัลลอฮ์ เป็นการตะวะฮ์ที่เป็นสัจธรรมนั่นคือ การตะวะฮ์ของบรรดารอซูล บรรดานบีและบรรดาคณะที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์อย่างแน่วแน่ ซึ่งการตะวะฮ์ในรูปแบบดังกล่าวนี้ จะต้องมีความถูกต้องจึงจะสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้และตะวะฮ์ญะฮ์ลียะฮ์ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงการเชิญชวนสู่อัลลอฮ์เท่านั้น ซึ่งลักษณะในการตะวะฮ์สู่อัลลอฮ์นั้นยังสามารถแบ่งออกเป็นดังนี้

- 1) ร็อบบานียะฮ์ ในที่นี้หมายถึง ระบบ วิธีและอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบในการเชิญชวนสู่อัลลอฮ์ ซึ่งเป็นรากฐานที่มาจากพระผู้เป็นเจ้า
- 2) มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ มิใช่เป็นเพียงแค่คนที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทางด้านสมองเท่านั้น แต่ต้องมีความเฉลียวฉลาด มีความคิดที่สามารถนำเสนออิสลามให้ประจักษ์แก่มนุษยทั้งหลายด้วย
- 3) มีความจริงไม่เปลี่ยนแปลง หมายถึง เนื้อหาของการตะวะฮ์นั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่สิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงได้ คือ วิธีการและหนทาง ซึ่งจะแปรเปลี่ยนขึ้นอยู่กับสถานที่
- 4) มีความเป็นสากล โดยการตะวะฮ์อิสลามนั้น มิได้เฉพาะเจาะจงไปยังกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือเจาะจงเฉพาะชนเผ่าอาหรับเท่านั้น แต่การเชิญชวนสู่อัลลอฮ์นั้น ต้องมีความครอบคลุมทุกพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ (นุรุดดีนอับดุลเลาะฮ์ ดากอฮา, 2548)

นอกจากนั้น มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม อัตตุวัยญีรีย (2553) ได้อธิบายขั้นตอนการดะวะฮ์ของบรรดานบี โดยกล่าวว่า อัลลอฮ์ได้ส่งบรรดานบีและศาสนทูตมาด้วยสาเหตุ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อการเชิญชวนไปสู่อัลลอฮ์
- 2) เพื่อให้ความกระจ่างและชี้แนะแนวทางที่นำไปสู่อัลลอฮ์
- 3) เพื่ออธิบายถึงความเป็นอยู่หรือสถานภาพของมนุษย์หลังจากที่ได้ถึงสถานที่ที่ต้องไปแล้ว
 - 3.1) คือการอธิบายความเป็นเอกะของพระผู้เป็นเจ้าและการศรัทธา
 - 3.2) คือการอธิบายกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
 - 3.3) คืออธิบายเกี่ยวกับวันสิ้นโลกและสิ่งที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลตอบแทน บทลงโทษ

นรก และสวรรค์ เป็นต้น

ดังนั้น การดะวะฮ์สู่อัลลอฮ์ คือ การเรียกร้องผู้คนให้รู้จักพระผู้เป็นเจ้า พระนามและคุณลักษณะของพระองค์ การงานต่าง ๆ ของพระองค์ ด้วยการอธิบายถึงความยิ่งใหญ่และเดชานุภาพพระองค์ผู้เดียวเท่านั้นที่เป็นผู้สร้าง ผู้ปกครอง ผู้ดูแล บริหารจัดการจักรวาลและทุกสิ่งทุกอย่างทั้งหมด สิ่งอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮ์ คือ สิ่งถูกสร้างซึ่งไม่มีพลังอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น พระผู้เป็นเจ้าแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้นที่ควรแก่การเคารพภักดีมิใช่สิ่งอื่นใดที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์ นี่คือขั้นตอนแรกในการนำเสนอเดวะฮ์ ขั้นตอนคือการอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในวันสิ้นโลก อธิบายถึงสิ่งดี ๆ เกี่ยวกับสวนสวรรค์ ความโหดร้ายของนรกและสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในวันสิ้นโลก และต่อมาคือ การอธิบายหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในศาสนา ทั้งที่เป็นสิ่งอนุมัติหรือที่เรียกว่า ฮาลาลและสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่อนุมัติคือ สิ่งที่หะรอมและอธิบายถึงสิ่งจำเป็นและกล่าวถึงสิทธิต่าง ๆ ที่ต้องรู้และปฏิบัติในศาสนา

นอกจากนั้น มุหัมมัด ชะกะรียา คานดะลาเวีย (2550) ได้ทำการรวบรวมโครงการจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะของท่านศาสดาที่สนับสนุนการทำกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนพร้อมคำอธิบายถึงนัยจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานอาทิเช่นในบทที่ 3 โครงการที่ 104 ที่กล่าวว่า

“และจงให้มีในหมู่พวกเจ้าซึ่งประชาชาติหนึ่งที่เรียกร้องสู่ความดีโดยพวกเขาทำซ้ำใช้ในเรื่องคุณธรรม และพวกเขาทำซ้ำยับยั้งจากความชั่ว เขาเหล่านั้นคือผู้ที่ได้รับชัยชนะ”

จากโครงการในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานดังกล่าวท่านอธิบายไว้ว่า อัลลอฮ์ทรงบัญญัติสิ่งสำคัญอันหนึ่งคือ ให้มีคนกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่ในการอุทิศตนเพื่อเรียกร้องเชิญชวนมนุษย์ทั่วโลกไปสู่คุณธรรม ความดีและทำหน้าที่ในการกำชับยับยั้งด้วยการตักเตือนกันเพื่อป้องกันจากการทำความชั่ว

นอกจากนั้น อัลกุรอาน ในบทที่ 3 โองการที่ 110 ได้กล่าวไว้ว่า

“พวกเจ้าเป็นประชาชาติที่เลอเลิศที่สุดที่ถูกส่งลงมาเพื่อเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ โดยพวกเจ้าต้องกำชับกันในการทำความดีและยับยั้งจากความชั่วและสุเจ้าต้องศรัทธาในอัลลอฮ์”

ซึ่งท่านอธิบายถึงความสำคัญของโองการนี้ไว้ว่า ในโองการนี้ได้มีการกล่าวถึงการเรียกร้องสู่ความดีก่อนที่จะกล่าวถึงการศรัทธาเสียอีก ทั้ง ๆ ที่การศรัทธาเป็นพื้นฐานสำคัญของทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอิสลามนั้นหากปราศจากการศรัทธาแล้ว ย่อมหาประโยชน์จากการปฏิบัตินั้นไม่ได้เลย ดังนั้น คุณลักษณะด้านการเชิญชวนกันทำความดีและยับยั้งกันและกันจากการทำความชั่วนั้นนับเป็นอัตลักษณ์สำคัญของประชาชาติอิสลามจึงมีการระบุไว้เป็นลำดับแรก

นอกจากนั้น ยังมีวจนะจากท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) อีกมากมายที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเชิญชวนสู่ความดีและตักเตือนยับยั้งกันต่อการทำความชั่ว อาทิเช่น

“จากอบูฮุร็อยเราะฮ์ เล่าว่า ท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) กล่าวว่า เมื่อประชาชาติของฉันให้ความสำคัญต่อโลกนี้ ความน่าเกรงขามแห่งอิสลามจะถูกถอดถอนจากพวกเขา และเมื่อพวกเขาละทิ้งการชักชวนสู่ความดีและยับยั้งความชั่ว ความจำเริญแห่งโองการอัลกุรอานจะถูกห้าม และเมื่อประชาชาติของฉันดาพาทอต่อกันก็จะหลุดร่วงจากการช่วยเหลือคุ้มครองจากอัลลอฮ์”

และอีกวจนะหนึ่งของท่านศาสดาตามที่ มุหัมหมัด ซะกะเรีย คานดะลาวิญ (2550) ได้ทำการรวบรวมไว้คือ

“จากอบู สะอิด เล่าว่า ฉันได้ยินท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) กล่าวว่า ผู้ใดในหมู่พวกเราเห็นความชั่ว ก็จงหักล้างมันด้วยมือ (กำลัง) ของพวกเจ้า หากไม่สามารถทำได้ก็จงทำด้วยวาจา (คำพูด) และหากไม่สามารถทำได้ก็จงทำด้วยเจตนาในใจ ซึ่งวิธีหลังสุดนี้ ถือว่าเป็นขั้นต่ำสุดของการศรัทธา”

จากที่กล่าวข้างต้นกลุ่มตะวะฮ์ ได้นำทั้งคำสอนในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) มาเป็นแรงขับเคลื่อนในการทำกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชน ซึ่งที่ผ่านมา กลุ่มตะวะฮ์จัดได้ว่า เป็นกลุ่มที่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ทั้งด้าน อายุ อาชีพและแหล่งที่มาจากทั่วประเทศ นอกจากนี้ กลุ่มตะวะฮ์ยังเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมฟื้นฟูอิสลามที่มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ คือ กลุ่มตะวะฮ์ได้นำเอากิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งจากจริยวัตรของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) มาใช้ส่วนหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

โมหัมหมัด अबดุลกาเดร์ (2520) ได้อธิบายไว้ว่า รูปแบบการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์ คือ การออกไปพบปะเยี่ยมเยียนและชี้ชวนชาวบ้านในชุมชนทุกบ้านทุกหลังคาเรือนในชุมชน ซึ่งกิจกรรมรูปแบบนี้นับเป็นกิจกรรมที่นำแบบอย่างมาจากจริยวัตรของท่านศาสดา โดยช่วงเวลาในการทำกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนนั้น อาจจะทำในช่วงเวลาเช้า กลางวันหรือช่วงเวลาเย็นก็ได้ โดยความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน คือ การเรียกร้องและเชิญชวนชาวบ้านในชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและแลกเปลี่ยนความเห็น เกี่ยวกับแนว

ทางการดำรงความเป็นมุสลิม นอกจากนั้น ยังได้อธิบายถึง คุณค่าของการทำกิจกรรมเยี่ยมเยียน ไว้ว่า บุคคลใดก็ตามที่มีการเยี่ยมเยียนผู้คนในหนทางของอัลลอฮ์ด้วยความดีแม้ชั่วครู่ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งก็ตาม บุคคลนั้นจะได้รับผลบุญเปรียบเทียบกับโลกนี้รวมทั้งสรรพสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ในนั้นทั้งหมด นอกจากนั้นยังได้อธิบายถึงแนวปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้นำทางผู้พูดและหัวหน้าคณะ โดยผู้นำทางซึ่งควรเป็นคนในท้องถิ่นหรืออาศัยอยู่ในชุมชน จะทำหน้าที่ในการนำทางกลุ่มคณะฯ ไปยังบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชนทีละหลังและเป็นผู้ที่เริ่มต้นทักทายผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้าน จากนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ในการพูดคุยกับชาวบ้าน จะเริ่มทักทายชาวบ้านด้วยการแนะนำคณะที่มาเยี่ยมเยียนว่ามาจากที่ไหน พักอยู่ที่ใด ชี้แจงว่าในระยะเวลาห้วงเวลาจะมีการบรรยายเรื่องศาสนาที่มีสยิดและจะพูดถึงความสำคัญของศาสนา โดยการพูดเรื่องศาสนานั้นจะมีรูปแบบเหมือนการบรรยายแบบกระชับที่ใช้เวลาเพียงสั้น ๆ จากนั้นจะทิ้งท้ายด้วยการย้ำถึงกำหนดการบรรยายและเชิญละหมาดร่วมกันที่มีสยิด ทั้งนี้ กลุ่มคณะฯได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติขณะดำเนินกิจกรรมไว้ดังนี้

- 1) ระหว่างที่มีการพบกับชาวบ้าน ผู้ร่วมกลุ่มคนอื่นจะต้องนั่งและร่วมเป็นผู้ฟัง
- 2) ผู้ร่วมกลุ่มทั้งหมดห้ามยื่นหน้าประตูบ้าน
- 3) ห้ามสอดส่องสายตาเข้าไปในบ้าน
- 4) ห้ามเข้าไปพูดคุยในบ้าน (เนื่องจากมีเวลาจำกัด)
- 5) ระหว่างเดินควรลดสายตาลงต่ำ (ไม่ควรมองซ้าย มองขวาหรือเด็ดดอกไม้ กิ่งไม้ตลอด

กิจกรรม) เพื่อความสำรวม

6) สิ่งที่ต้องทำไปด้วยขณะดำเนินกิจกรรม คือ ต้องมีการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ต้องมีการคิดใคร่ครวญและขอทางนำที่ดีจากอัลลอฮ์ ต้องมีความอดทนและไม่แสดงกิริยาอันเป็นที่น่ารังเกียจ แม้ว่าจะได้รับบริการเยาะเย้ยหรือไม่ได้รับการต้อนรับที่ดีจากชาวบ้านก็ตาม

7) ขณะเดิน ให้เดินเรียงแถวและชิดด้านขวา

8) ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะขณะดำเนินกิจกรรม จะต้องทำหน้าที่ในการดูแลและรักษาวินัย กฎ ข้อปฏิบัติและควบคุมเรื่องการใช้เวลา ทั้งนี้ หากมีการปฏิบัติที่ผิดวินัยจะต้องทำหน้าที่ในการตักเตือนด้วยการกล่าว “ซุบฮานัลลอฮ์” (อัลลอฮ์ผู้ทรงบริสุทธิ์)

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย เรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มคณะฯในการดำรงความเป็นมุสลิม” ซึ่งผลจากการวิจัยที่ได้นั้นอาจนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมด้านศาสนาและจะเป็นผลดีในด้านการเรียนรู้ถึงกิจกรรมต่างศาสนาในสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในเมืองไทยอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์
- 1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์
- 1.2.3 เพื่อศึกษาผลการดำรงความเป็นมุสลิมจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร ปัญหาด้านการสื่อสารและผลจากการสื่อสารในแง่มุมมองของการดำรงความเป็นมุสลิม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่กลุ่มตะวะฮ์ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง ต่อเนื่องและยาวนาน โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาจากผู้ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นหลัก

1.4 คำถามนำวิจัย

- 1.4.1 รูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์เป็นอย่างไร
- 1.4.2 ปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์เป็นอย่างไร
- 1.4.3 กิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์มีผลด้านการดำรงความเป็นมุสลิมอย่างไร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้ที่มีความสนใจกิจกรรมการเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์
- 1.5.2 เพื่อให้เกิดความเข้าใจรูปแบบการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์
- 1.5.3 เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงผลจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์
- 1.5.4 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมของกลุ่มตะวะฮ์ต่อไป
- 1.5.5 เพื่อนำรูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอื่นต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การดำรงความเป็นมุสลิม หมายถึง การดำรงไว้ซึ่งหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจพื้นฐานที่ถูกต้องตามหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม

กลุ่มคณะ หมายถึง กลุ่มที่เชิญชวนผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลาม เข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนา โดยมีเป้าหมายเชิญชวนให้ชาวมุสลิมฟื้นฟูหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจสู่การนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

กิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มคณะ หมายถึง กิจกรรมที่กลุ่มคณะออกไปพบปะเชิญชวนชาวบ้านในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อการดำรงความเป็นมุสลิม

อิสลาม หมายถึง ความสันติ ความบริสุทธิ์ การนอบน้อมและการเชื่อฟังต่อคำสั่งสอนหลักปฏิบัติของพระผู้เป็นเจ้า

หลักคำสอนอิสลาม หมายถึง หลักคำสอนสำหรับผู้ที่ยึดถือศาสนาอิสลาม ประกอบไปด้วย หลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจ

อัลลอฮ์ หมายถึง พระนามของพระผู้เป็นเจ้า ผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงอภิบาลในทุกสรรพสิ่ง

อัลกุรอาน หมายถึง พระดำรัสของพระผู้เป็นเจ้าที่ประทานลงมาผ่านท่านศาสนทูตเพื่อให้ท่านได้นำไปเผยแผ่แก่มนุษยชาติให้มนุษยชาติใช้เป็นทางนำในการดำเนินชีวิต

แบบอย่างท่านศาสดาศาสดามุฮัมมัด หมายถึง การกระทำ คำพูด และการยอมรับของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) หรือ สิ่งที่คุณคนหนึ่งกระทำแล้วจะได้รับผลบุญ แต่บุคคลใดละทิ้งสิ่งที่เป็นแบบอย่างของท่านศาสดาก็จะไม่มีโทษสำหรับผู้นั้นแต่อย่างใด

ซ.ล. เป็นอักษรย่อต่อท้ายจากนามของท่านศาสดามุฮัมมัด หมายถึง ขอความสันติจงมีแต่ท่าน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มคณะฮิในการดำรงความเป็นมุสลิม” ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาเพื่อเป็นกรอบในการวิจัย ประกอบไปด้วย

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงความเป็นมุสลิม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาผลของการโน้มน้าวใจ
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล

ลาซาร์สเฟลด์ และเมนเซล (Lazarsfeld & Menzel, 1968) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมักมีลักษณะเป็นกันเอง ง่ายต่อการชักจูงใจให้คล้อยตามและผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในความคิดเห็นของบุคคลที่เขารู้จักและนับถือมากกว่าบุคคลอื่นที่เขาไม่เคยรู้จักมาก่อน นอกจากนี้ การสื่อสารระหว่างบุคคล ยังเป็นการสื่อสารที่ใช้สื่อบุคคลเป็นหลักในการสร้างอิทธิพลต่อความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในสังคมใดสังคมหนึ่งมักมีกลุ่มผู้นำความคิด ซึ่งนับเป็นสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ภายใต้การนำของผู้นำความคิดนั้น ดังนั้น การใช้สื่อบุคคลจึงมีความต่างจากการใช้สื่อมวลชน เพราะสื่อบุคคลจะใช้คนเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร เพื่อเผยแพร่กระจายข่าวสารไปสู่กลุ่มเป้าหมาย โดยบุคคลที่ทำหน้าที่สื่อสารหรือเผยแพร่ข่าวสารนั้น มักจะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น แพทย์ พยาบาล อาจารย์ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน เป็นต้น เหตุเพราะบุคคลเหล่านี้ จะสามารถสื่อสารได้อย่างน่าเชื่อถือ จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้สื่อบุคคลมักจะใช้ผู้นำความคิด (Opinion Leaders) เป็นศูนย์กลางหรือเครือข่ายของการสื่อสาร โดยมีกลุ่มผู้นำความคิดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำหน้าที่สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ แก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกลุ่มผู้นำความคิดมักจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลหรือประชาชนกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มได้

ส่วน ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2533) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารระหว่างบุคคลไว้ว่า การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารและเกิดปฏิกริยาตอบสนอง โดยปกติแล้วจะเป็นการสื่อสารที่ผู้พูดและผู้ฟังปรากฏตัวต่อหน้ากัน การสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ อาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะของการสื่อสารกลุ่มย่อย ซึ่งมีบุคคลมากกว่า 2 คนขึ้นไป สามารถ

แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันได้โดยตรง ถือว่าเป็นการสื่อสารที่สมบูรณ์และมีโอกาสบรรลุจุดประสงค์ได้ดีที่สุด เพราะผู้สื่อสารสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อกันได้ทันทีและการสื่อสารระหว่างบุคคลรูปแบบนี้จะต้องมีจำนวนไม่มากจนเกินไป โดยจำนวนผู้ร่วมทำการสื่อสารนั้นอาจไม่สามารถกำหนดได้ตายตัว แต่อาจจะพอสรุปได้ว่า เป็นการสื่อสารในลักษณะกลุ่มย่อย (Small Group)

ปรมะ สตะเวทิน (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) คือการสื่อสารที่มีการส่งข่าวสารตอบกลับไปมา ระหว่างผู้สื่อสาร ดังนั้น ผู้สื่อสารแต่ละฝ่ายจึงเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับ ในขณะเดียวกันผู้สื่อสารมีโอกาสทราบปฏิกิริยาตอบสนองระหว่างกัน ทำให้ทราบผลของการสื่อสารว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่และช่วยให้สามารถปรับพฤติกรรมในการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยสามารถจำแนกตามภาษาสัญลักษณ์ที่แสดงออกแบ่งเป็นได้ทั้งการสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) ที่หมายถึง การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูดหรือเขียนเป็นคำพูดในการสื่อสารและรูปแบบการสื่อสารในเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication) ที่หมายถึง การสื่อสารโดยใช้รหัสสัญญาณอย่างอื่น เช่น ภาษาท่าทาง การแสดงออกทางใบหน้า สายตา ตลอดจนน้ำเสียง ระดับเสียง ความเร็วในการพูด

นอกจากนั้น ชิตาภา สุขพลำ (2548) ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การสื่อสารของบุคคลอย่างน้อย 2 คน โดยปรากฏตัวต่อหน้ากันเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ทั้งในรูปวัจนภาษาและอวัจนภาษา มีการแลกเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทำให้เกิดการเกิดสื่อสารแบบสองทาง โดยทั่วไปการสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถแบ่งออกได้ 3 ลักษณะคือ

1) การสื่อสารแบบสองต่อสองหรือเผชิญหน้า (Face to Face or Interpersonal Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองคนเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน การสื่อสารแบบนี้ ทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันกระทำการสื่อสารตอบโต้กัน ผลัดเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งและผู้รับกันไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งบรรลุจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร

2) การสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคล (Group Communication) สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะโดยลักษณะแรก คือ การสื่อสารกลุ่มย่อยเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งร่วมกันกระทำกิจกรรมอย่างเดียวกันและสามารถติดต่อกันได้ทั่วถึงทันที การสื่อสารลักษณะนี้มี ความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้นกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบสองต่อสอง ส่วนลักษณะที่สอง คือ การสื่อสารกลุ่มใหญ่ เป็นการสื่อสารที่เพิ่มความยุ่งยากซับซ้อนขึ้น เช่น การสื่อสารภายในองค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ และวิธีการสื่อสารจะต้องใช้สื่อต่าง ๆ เข้ามาช่วย จึงมีลักษณะเป็นทางการมากขึ้น และอาจกลายเป็นการสื่อสารทางเดียวได้ในที่สุดเนื่องจากสมาชิกของกลุ่มอาจไม่สามารถมีปฏิริยาย้อนกลับและตอบสนองได้ทันทั่วทั้งที่

3) การสื่อสารสาธารณะ (Public Communication) นักวิชาการด้านการสื่อสารบางท่านจัดให้การสื่อสารประเภทนี้อยู่ในการสื่อสารแบบกลุ่มใหญ่แต่ความเป็นจริงแล้ว การสื่อสารแบบนี้มีลักษณะแตกต่างไปในแง่ที่ว่า ผู้รับสารประกอบด้วยบุคคลหลายประเภทและหลายลักษณะ แต่มารวมกันในกระบวนการสื่อสารเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การปาฐกถาการกล่าวสุนทรพจน์ การปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งของนักการเมือง เป็นต้น การสื่อสารแบบนี้อาจมีการติดต่อสองทางเกิดขึ้นได้แต่ค่อนข้างจำกัด ทำให้ผู้ส่งสารไม่ทราบปฏิกิริยาอันกลับได้ทันท่วงที

นอกจากนั้น ยังสามารถจำแนกทิศทางการสื่อสารตามการไหลเวียนของสารได้ดังนี้

1) ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่าง (Upward Communication)

ทิศทางการสื่อสารแนวตั้งหรือทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่างนั้นเป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังว่ามีสถานะที่เหนือกว่าไม่ว่าจะด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม

2) ทิศทางการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Downward Communication)

ทิศทางการสื่อสารแนวตั้งหรือการสื่อสารจากล่างขึ้นบนนั้น เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่มีสถานะอย่างใดอย่างหนึ่งที่น้อยกว่าผู้พูด

3) ทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนหรือแนวระนาบ (Horizontal Flow)

ทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนหรือแนวระนาบ เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลระหว่างบุคคลที่อยู่ในสถานะหรือระดับใกล้เคียงกัน

นอกจากนั้น สมหวัง อินทร์ไชย และคณะ (2553) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการสื่อสารระหว่างบุคคลและสังคม ไว้ว่า บุคคลและสังคมจะเกิดการพัฒนาด้านหนึ่งก็เนื่องมาจากการมีกระบวนการสื่อสารที่ดี ซึ่งสังเกตได้จากการสื่อสารที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเราตลอดเวลา ทั้งในขณะที่เราทำกิจกรรมเพียงลำพังหรือเมื่อปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในสภาพสังคมปัจจุบันมีการใช้การสื่อสารหลากหลายลักษณะ โดยเฉพาะการใช้การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ผ่านบริการเครือข่ายสังคม (Social Network) ต่าง ๆ ดังนั้น การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันในสังคม ช่วยให้คนในสังคมสามารถติดต่อสื่อสารกันได้และนำไปสู่การพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ในสภาพสังคมที่คนจะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมากขึ้นเช่นปัจจุบัน การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมากขึ้น หากคนในสังคมขาดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดหรือทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันได้แล้ว ก็ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลและสังคมทุกวันนี้ มีอยู่ไม่น้อยที่มีสาเหตุมาจากความล้มเหลวของการสื่อสาร ซึ่งในที่นี้ การสื่อสารระหว่างบุคคลและสังคมสามารถจำแนกความสำคัญได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

- 1) ความสำคัญต่อความเป็นสังคม
- 2) ความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน
- 3) ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ
- 4) ความสำคัญต่อการปกครอง
- 5) ความสำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศ

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) คือ การสื่อสารของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในลักษณะที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้โดยตรงรวดเร็วทันที การสื่อสารระหว่างบุคคลยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การสื่อสารแบบตัวต่อตัว (Person to Person) หรือการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication) ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถเห็นหน้ากันและกันได้ในขณะที่ทำการสื่อสารและสังเกตปฏิกิริยาของฝ่ายตรงข้ามได้โดยตรงทันที และการสื่อสารระหว่างบุคคลยังมีรูปแบบที่ไม่เห็นหน้า (Interposed Communication) ได้เช่นกันเพียงแต่การสื่อสารรูปแบบนี้จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีหรือองค์ประกอบอื่น ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการสื่อสารเพื่อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถและเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ อาทิ การสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์ การสนทนาผ่านช่องทางที่อาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2534) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดรูปแบบการสื่อสารไว้ว่า หากจัดแบ่งรูปแบบการสื่อสารตามสัญลักษณ์แล้วสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบด้วยกันคือ การสื่อสารที่ใช้ถ้อยคำหรือการสื่อสารเชิงวจนะ (Verbal Communication) ซึ่งหมายถึง ภาษาพูดและภาษาเขียนที่เป็นถ้อยคำของมนุษย์ในแต่ละกลุ่ม สังคมหรือชาติที่สร้างขึ้นโดยมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อแสดงว่าภาษาเหล่านั้นแทนมโนภาพของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งภาษาพูดจะใช้เสียงพูดเป็นถ้อยคำและภาษาเขียนจะใช้ตัวอักษรประสมเป็นถ้อยคำ ทั้งนี้คนในสังคมนั้นต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจและใช้ภาษาร่วมกัน ส่วนการสื่อสารที่ไม่ใช้ภาษาถ้อยคำหรือการสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication) ได้แก่ การใช้อากัปกริยาท่าทางที่เรียกว่า “ภาษากาย” ที่เป็นการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาให้เห็น ส่วนวัตถุและสัญลักษณ์ต่าง ๆ นั้นจะเรียกว่า “ภาษาวัตถุ” ซึ่งเป็นการสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันโดยแบ่งได้ดังนี้

2.2.1 ภาษากายหรือภาษาท่าทาง (Physical Language) ประกอบไปด้วย

สายตา (Eye Contact) ได้แก่ การมอง การสบตา การจ้องหรือตาขวาง เป็นการสะท้อนถึงความรู้สึกของผู้พูดได้ เช่น บุคคลที่พูดโกหกมักจะพูดแล้วไม่สบตากับผู้ที่ตนพูดด้วย บุคคลที่มีความรู้สึกผิดปกติดีอาจจะมีอาการดวงตาของบุคคลนั้น เป็นต้น

การแสดงสีหน้า (Facial Expression) ได้แก่ การแสดงออกทางสีหน้าอันแสดงถึงลักษณะอารมณ์ เช่น บุคคลที่มีอารมณ์ดีใจ สบายใจ จะแสดงสีหน้าเป็นบวก หากมีอารมณ์ โกรธ ไม่พอใจก็จะแสดงสีหน้าเป็นลบ เป็นต้น

การแสดงอากัปกิริยาท่าทาง (Gestures) ได้แก่ การใช้ส่วนของอวัยวะของร่างกาย เคลื่อนไหวในลักษณะต่าง ๆ เช่น การกวักมือ การชูสองนิ้ว การพยักหน้า เป็นต้น

ระยะห่างของบุคคล (Personal Space) ได้แก่ การรักษาระยะห่างของร่างกายระหว่างบุคคล ซึ่งแสดงถึงระดับความสัมพันธ์ของบุคคลได้ เช่น ถ้าบุคคลใดชอบพอกันหรือสนิทสนมกันก็จะนั่งใกล้ชิดกัน เป็นต้น

2.2.2 ภาษาวัตถุ (Object Language)

ภาษาวัตถุ คือ การตีความหมายของวัตถุและสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วัตถุประเภทโครงสร้างของร่างกาย (Body) เช่น บุคคลที่มีโครงสร้างสูงใหญ่ จะสื่อความหมายถึง ความแข็งแรง ความน่าเกรงขาม การให้ความคุ้มครอง ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีโครงสร้างร่างกายเตี้ย ผอมและเล็ก จะสื่อความหมายถึง ความอ่อนแอ ความน่ารัก เป็นต้น

วัตถุประเภทที่ประกอบเป็นบุคลิกภาพ (Personality) ตัวอย่างบุคคลจะเลือกใช้วัตถุลักษณะต่าง ๆ มาประกอบเป็นบุคลิกภาพของตนเอง เช่น เสื้อผ้าสีต่าง ๆ แบบ รูปทรง ตลอดจน รองเท้า กระเป๋า ซึ่งสื่อถึงความหมายของนิสัย ค่านิยม รสนิยม และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งประกอบเป็นบุคลิกภาพของบุคคล เป็นต้น

วัตถุประเภทที่มีความหมายเฉพาะ (Specific) และความหมายไม่เฉพาะเจาะจง (Non Specific) วัตถุที่มีความหมายเฉพาะ เช่น ดอกมะลิ สื่อความหมายถึง พระคุณของแม่ ดอกกุหลาบ สื่อความหมายถึง ความรัก ดอกบัว สื่อความหมายถึง การระลึกถึงคุณของพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ สำหรับวัตถุประเภทความหมายไม่เฉพาะเจาะจง (Non Specific) มักเป็นวัตถุทั่วไป ได้แก่ กระจก ผ้าเช็ดหน้า กรรไกร ฯลฯ เช่น กระจก ถ้ามอบสิ่งของดังกล่าวให้กับบุคคลใดก็ตาม ผู้รับอาจสื่อความหมายว่า ผู้ให้ปรารถนาดี ให้ของเพื่อไปใช้ประโยชน์ ในทางตรงกันข้าม ผู้รับอาจสื่อความหมายว่า ผู้ให้กล่าวว่าตนเป็นไม่ได้เรื่อง เป็นคนที่แย่มาก ต้องให้กระจกช่วยส่องให้เห็นความ เป็นต้น

2.2.3 ภาษาธรรมเนียมและมารยาท (Etiquette and Manners)

ภาษาธรรมเนียมและมารยาท เป็นการแสดงพฤติกรรมตามธรรมเนียมและมารยาทของสังคมนั้น เช่น ธรรมเนียมไทย “ใครไปถึงเรือนชานต้องต้อนรับ” ดังนั้น เมื่อมีบุคคลมาที่บ้านก็จะยกน้ำหรืออาหารมาให้ดื่มกิน พูดคุยด้วยรอยยิ้มและไม่ตรีจิต เพื่อแสดงถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ส่วนมารยาท เช่น การไหว้ จึงมีการปฏิบัติในลักษณะ “การไป-มา ลา-ไหว้” หรือมารยาทในการรับประทานอาหาร ไม่พูดขณะที่กำลังเคี้ยวอาหารหรืออาหารยังอยู่ในปาก เป็นต้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงความเป็นมุสลิม

กรมการศาสนา (2554) และการริม อับดุลเลาะห์ (2552) ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญพื้นฐานของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามไว้ 2 ประการ คือ หลักการศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะต้องดำรงไว้บนพื้นฐานดังกล่าวซึ่งสรุปไว้ดังนี้

หลักการศรัทธา 6 ประการ

1) การศรัทธาในพระเจ้า

มุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นในพระเจ้าองค์เดียวอย่างแน่นแฟ้น โดยไม่มีข้อสงสัยหรือลังเล และต้องศรัทธาว่าพระองค์ทรงไว้ซึ่งคุณลักษณะอันสมบูรณ์ที่สุด มุสลิมต้องยึดมั่นว่าพระองค์ทรงบันดาลทุกสิ่งทุกอย่าง โดยไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นมาเองโดยลำพังด้วยอำนาจของสิ่งนั้น พระองค์ทรงไว้ซึ่งเดชานุภาพ ทรงไว้ซึ่งอำนาจอันสูงสุด ทรงเอกสิทธิ์ในการปกครองและการบริหาร ทรงเป็นที่พึ่งของทุกสรรพสิ่ง ทรงกำหนดการดำเนินชีวิตของมนุษย์และสัตว์ รวมทั้งสรรพสิ่งทั้งมวล พระองค์ทรงสัพพัญญู ทรงพระปรีชา ทรงปกาศิต ทรงนิรันดร์ ทรงดำรงโดยพระองค์เองไม่อาศัยปัจจัยอื่น ทรงแตกต่างไปจากทุก ๆ สิ่ง พระองค์ทรงไร้อัตน พระองค์ไม่ให้กำเนิด พระองค์มิถูกกำเนิด พระองค์มิใช่สสารวัตถุ มิใช่พลังงาน มิใช่นามธรรม มิใช่รูปธรรม พระองค์ทรงมีอยู่อย่างแน่นอน ทรงพ้นไปจากญาณวิสัยของมนุษย์ที่จะสัมผัสได้ โดยสัมผัสที่มนุษย์มีอยู่นั้นไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะสัมผัสได้ พระองค์พระองค์ทรงมองเห็นทุก ๆ สิ่งแต่ไม่มีใครสามารถมองเห็นพระองค์

2) การศรัทธาต่อบรรดาเทวทูต

มุสลิมทุกคนต้องเชื่อว่าพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของทรงบันดาลเทวทูตขึ้นมา ซึ่งเป็นข้าทาสของพระองค์ รับผิดชอบต่อพระองค์และปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์อย่างมั่นคงที่สุด เทวทูตเป็นเทพอันไร้ตัวตน ไม่มีเพศ ไม่มีถิ่นไม่นอน ไม่มีคูครอง ไม่มีบุตร สามารถจำแลงร่างได้ทุกอย่าง เป็นอีกโลกหนึ่งอันแตกต่างไปจากมนุษย์ มนุษย์ไม่สามารถมองเห็นในสภาพเดิมของเทวทูตได้ ไม่มีใครสามารถรู้จำนวนอันแน่นอนของบรรดาเทวทูตนอกจากพระองค์เท่านั้น พระองค์ทรงสร้างมาเป็นจำนวนมาก เพื่อรับใช้พระองค์ตามหน้าที่อันแตกต่างกันและมีชื่อต่าง ๆ กัน เช่น

ญิบรีล มีหน้าที่สื่อโอองการระหว่างพระเจ้ากับศาสนทูต

มิกาอิล มีหน้าที่ควบคุมระบบธรรมชาติและปัจจัยยังชีพ

อิซรอเฟิล มีหน้าที่เป่าสัญญาณให้วิญญาณมนุษย์กลับสู่ร่างเพื่อฟื้นคืนในโลกหน้า

และเป่าสัญญาณดับสลายของโลกนี้

ริฎวาน มีหน้าที่ดูแลสวรรค์ มาลิก มีหน้าที่ดูแลนรก

รอกิบ มีหน้าที่บันทึกความดีของมนุษย์

อะดีด มีหน้าที่บันทึกความชั่วของมนุษย์

มุนักร์ นะกีร์ มีหน้าที่สอบสวนความประพฤติของมนุษย์ภายหลังจากตายไปแล้ว

อิซรออีล มีหน้าที่เก็บชีวิตของมนุษย์ออกจากร่าง

เมื่อมนุษย์เชื่อว่ามีเทวดาเป็นจำนวนมาก ทำหน้าที่ตามพระบัญชาของพระผู้เป็นเจ้าของเขา อันเกี่ยวกับตัวของเขาเอง มนุษย์จึงสามารถควบคุมจิตใจและความประพฤติของเขาไว้ด้วยสังวรตนเป็น อย่างยิ่ง คนที่คิดว่าจะทำความชั่วก็เกิดความกลัวที่จะทำเพราะทราบดีว่าความชั่วนั้นมีเทวดาคอย บันทึกลง เพื่อเสนอต่อพระผู้เป็นเจ้าของเขาอยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้จะทำให้มนุษย์มีกำลังใจในการทำ ความดี เพราะความดีที่ทำไม่มีทางสูญหายไปไหน เนื่องจากมีเทวดาเป็นผู้บันทึกไว้ตลอดเวลา

3) การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ

มุสลิมทุกคนต้องศรัทธาว่า พระผู้เป็นเจ้าของเขาทรงประทานคัมภีร์อันเป็นโอองการของพระองค์แก่ บรรดามนุษยชาติผ่านศาสนทูต โดยในแต่ละยุคแต่ละสมัยโอองการของพระองค์เป็นบทบัญญัติที่มนุษย์ จะต้องนำมาปฏิบัติ เป็นธรรมบัญญัติสูงสุดที่ใครจะฝ่าฝืนไม่ได้ ในยุคที่ผ่านมามีศาสนทูตได้รับพระคัมภีร์ มาประกาศแก่มนุษย์ในยุคของท่านเหล่านั้นอยู่เป็นจำนวนมากทราบถึงยุคสุดท้าย คือ ยุคปัจจุบัน อันเป็นยุคของท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) คัมภีร์ของพระผู้เป็นเจ้าของเขาที่ทรงพระราชทานผ่านศาสนทูต มาสู่มนุษยชาติในแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้น มีลักษณะที่สนับสนุนซึ่งกันและกันหรือเสริมให้สมบูรณ์ขึ้น โดยจำนวนคัมภีร์ที่พระองค์ทรงพระราชทานมานั้นเท่าที่นักวิชาการระบุไว้มีจำนวน 104 เล่ม ในจำนวนนั้นที่มีชื่อเรียกและมีสาระแห่งบทบัญญัติโดยครบสมบูรณ์มี 4 ฉบับดังนี้

- (1) คัมภีร์ เตารอฮ์ ถูกประทานลงมาในยุคของท่านศาสดามูซา
- (2) คัมภีร์ ซะบูร์ ถูกประทานลงมาในยุคของท่านศาสดาดาวูด
- (3) คำภีร์อินญิล ถูกประทานลงมาในยุคของท่านศาสดาอีซา
- (4) คำภีร์อัลกุรอาน ถูกประทานลงมาในยุคของท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.)

อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ที่มนุษย์จะต้องยึดถือเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตตราบถึงวันอาสาน ของโลกนี้ อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ฉบับสุดท้ายที่พระผู้เป็นเจ้าของเขาทรงพระราชทานจึงเป็นคัมภีร์ที่สมบูรณ์ ทั้งเนื้อหาสาระและรูปแบบการใช้ภาษา อัลกุรอานเป็นคำภีร์ภาษาอาหรับซึ่งเป็นภาษาที่มีความ ไพเราะในการออกเสียงและเป็นภาษาที่ใช้ความหมายอันลึกซึ้ง ถ้อยคำ เท่าที่ถ่ายทอดมาจากท่าน ศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) เมื่อ 1,400 กว่าปี ยังคงได้รับการรักษาไว้โดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงแม้แต่อักษร เดียว มุสลิมทั้งโลกจะอ่านโอองการในคำภีร์อัลกุรอานในพิธีละหมาด ในวาระอันต้องการความดีและ อ่านเพื่อนำความหมายมาปฏิบัติ อัลกุรอานเป็นธรรมบัญญัติสูงสุดของชีวิต ความประพฤติอันถูกต้อง จะต้องสืบหรือปรับเข้าหาอัลกุรอานได้ กฎหมายอิสลามจะต้องยึดถืออัลกุรอานเป็นหลักในด้านนิติ บัญญัติ จะออกกฎหมายอันแย้งต่อบัญญัติของอัลกุรอานไม่ได้เด็ดขาด อัลกุรอานถูกประทาน ลงมาครั้งแรกที่นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อศาสดานบีมุฮัมมัด (ช.ล.) มีอายุ 40 ปี โอองการที่ถูกประทานลงมา นั้น จะทยอยกันลงมาตามแต่พระผู้เป็นเจ้าของเขาทรงประสงค์และมีเหตุการณ์ที่ เกี่ยวข้องกับโอองการดังกล่าวเมื่อได้รับโอองการแล้ว ท่านศาสดาก็จะนำมาประกาศแก่ผู้อื่นแล้วทุกคน

ก็จะท่องจำจนขึ้นใจ อัลกุรอานเป็นคำภีร์ที่มีการทบทวนกันอยู่เสมอและมีการบันทึกลงบนหนังสือตัว
 แห่งบ้าง บนกาบอินทผลัมบ้าง บนแผ่นหินบ้าง กระทั่งต่อมาในสมัยการปกครองของท่านอุมัยรซึ่งเป็น
 คอลิฟะห์ท่านที่ 2 ท่านได้ดำริให้มีการจัดรวบรวมขึ้นเป็นเล่ม จากส่วนที่กระจัดกระจายกันทั้งจาก
 บุคคลและสถานที่ต่าง ๆ จากนั้นในสมัยการปกครองของท่านอูสมาน บินอัฟฟาน ซึ่งเป็นคอลิฟะห์
 ท่านที่ 3 ได้สั่งให้มีการรวบรวมและปรับปรุงด้านการเขียน โดยมีจำนวนถึง 6 เล่ม และส่งไปยังหัว
 เมืองต่าง ๆ เพื่อให้ท่านอ่านเป็นสำนวนเดียวกันและป้องกันการปลอมแปลงอันอาจจะเกิดขึ้น

4) การศรัทธาต่อศาสนทูตหรือศาสดา

ศาสนทูตผู้ประกาศอิสลามเรียกว่า “รอซูล” หรือเป็นศาสนทูตที่ไม่ได้ประกาศ ก็จะเรียกว่า
 “นบี” แต่การให้ความหมายเช่นนี้ไม่ได้เข้มงวดนัก ส่วนใหญ่จึงใช้ถ้อยคำทั้งสองนี้หมายความถึงผู้
 เป็นศาสนทูตที่ทำการประกาศอิสลาม ศาสนทูตเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติแบบมนุษยธรรมตาทั่วไป มิใช่
 ผู้วิเศษหรือเทวดา ดังนั้น ศาสนทูตจึงดำเนินชีวิตเหมือนสามัญชน คือ กิน นอน ขับถ่าย และแต่งงาน
 ตามปกติ แต่ศาสนทูตต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะอันสมบูรณ์เหนือกว่ามนุษย์ทั่วไปอันเป็นคุณลักษณะ
 ทางด้านความประพฤติและคุณธรรมอันสูงส่ง โดยนักวิชาการอิสลามได้สรุปคุณลักษณะของ
 ศาสนทูตไว้ว่าจะต้องมีครบ 4 ประการ คือ

- 4.1) มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ไว้วางใจของบุคคลทั่วไปไม่คดโกง ไม่ตระบัดสัตย์
- 4.2) มีสัจจะ พูดจริงทำจริง ไม่โกหก ไม่หลอกลวงใคร
- 4.3) มีสติปัญญาเป็นอัจฉริยะ
- 4.4) ทำหน้าที่เผยแพร่โองการจากพระเจ้าเป็นเจ้าแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่ปิดบัง

และด้วยความตั้งใจสูง มีมานะอดทน เพียรพยายามไม่ย่อท้อต่อการขัดขวางของผู้ใดทั้งสิ้น

การที่พระเจ้าเป็นเจ้าทรงคัดเลือกศาสนทูตขึ้นมาจากมนุษยธรรมตา ก็เพื่อให้ศาสนทูตเป็น
 ตัวอย่างในการประพฤติปฏิบัติตามของมนุษย์ หากศาสนทูตเป็นผู้วิเศษหรือเป็นเทวดา ซึ่งมีการ
 ดำเนินชีวิตไปอีกแบบหนึ่ง มนุษย์ก็ไม่สามารถจะหาตัวอย่างการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกับตนเอง
 แล้วคำสอนของศาสนทูตก็จะไร้ผล นอกจากนั้น ศาสนทูตที่มีปรากฏชื่อในคำภีร์อัลกุรอานนั้นมี
 จำนวน 25 ท่าน คือ อาดำม อัดรีส นูห์ ฮูต ซอลิย์ อิบรอฮีม ลูฏ อิสฮาก ยะอ์กูบ ยูซุฟ มูซา ฮารูน อิล
 ยาส ยูनुส ซุอัยบ์ ดาวูด สุลัยมาน อัลยะซะอ์ ซุลกิฟล์ ชะกะรียา อัยยูบ ยะห์ยา อิสมาอิล อีซา และมุฮัม
 มัด (ช.ล.)

5) การศรัทธาในวันสิ้นโลก

มุสลิมทุกคนต้องศรัทธาว่า โลกนี้พระเจ้าเป็นเจ้าได้สร้างขึ้นมาเป็นการชั่วคราว สำหรับมนุษย์
 ได้ดำเนินชีวิตส่วนหนึ่งเพื่อสุโลกอันจีรังและโลกนิรันดร์ต่อไป ดังนั้น โลกที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันนี้จึงต้อง
 มีวาระดับสลาย ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ไม่มีใครสามารถตอบได้ว่าวันดับสลายของโลกหรือวันสิ้นโลกนี้จะ
 เกิดขึ้นเมื่อใดเมื่อท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) สนทนากับเทวดาญิบรีล โดยเทวดาได้ถามท่านว่า “เมื่อใด

จะถึงวันอวสานของโลก” ท่านตอบว่า “ทั้งผู้ถามและผู้ถูกถามไม่มีใครรู้กว่ากัน” เทวทูตถามต่อไปว่า แล้วสัญญาณแสดงอาการโลกสลายมีอะไรบ้าง ท่านศาสนทูตตอบว่า “ท่านจะมองเห็นผู้คนซึ่งตั้งเดิมฐานะต่ำต้อยทางสังคม รองเท้าไม่ใส่ เสื้อผ้าไม่สวม พวกกันแข่งขันสร้างบ้านเรือนสูงตระหง่านอย่างมากมาย ท่านจะมองเห็นมารดาผู้เป็นทาสคลอดบุตรออกมาเป็นนายของนางเอง” โดยสัญญาณแสดงอาการโลกสลายแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ

5.1) สัญญาณระยะไกล

สัญญาณระยะไกล หมายถึง สัญญาณที่ยังอยู่อีกไกลกว่าจะถึงวันสิ้นโลก ดังเช่น สัญญาณที่ปรากฏในคำตอบของท่านศาสดาต่อเทวทูตข้างต้น ส่วนใหญ่แล้วเป็นสัญญาณจากความประพฤติของมนุษย์ในด้านศีลธรรม ที่มีความฟอนพะมัวเมาในกามรมณ์ ผู้คนดื่มสุรายาเมา หมกมุ่นในกิเลสตัณหา เศรษฐกิจเป็นระบบที่มีแต่ความเอาัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัว การคิดดอกเบี้ยในรูปแบบต่าง ๆ การฉ้อฉลคอร์รัปชั่นและการกดขี่ข่มเหง ด้านสังคมจะมีแต่ความแตกแยก ขว้างฟันกันและทำการรุกรานซึ่งกันและกัน

5.2) สัญญาณระยะใกล้

สัญญาณระยะใกล้ หมายถึง สัญญาณแสดงถึงการจะสิ้นโลกอันอยู่ในระยะเวลาใกล้ ซึ่งเป็นสัญญาณจากเหตุการณ์วิกฤติต่าง ๆ เช่น จะเกิดความวิปริตทางสิ่งแวดล้อม ดวงตะวันจะเปลี่ยนทิศทาง จะมีมนุษย์ที่ดูร้ายออกมาอาละวาดทำลายชีวิตของประชาชนความโกลาหลจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรง แผ่นดินจะไหวจะเกิดขึ้นมากมายและถล่มทลาย ผลที่สุ่มมะลาอิกะฮ์อิสรอฟีลจะเป่าสัญญาณครั้งแรก สิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายจะล้มตายจนหมดสิ้น ภูเขาจะพังทลายเป็นผุยผง ทุกสิ่งทุกอย่างพินาศไม่มีเหลือต่อมา มะลาอิกะฮ์อิสรอฟีล เป่าสัญญาณครั้งที่สองสิ่งมีชีวิตก็จะฟื้นขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง มนุษย์ทุกคนจะเกิดมาในสภาพเดิมและถูกต้อนไปรวมกัน ณ ที่โล่งเพื่อรอการสอบสวน พิจารณาความประพฤติของแต่ละคนและพิพากษา มนุษย์เต็มไปด้วยความหวาดกลัวท่ามกลางความร้อนแรงของดวงอาทิตย์ ไม่มีใครหนีไปไหนได้และไม่สามารถจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้จะมีทรัพย์สินสมบัติหรือบริวารมากมายเท่าใดก็นำมาใช้จ่ายเพื่อปลดปล่อยตัวเองไม่ได้ เมื่อมนุษย์เชื่อว่าโลกนี้มีวาระดับสลายและจะมีโลกหน้าสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยอันแท้จริงและเป็นนิจันรันดรแล้ว มนุษย์ก็จะอยู่ในโลกนี้ด้วยความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ไม่มีความโลภ ไม่มีความเห็นแก่ตัว พร้อมจะสะสมแต่ความดีงาม แม้ว่าการทำดีนั้นจะไม่ได้รับผลตอบแทนในช่วงที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ แต่ก็มั่นใจได้ว่าต้องได้รับอย่างแน่นอนในโลกหน้า ผู้ทำความดีจึงไม่ท้อแท้ที่จะทำความดี มีกำลังใจอันสูงส่งที่จะทำความดีและไม่คิดที่จะละเลยต่อการทำความดีจนตลอดชีวิต

6) การศรัทธาในกฎแห่งสภาวะการณ

สภาวะการณทั้งหลายถูกกำหนดมาเป็นกฎอย่างตายตัวและแน่นอน ซึ่งต้องดำเนินไปตามที่ กำหนดนั้น เช่น แดดเผา ไอน้ำขึ้นไปรวมตัวกันอยู่บนอากาศ เป็นก้อนเมฆ เมื่อลมพัดก็กระจายตกลง มาเป็นฝนตกลงมาบนพื้นดิน ทำให้อุดมสมบูรณ์ มีพันธุ์ไม้และพืชนานาชนิดงอกงามขึ้นมา มนุษย์และ สัตว์ได้รับประโยชน์จากพืชพันธุ์เหล่านั้น เป็นกฎกำหนดสภาวะซึ่งพระผู้เป็นเจ้าของกำหนดไว้ การ ดำเนินชีวิตของมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นระบบที่แน่นอนไม่มีใครสามารถที่จะฝืน กฎเกณฑ์ดังกล่าวได้ ทุกคนจะต้องดำเนินไปตามกฎสภาวะการณจากมนุษย์คนแรกจนถึงคนสุดท้าย มนุษย์ต้องกิน ต้องนอน ต้องหายใจ ต้องประสบกับเหตุให้อารมณ์และจิตใจผันแปรอยู่ตลอดเวลา ดีใจ เสียใจ บางจังหวะชีวิตก็ร่าเริงมหาศาล แต่ผลก็ไม่ยาวนานฐานะก็ยากจนลงมาได้ บางช่วงเวลามีคน นับหน้าถือตาอย่างกว้างขวางและมากมาย แต่ต่อมาก็กลับมีคนเกลียดชัง การสลับหมุนเวียน สภาวะการณเหล่านี้ในชีวิตของมนุษย์นั้น มุสลิมทุกคนต้องศรัทธาว่าเป็นไปโดยกำหนดของพระองค์ หาใช่เป็นไปโดยอำนาจของมนุษย์เองไม่และมีใช้อำนาจของผู้วิเศษ อำนาจของฟ้าดินอำนาจของดวง อำนาจของไสยศาสตร์ หรือโดยอำนาจอื่นใดก็ตาม แต่ทั้งหมดเป็นไปโดยอำนาจอันสมบูรณ์สุดของ พระผู้เป็นเจ้าของทั้งสิ้น ธรรมชาติทั้งหลายที่ดำเนินไปตามครรลองอย่างแน่นอนชัดเจน เป็นระบบมั่นคง และแม่นยำก็เป็นไปตามกำหนดกฎสภาวะโดยพระองค์ทั้งสิ้น ในด้านเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบแก่ มนุษย์ ที่จริงแล้วการที่มนุษย์ประสบกับความเดือดร้อนในรูปแบบต่าง ๆ มนุษย์อาจไม่พอใจในสิ่งนั้น แต่สิ่งนั้นจะสร้างความแข็งแกร่งแก่มนุษย์เอง ดังนั้นจึงเป็นเพียงบททดสอบของพระผู้เป็นเจ้าของ เพื่อ หลอมชีวิตของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับภัยอันตรายนานัปการได้อย่างมั่นคง สิ่งเหล่านี้ จึงกลายเป็นสิ่งดีงามสำหรับมนุษย์ มุสลิมถือว่าเป็นข้อกำหนดของพระเจ้าซึ่งจะต้องยินดีและมีความ เข้าใจในสภาพดังกล่าวอย่างจริงจัง

หลักปฏิบัติศาสนกิจ 5 ประการ

1) การปฏิญาณตน

ผู้ที่ประสงค์จะเข้าสู่อิสลาม จะต้องกล่าวคำปฏิญาณตนอย่างเปิดเผยและชัดเจน พร้อมทั้ง เลื่อมใสศรัทธาตามที่ตนปฏิญาณและจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติอย่างจริงจัง การเป็นมุสลิม มิใช่ เพียงการกล่าวคำปฏิญาณหรือเพียงแต่ประพฤติตามแบบมุสลิมเท่านั้น หากจะต้องประกอบด้วย ความ เลื่อมใสศรัทธาอย่างแท้จริงด้วย องค์ประกอบแห่งการปฏิญาณจะต้องมีพร้อมทั้ง 3 ประการ คือ

- 1.1) กล่าวปฏิญาณด้วยวาจา
- 1.2) เลื่อมใสด้วยจิตใจ
- 1.3) ปฏิบัติด้วยร่างกาย

คำปฏิญาณของอิสลาม มิใช่การสวดสาบานให้มีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา มิใช่คำสวดภาวนา แต่เป็นประโยคที่กล่าวแสดงถึงความศรัทธามั่นในพระเจ้าและศาสนทูตมุฮัมมัด (ช.ล.) โดยกล่าวว่า “ข้าพเจ้าปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากอัลลอฮ์และข้าพเจ้าปฏิญาณว่า มุฮัมมัด (ช.ล.) เป็นศาสนทูตของพระองค์” ดังนั้น ผู้ที่ประสงค์จะเข้ารับอิสลาม จึงต้องเริ่มด้วยจิตใจที่มีศรัทธา จากนั้นจึงกล่าวประโยคปฏิญาณดังกล่าว ส่วนผู้ที่ทำการสอนประโยคปฏิญาณให้กับผู้ที่ต้องการเข้ารับอิสลามนั้น ไม่จำเป็นต้องเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ทางศาสนาสูงมาเป็นผู้กล่าวนำเนื่องจากเป็นพื้นฐานที่มุสลิมทุกคนสามารถที่จะกล่าวประโยคปฏิญาณนี้ได้อยู่แล้ว นอกจากนั้นบุคคลที่นับถืออิสลามที่เป็นเพศชายจำเป็นต้องจัดการขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศออกด้วยเหตุผลด้านความสะอาดและสุขภาพอนามัย

2) การละหมาด

ละหมาด คือ การแสดงความเคารพนมัสการต่อพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งต้องประกอบไปด้วยจิตใจ วาจา และร่างกายพร้อมกัน มุสลิมจำเป็นต้องปฏิบัติละหมาดวันละห้าครั้ง คือ ช่วงบ่าย ช่วงเย็น ช่วงตะวันตกขอบฟ้า ช่วงหัวค่ำและช่วงแสงอรุณขึ้น ผู้ทำละหมาดโดยสม่ำเสมอ จะก่อประโยชน์แก่ตัวเขาเองอย่างอเนกอนันต์ คือทำให้จิตใจของเขาสะอาดบริสุทธิ์ขจัดความหมองหม่นทางอารมณ์ ทำลายความตึงเครียด ทำให้เป็นคนที่เคร่งครัดในระเบียบวินัยตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทนและจิตใจสำรวม ระลึกอยู่กับพระเจ้าตลอดเวลา ซึ่งเมื่อจิตใจสำรวมอยู่กับพระเจ้าและระลึกถึงแต่พระองค์แล้วก็ไม่มีโอกาสที่จะคิดทำความชั่วต่าง ๆ คิดแต่จะปฏิบัติตามคำบัญชาและบทบัญญัติของพระองค์ไม่กล้าทำความผิดและฝืนบทบัญญัติของพระองค์ ดังนั้น การละหมาดจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก

3) การจ่ายชะกาต

ชะกาต คือ ทรัพย์สินจำนวนหนึ่งที่ได้กำหนดไว้เป็นอัตราส่วนจากจำนวนทรัพย์สินที่เจ้าของทรัพย์สินได้มาจนครบพิภักดิ์หรือจำนวนที่ศาสนาได้บัญญัติไว้และนำทรัพย์สินจำนวนนั้นจ่ายออกไปแก่ผู้มีสิทธิ์ คำว่า “ชะกาต” แปลว่า ความเจริญก้าวหน้าและการขัดเกลาให้สะอาด เนื่องจากเมื่อเจ้าของทรัพย์สินได้จ่ายชะกาตออกไป เท่ากับเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดปราศจากกิเลสหนาับประการ โดยเฉพาะความตระหนี่ ความใจแคบ ซึ่งเป็นกิเลสใหญ่ชนิดหนึ่งที่เป็นสาเหตุสำคัญให้สังคมอยู่กันอย่างเห็นแก่ตัว ไม่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แน่นอนสังคมที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ไม่นานวิกฤติการณ์ก็จะเกิดแก่สังคมนั้น การแก่งแย่งฉกชิง กตขี ซูตริต ทำลายกัน และอาชญากรรมต่าง ๆ จะต้องอุบัติขึ้น การจ่ายชะกาตจะทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า คนยากจนมีโอกาสได้รับการช่วยเหลือ การสังคมสงเคราะห์จะกระจายออกไปอย่างกว้างขวาง สถาบันทางสังคมได้รับการพัฒนา รวมทั้งผู้ยากไร้ที่หมดทุนในการประกอบอาชีพ หรือไม่มีทุนศึกษาต่อ ก็มีโอกาสนี้จะใช้ชะกาตเจือจุนสร้างชีวิตใหม่แก่ผู้ขาดแคลนและผู้ยากไร้ สิ่งเหล่านี้ระบบชะกาต หากนำมาจัดดำเนินการ

อย่างเต็มระบบแล้วจะมีผลในทางพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านการเมืองและด้านสังคม ตลอดจนด้านอื่น ๆ ที่ขาดแคลนทุนโดยตรง

4) การถือศีลอด

การถือศีลอด ภาษาอาหรับใช้คำว่า “อัสเซอัม” หรือ “อัสศิยาม” ตามความหมายเดิม หมายถึง การงดเว้น การระงับการหักห้ามตัวเอง ส่วนในนิกายศาสนาบัญญัตินั้น หมายถึง “การงดเว้น สิ่งที่จะทำให้การถือศีลอดเป็นโมฆะตามศาสนบัญญัติโดยเริ่มตั้งแต่วันที่เวลาแสงอรุณขึ้นกระทั่งตะวันลับขอบฟ้า” การถือศีลอดที่บังคับให้กระทำนั้นมีเฉพาะในเดือนรอมฎอนเท่านั้น ส่วนในวาระอื่น ๆ ไม่ได้บังคับแต่ประการใด โดยผลจากการถือศีลอดนั้นจะนำไปสู่คุณธรรมนานาประการ เช่น แสดงให้ประจักษ์ชัดถึงความเสมอภาคทางสังคม สามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้ มีความอดทน อดกลั้น มีคุณธรรม มีความสำรวมตนเองและยำเกรงพระเจ้า ไม่ประพฤติดิฉินขณะถือศีลอด มีจิตเมตตา สงสาร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีความสำนึกในเมตตาแห่งพระเจ้า มีระเบียบวินัยและฝึกให้ตรงต่อเวลาเพราะการถือศีลอด มีเงื่อนไขให้ทุกคนปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งความประพฤติอันดีงามมากมาย จะรับประทานก็ต้องตรงต่อเวลาจะพูดจาหรือจะเคลื่อนไหวก็ต้องระมัดระวังกลัวกุศลแห่งการถือศีลอด จะบกพร่องไป

5) การประกอบพิธีฮัจญ์

พิธีฮัจญ์เป็นศาสนกิจที่สรุปไว้ซึ่งอุดมการณ์ทางสังคมอย่างครบบริบูรณ์ การที่มุสลิมจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางออกไปจากถิ่นที่อยู่อาศัยของตนไปสู่พิธีฮัจญ์เป็นประจำติดต่อกันมากกว่า 1,400 ปี นับเป็นกิจกรรมที่มีความมหัศจรรย์และมีพลังอันแกร่งกล้าทางศรัทธายิ่งนัก สำนึกของผู้เดินทางไปสู่พิธีฮัจญ์เป็นสำนึกเดียวกัน จากวิญญูณจิตที่ผนึกเป็นดวงเดียวกัน แม้จะมาจากถิ่นฐานอันแตกต่างกัน มีภาษาผิดแผกกันมีสีผิวไม่เหมือนกัน มีฐานะต่างกัน มีตำแหน่งทางสังคมไม่เท่ากัน แต่เมื่อทุกคนเดินทางมาสู่ศาสนกิจข้อนี้ สิ่งเหล่านั้นถูกสลัดทิ้งไปโดยสิ้นเชิง การประกอบพิธีฮัจญ์นั้นเป็นบทบัญญัติสำหรับมุสลิมที่มีความสามารถที่ต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและทางการเงินที่จะเดินทางไปทำพิธีได้ ดังนั้น หากผู้ใดไม่มีความสามารถที่จะเดินทางไปร่วมพิธีได้ก็ไม่เป็นการบังคับแต่ประการใด

ส่วนในแง่มุมของการดำรงความอิสลามทางสังคมที่ วิสุทธิ์ บิลลาเต๊ะ (2553 อ้างใน Yusuf, 2001) ที่กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของอิสลามในแง่มุมทางสังคมนั้น จะขึ้นอยู่กับที่การดำรงอยู่ของภารกิจหลัก 3 ประการที่ประกอบไปด้วย

1) การละหมาดร่วมกันเป็นประจำ

การละหมาดนับว่าเป็นเสาหลักของอิสลามและเป็นข้อบัญญัติที่ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน การละหมาดยังเป็นเส้นแบ่งระหว่างอิสลามกับไม่ใช่อิสลาม ดังที่ท่านศาสดาได้เน้นย้ำถึงความสำคัญและประมวลไว้ในวจนะฉบับอิมามมุสลิมว่า “เส้นแบ่งระหว่างมุสลิมคนหนึ่งกับ

การปฏิเสธก็คือการทิ้งละหมาด” นับได้ว่าการละหมาดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การละหมาดร่วมกันเป็นหมู่คณะนั้น มิใช่เพียงความผูกพันทางจิตวิญญาณระหว่างมุสลิมร่วมกันเท่านั้น แต่เป็นระเบียบที่ทุกคนต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่เป็นข้อปฏิบัติร่วมกันไม่ว่าจะเป็นสถานที่ เช่น มัสยิดหรือการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง การละหมาดร่วมกันยังเป็นสิ่งบ่งบอกอัตลักษณ์อิสลามทางสังคมด้วย

2) ชะกาตหรือการจ่ายทานภาคบังคับ

ยูซุฟ (Yusuf, 1986) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ทรัพย์สินซึ่งถูกบัญญัติโดยพระเจ้าเป็นเจ้าของแก่ผู้มีสิทธิตามอัตราส่วนที่ถูกกำหนดไว้ แต่บางครั้งชะกาตก็ยังสามารถจ่ายได้ด้วย” ชะกาตนับได้ว่าเป็นเสาหลักอีกต้นหนึ่งของสังคมมุสลิม ชะกาตมิใช่กุศลกิจที่ขึ้นอยู่กับความใจบุญของปัจเจกชน แต่เป็นทั้งภาษีและศาสนกิจไปพร้อม ๆ กัน ชะกาตยังเป็นการดำรงพื้นฐานแห่งความเสียสละและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในสังคม อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายของการดำเนินชีวิต กล่าวคือ การสร้างความพึงพระทัยของพระเจ้าซึ่งไม่อาจนำเอาทรัพย์สินมาอยู่เหนือจุดมุ่งหมายนี้ได้

3) การส่งเสริมความดีและยับยั้งความชั่ว

ยูซุฟ (2001) กล่าวถึง อัตลักษณ์นี้ว่าเป็นเป้าหมายข้อสุดท้ายขององค์กรที่ทำหน้าที่บริหารสังคมมุสลิม รวมทั้งความมั่นคงของวัฒนธรรมอิสลามด้วย ข้อบัญญัตินี้ถูกกำหนดเหนือปัจเจกชนมุสลิมทุกคน ตามกำลังความสามารถหรือบทบาทของบุคคลผู้นั้น อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่สุดการส่งเสริมความดีและยับยั้งความชื่อนั้นจะต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักคำสอนและแบบอย่างจากท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการดำรงความเป็นมุสลิม คือ การดำรงไว้ซึ่งจิตวิญญาณความเป็นอิสลามอันบริสุทธิ์ อันมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ระดับภายในจิตใจที่มีพื้นฐานที่มาจากความศรัทธาและแนวทางที่ยืนหยัดอยู่บนหลักปฏิบัติที่ชัดเจน ด้วยแนวทางดังกล่าว อิสลามยังมีแบบอย่างที่เป็นแนวปฏิบัติจากท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ในการดำเนินชีวิตไว้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระดับปัจเจกและระดับมหากชน นอกจากนั้น อิสลามยังเป็นที่ตั้งแบบแผนและแนวทางของผู้ที่มีความศรัทธา ซึ่งจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดในการดำเนินชีวิตทั้งในโลกนี้และโลกหน้า อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการดำเนินชีวิตของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามตามหลักการที่ถูกต้องท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและครอบคลุมแทบทุกมิติของชีวิตในปัจจุบันนี้ นับเป็นความท้าทายอย่างยิ่งในการรักษาสมดุลของการดำเนินชีวิต ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ รวมทั้งการรักษาเป้าหมายที่ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตโลกนี้และโลกหน้าอีกด้วย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

ไซมอน (Simons, 1976) ได้กล่าวถึง การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจไว้ 4 มิติด้วยกัน คือ

- 1) การโน้มน้าวใจในเจตนาให้เกิดผลโดยตรง
- 2) การโน้มน้าวใจในกระบวนการสื่อสาร
- 3) การโน้มน้าวใจเพื่อให้เกิดการตัดสินใจ
- 4) การโน้มน้าวใจที่เกิดจากความเชื่อและทัศนคติ

โดยทั้ง 4 มิตินั้น สามารถทำได้หลายวิธี ทั้งการสื่อสารตัวต่อตัว การสื่อสารสู่สาธารณะและการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนและได้สรุปความหมายของการโน้มน้าวใจไว้ว่า เป็นกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยมหรือทัศนคติ สอดคล้องกับ มิลเลอร์ และเบอร์กู (Miller & Burgoon, 1973) ที่กล่าวว่า การโน้มน้าวใจ คือ ความตั้งใจที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้ได้รับการโน้มน้าว

ส่วน กรรณิการ์ อัสวตรเดชา (2550) ได้ให้ความหมายของการโน้มน้าวใจไว้ว่าเป็นการสื่อสารที่ตั้งใจจะมีอิทธิพลต่อการเลือก (Communication Intended to Influence Choice) โดยที่ การสื่อสารโน้มน้าวใจนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น มีการใช้สัญลักษณ์และมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีความตั้งใจโน้มน้าวให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และมีอิทธิพลต่อความมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการเลือกรับสารของผู้รับสาร

นอกจากนั้น ศิริเพ็ญ เกษตรศิริกุล และพนม คลี่ฉายา (2556) ได้กล่าวว่า การโน้มน้าวใจเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ขั้นตอนหนึ่ง ทั้งทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ส่วนจะสามารถเรียนรู้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์โดยตรงที่บุคคลๆ หนึ่งเข้าไปสัมผัสโดยตรง ขณะที่บางกรณีอาจเกิดขึ้นจากแรงปรารถนาหรือการกระตุ้นให้เชื่อและมีรางวัล (Reward) ตอบแทน ทั้งนี้สารหรือข้อมูลที่น่าส่งมาจากผู้ส่งสารนั้น มีความสำคัญเช่นกัน จะต้องมีการเข้ารหัสเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ขั้นตอนการโน้มน้าวใจจึงจะเกิดขึ้น จากนั้นผู้รับสารจะเป็นผู้ประเมินสารว่าควรค่าแก่การเชื่อถือหรือยอมรับหรือไม่ นอกจากนั้น การโน้มน้าวใจยังสามารถพิจารณาได้ในหลายประเด็น ได้แก่ การโน้มน้าวใจเป็นทั้งกิจกรรม (Act) และกระบวนการ (Process) หากพิจารณาได้ด้านองค์ประกอบของการโน้มน้าวใจแล้วการโน้มน้าวใจจะประกอบไปด้วย แหล่งสาร สาร ช่องทาง สื่อ ผู้รับสาร ปฏิกริยาตอบกลับและสภาพการณ์ของการสื่อสาร การโน้มน้าวยังเป็นการทำให้คนเปลี่ยนความเชื่อ ทัศนคติและบางครั้งอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอีกด้วย

ปรมะ สตะเวทิน (2540) ได้กล่าวถึง ความหมายและองค์ประกอบขั้นพื้นฐานของการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจไว้ว่า การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจนั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและพบได้บ่อยในชีวิตประจำวัน ซึ่งคำว่า การโน้มน้าวใจและการจูงใจ ต่างมีความหมายที่เหมือนกัน คือ มนุษย์ใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจูงใจบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสื่อสารเพื่อจูงใจ

(Persuasive Communication Situation) อันเป็นสถานการณ์ที่บุคคลที่เป็นแหล่งสาร หวังที่จะให้ ผู้รับสารก่อปฏิกิริยาตอบสนองต่อสาร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลง ความคิด ทศนคติหรือก่อให้เกิดพฤติกรรมของผู้รับสาร ให้ดำเนินไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ในการโน้มน้าวใจ แต่ละครั้งจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 อย่างคือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับสาร องค์ประกอบดังกล่าว จะปรากฏอยู่ในทุกสภาพการณ์กล่าวคือ

1) การโน้มน้าวใจเป็นกระบวนการสื่อสารที่ผู้ส่งสารมีความตั้งใจที่จะมีอิทธิพลบางประการ เหนือผู้รับสาร

2) ผู้ถูกโน้มน้าวมักจะมีทางเลือกมากกว่าหนึ่ง แต่ผู้โน้มน้าวจะพยายามให้เลือกตามแนวทาง ที่ตนเสนอ

3) สิ่งที่ผู้โน้มน้าวต้องการ คือ การเปลี่ยนแปลง ความคิด ทศนคติและพฤติกรรม

นอกจากนั้น อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท (2546) ยังได้จำแนกความแตกต่างในการโน้มน้าวไว้

4 ประการ คือ

1) ความแตกต่างภายในผู้ส่งสาร อาทิ ความน่าเชื่อถือ อำนาจทางการเมือง บทบาทในสังคม และลักษณะทางประชากรอื่น ๆ เช่น อายุ เพศ อาชีพ เป็นต้น

2) ความแตกต่างภายในสาร กล่าวคือ สารแต่ละชิ้นจะมีความน่าโน้มน้าวแตกต่างกัน ไม่ว่าจะ เป็นการพูด การเขียน การเรียบเรียง ข้อโต้แย้งที่ใช้ ตลอดจนลักษณะของท่วงทำนองด้วย

3) ความแตกต่างของสื่อ กล่าวคือ ความโน้มน้าวใจของสารจะต่างกันเมื่อการสื่อสารระหว่าง บุคคลเปรียบเทียบกับ การสื่อสารโดยผ่านสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

4) ความแตกต่างในสภาพการณ์ เช่น ความคุ้นเคยหรือไม่คุ้นเคยที่มีต่อสภาพการณ์หนึ่ง กรณีมีตัวเร้าบวกหรือลบในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจพิจารณาได้ในหลาย ๆ เป็นต้น

ดังนั้น การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ จึงเป็นการทำให้ผู้รับสาร เชื่อถือ ศรัทธา มีความ คิดเห็นคล้อยตามและปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้สื่อสารต้องการ การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจมีขั้นตอนที่ สำคัญ คือ การสร้างความสนใจ สร้างความต้องการ สร้างความพึงพอใจ สร้างมโนภาพให้เกิดแก่ ผู้รับสาร ซึ่งต้องการให้ผู้รับสารคิดหรือปฏิบัติตาม อีกทั้งผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการดึงดูด ชักจูงความคิดของผู้รับสารและมีอิทธิพลด้านความน่าเชื่อถือต่อผู้รับสารโดยตรง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดของ ไชมอน (Simons, 1976) ที่กล่าวถึงการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ 4 มิติ ซึ่งเป็นกระบวนการสื่อสารที่ผู้ส่งสารสร้างขึ้นเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้รับสาร กล่าวคือ การโน้มน้าวใจใน เจตนาให้เกิดผลโดยตรง การโน้มน้าวใจในกระบวนการสื่อสาร การโน้มน้าวใจเพื่อให้เกิดการตัดสินใจ รวมทั้งการโน้มน้าวใจที่เกิดจากความเชื่อและทัศนคติ มาเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงผลได้ที่ จากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์ ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลเป็นหลัก

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาผลของการโน้มน้าวใจ

โฮวแลนด์ และเจนิส (Hovland & Janis, 1953) เสนอแนะว่าผลของการโน้มน้าวใจนั้น จะพิจารณาจากการเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความรู้ ความรู้สึก สำนึกและการเปลี่ยนแปลงการกระทำ กล่าวโดยสรุป คือ ผลของการโน้มน้าวใจนั้น จะสังเกตได้

3 ประการ คือ

- 1) การเปลี่ยนแปลงในความรู้และสำนึก (Cognitive Change)
- 2) การเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Change)
- 3) การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม (Behavioral Change)

ความรู้และสำนึก อารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรม ไม่สามารถแยกออกจากกันและกันเป็น แต่ประเภทได้อย่างชัดเจน หากมีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจเกิดขึ้น ผลจากการโน้มน้าวใจมักจะ เกิดขึ้นรวมกัน โดยมีสมมติฐานว่า การเปลี่ยนแปลงในความรู้และสำนึก ความรู้สึกและพฤติกรรม หรือการกระทำ จะเกิดขึ้นไม่ได้โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อย่างไรก็ตาม การที่เรามี ทัศนคติในทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ไม่ได้เป็นสิ่งประกันเสมอไปว่าเราต้องมีพฤติกรรม ตามนั้นด้วย ซึ่งอาจจะมีตัวแปรอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ฮอฟแลนด์ และเจนิส (Hovland & Janis, 1953) ยังได้อธิบายถึงองค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการโน้มน้าวใจไว้ 2 ส่วน คือ

- 1) มองจากภายนอกของผู้ส่งสาร ซึ่งพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ประการ ประกอบไปด้วย

1.1) ความแตกต่างของผู้ส่งสาร กล่าวคือ ผู้ส่งสารแต่ละคนมีปัจจัยที่ต่างกัน ซึ่ง ส่งผลให้เกิดมีความโน้มน้าวใจที่ไม่เหมือนกัน เช่น ความน่าเชื่อถือ อำนาจทางสังคม บทบาททาง สังคมหรือ สัมพันธภาพกับผู้รับสารรวมทั้ง ลักษณะทางประชากร เช่น อายุ เพศ อาชีพ เป็นต้น

1.2) ความแตกต่างของสาร กล่าวคือ สารแต่ละชนิดจะมีลักษณะของการโน้มน้าวใจ ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน เนื้อหาของสาร การเรียบเรียงสาร ภาษา ท่วงทำนองลีลา ตลอดจนข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในสาร เป็นต้น

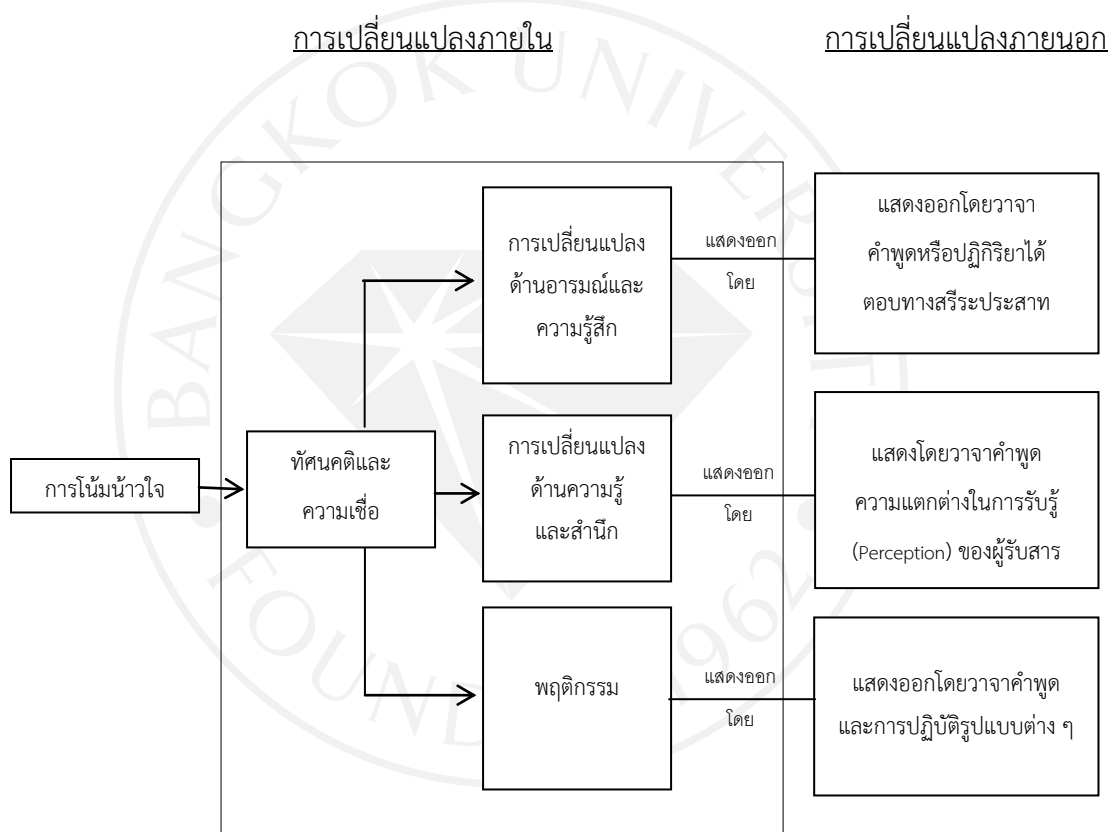
1.3) ความแตกต่างของสื่อ กล่าวคือ การโน้มน้าวของสารจะมีลักษณะที่ต่างกัน เมื่อเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล เปรียบเทียบกับการสื่อสารด้วยสื่อชนิดต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

1.4) ความแตกต่างด้านสภาพการณ์ ไม่ว่าจะจะเป็นความคุ้นเคยระหว่างผู้รับสารกับ ผู้ส่งสารหรือการมีสิ่งรบกวนเชิงบวกหรือเชิงลบในสภาพการณ์ ณ ขณะนั้น ตัวอย่างเช่น การโน้มน้าวใจให้ บริจาคเงินในขณะที่มีสื่อมวลชนรายล้อมซึ่งอาจเป็นตัวเร้าในการโน้มน้าวให้เกิดการบริจาคเงินจำนวน มากก็เป็นได้

2) ผู้รับสารเอง กล่าวคือ ผู้รับสารจะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถูกโน้มน้าวที่แตกต่างกันซึ่ง อาจพิจารณาได้จาก เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ อารมณ์ ทัศนคติ เป็นต้น

ส่วน โรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg & Hovland, 1960) ได้กล่าวไว้ว่า ผลของการโน้มน้าวใจจะรวมทัศนคติและความเชื่อไว้ โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และสำนึก การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์และความรู้สึกและการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรม ดังรูป

ภาพที่ 2.1: แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ทัศนคติกับการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่ร่างกายซึ่งสามารถสังเกตได้

ที่มา: อรวรรณ ปิลาณธนโอวาท. (2546). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จากภาพแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างความเชื่อและทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใน สู่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ภายนอก ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงที่ละชนิด ประกอบไปด้วย

1) การเปลี่ยนแปลงความรู้และจิตสำนึก โดยปกติแล้วการเปลี่ยนแปลงในความรู้และจิตสำนึกนั้น จะแสดงออกให้เห็นได้ทางวาจา ซึ่งผู้รับสารจะแสดงออกมามากกว่าที่ได้รับสารที่โน้มน้าวแล้ว แต่การเปลี่ยนแปลงในความรู้ ความคิดรวบยอด (Concept) หรือโลกทัศน์นั้น อาจจะไม่เกิดขึ้นในทันทีทันใดก็ได้ เพราะอาจจะได้รับข้อมูลประกอบเพิ่มเติมในภายหลังอันเกิดจากการพูดคุยกับผู้อื่นก็เป็นได้ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงในขั้นนี้จะเป็นพื้นฐานให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในภายหน้าเมื่อรับสารที่มีความโน้มน้าวใจต่อ ๆ ไป

2) การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งลักษณะของการเปลี่ยนแปลงนั้น อาจแสดงออกได้โดยการหัวเราะ ร้องไห้ ขนหัวลุก ร่างกายสั่นสะท้าน เป็นต้น โดยหากเป็นการทดลองทางจิตวิทยานั้น จะมีเครื่องมือวัดความเปลี่ยนแปลงด้วยการวัดจังหวะการเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต วัดปฏิกิริยาตอบโต้ทางผิวหนังด้วยกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

3) การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม ในที่นี้ให้คำจำกัดความว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำที่สามารถเห็นได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ค่อนข้างยาก ตัวอย่างเช่น การโน้มน้าวใจให้คนเห็นด้วยว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งเสพติดที่ควรหลีกเลี่ยงนั้น ในทางพฤติกรรมจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากกว่าการเปลี่ยนแปลงความรู้และจิตสำนึก รวมทั้งอารมณ์ความรู้สึกของผู้รับสาร เป็นต้น

จากที่กล่าวมาการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ชนิด ในบางกรณีนั้นไม่สามารถแยกชนิดต่าง ๆ ออกจากกันได้อย่างชัดเจน โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะเกิดขึ้นโดยมีความคาบเกี่ยวกันอยู่เสมอ

นอกจากนั้น จุมพล รอดคำดี (2532) ได้สรุปไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์นั้น จะมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับคือ

1) การเปลี่ยนแปลงความคิด โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะมาจากข้อมูลข่าวสารใหม่ ซึ่งอาจจะมาจากสื่อมวลชนหรือบุคคลอื่นก็ได้

2) การเปลี่ยนแปลงความรู้สึก การเปลี่ยนแปลงในระดับนี้จะมาจากความรู้เดิม ประสบการณ์ หรือความประทับใจ หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความสะเทือนใจ

3) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งไปมีผลต่อบุคคล ทำให้ต้องปรับพฤติกรรมเดิมเสียใหม่

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยตรง กล่าวคือ ถ้าความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมถูกกระทบในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งสิ้น นอกจากนี้ องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสาร ลักษณะของข่าวสาร ช่องทางการสื่อสารและคุณสมบัติของผู้รับสาร ล้วนแต่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

ส่วน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ได้กล่าวว่า พฤติกรรม คือ การกระทำหรือพฤติกรรมใด ๆ ส่วนใหญ่ของคนเป็นการแสดงออกที่มีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติของบุคคลนั้น การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ก็เนื่องมาจากความรู้และทัศนคติที่ต่างกันอันเนื่องมาจากการเปิดรับสื่อและ

ความแตกต่างในการแปลความสารที่ตนได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่ต่างกันซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล นอกจากนี้ โดยทั่วไปแล้วการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวพฤติกรรมนั้นยังสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจกจนถึงระดับสังคม ซึ่งในทุกระดับการสื่อสารอาจผ่านสื่อโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การปลุกเร้าอารมณ์ (Emotional Arousal) เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจในการติดตามไม่ว่าด้วยภาพหรือเสียง
- 2) การแสดงความเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) ด้วยการแสดงความอ่อนโยน เสียสละ และความกรุณาปรานี
- 3) การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ (Internalized Norms) เป็นการสร้างมาตรฐานอย่างหนึ่งขึ้นเพื่อให้มาตรฐานนั้นปลูกศรัทธาและเป็นตัวอย่างแก่ผู้รับสารที่จะต้องปฏิบัติตาม
- 4) การให้รางวัล (Reward) เพื่อเป็นการชักจูงใจแลกับสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

นอกจากนั้น ผลของการโน้มน้าวใจด้วยวิธีการข้างต้น จะก่อให้เกิดพฤติกรรมพื้นฐาน 2 แบบด้วยกันคือ

- 1) กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ หรือให้มีพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง (Activation)
- 2) หยุดพฤติกรรมเก่า (Deactivation)

ส่วน อรวรรณ ปิลาณธนโอวาท (2546) ได้อธิบายไว้ว่า การโน้มน้าวใจจะเป็นผลหรือไม่นั้นดูได้จากความสำเร็จว่าพฤติกรรมที่ทำการโน้มน้าวนั้น มีการแสดงออกมาหรือไม่ หรือดูว่าเป็นความล้มเหลว คือ ไม่มีพฤติกรรมที่ผู้ทำการโน้มน้าวต้องการแสดงออกมา อย่างไรก็ตาม ผลของการโน้มน้าวใจนั้น ประเมินไม่ได้จากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทันทีในระยะเวลาอันสั้นของการได้รับสาร ยิ่งกว่านั้น ความตั้งใจของผู้พูดที่เปิดเผยออกมา ไม่สามารถใช้เป็นมาตรฐานเพียงอย่างเดียวในการตัดสินความสำเร็จหรือความล้มเหลว นอกจากนี้ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จหรือความล้มเหลวจากการโน้มน้าวใจไว้ 3 ประการ คือ

- 1) ความสอดคล้องกันระหว่างเจตนาของผู้ส่งสารและพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งพฤติกรรมของผู้รับสารอาจแสดงออกในระยะเวลาเฉียบพลันหรือไม่ก็ได้
- 2) ระดับของความสอดคล้องระหว่างเจตนาของผู้ส่งสารและพฤติกรรมของผู้รับสารที่ตามมา ซึ่งการพิจารณาผลจากการโน้มน้าวใจควรมีการประเมินเป็นระดับหรือช่วงชั้น เป็นต้น
- 3) ระดับของความยากด้านการสื่อสาร ของผู้ส่งสาร ซึ่งนับได้ว่าเป็นเกณฑ์อีกประการหนึ่งในการตัดสินความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสภาพการณ์ ตัวอย่างเช่น การโน้มน้าวใจผู้ที่มีทัศนคติฝังแน่นกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ย่อมมีความยากง่ายแตกต่างกัน ดังนั้น หากประเมินความสำเร็จของผู้ส่งสาร

ทั้งสองแล้ว ผู้ที่สามารถโน้มน้าวใจผู้ที่มีทัศนคติฝังแน่นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติใหม่ได้ ย่อมถือได้ว่าประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ที่โน้มน้าวใจผู้รับสารที่ยังไม่มีทัศนคติฝังแน่น

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม (Behavior) จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สามารถสังเกตได้ และนับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นค่อนข้างยาก แต่หากผู้ส่งสารสามารถทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนแปลงความรู้หรือการรับรู้ได้ การเปลี่ยนแปลงขั้นต้นนี้อาจเป็นพื้นฐานให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ในภายหลัง ทั้งนี้ในการศึกษา เรื่อง การสื่อสารของกลุ่มคณะวิทยากรในการดำรงความเป็นมุสลิมครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดของ ส่วน โรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg & Hovland, 1960) ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์จากการได้รับสารที่เกิดจากการโน้มน้าวใจ ทั้งด้านความเชื่อ ทัศนคติ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใน รวมทั้งการเปลี่ยนด้านพฤติกรรมหรือแปลงภายนอกร่างกายซึ่งสามารถสังเกตได้ นอกจากนั้น จะนำแนวคิดของ อรรถพรณ ปิลันธน์โอวาท (2546) มาเป็นหลักเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จหรือความล้มเหลวจากการโน้มน้าวใจ จากการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยากร

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขวัญชีวัน บัวแดง, อเล็กซานเดอร์ โฮสแมน และสมัคร์ กอเซ็ม (2556) ได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายของงานคณะวิทยากรในพื้นที่ชายแดนเหมือนกับการทำคณะวิทยากรเป็นหลักสากลในหลาย ๆ ประเทศ อิสลาม คือ การนำบทบัญญัติตามหลักศาสนาอิสลามมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการช่วยเหลืองานของกลุ่มคณะวิทยากรซึ่งอาจนับเป็นส่วนหนึ่งจากบทบัญญัติศาสนาเช่นกันในแง่ของการทำงานส่วนรวมซึ่งวิธีการของกลุ่มคณะวิทยากรนั้นจะแบ่งงานออกเป็นกลุ่ม โดยมีผู้ที่มีความรู้ทางศาสนาอย่างดีทำหน้าที่เป็นหัวหน้า สำหรับการสอนในส่วนของมุสลิมที่เข้ามาทำงานร่วมกลุ่มด้วยการอบรมเพื่อให้เข้าใจว่าควรมีวิธีการพูดอย่างไร เช่น ห้ามพูดเรื่องเกี่ยวกับการเมืองโดยเด็ดขาด แต่ต้องเน้นการพูดเรื่องพระผู้เป็นเจ้าและการพูดเรื่องศาสนาว่าควรเป็นอย่างไร อิสลามมีแนวการสอนเป็นอย่างไร การสำรวจดูคณะวิทยากรที่เริ่มออกไปพูดว่าเป็นอย่างไร โดยเป้าหมายหลักคือการเรียกร้องเชิญชวนชาวบ้านเข้ามาร่วมกลุ่มด้วยการไปเยี่ยมเยียนตามบ้านหรือชุมชน อีกทั้งเพื่อเรียกให้มุสลิมเหล่านี้เข้ามามีความสนใจศาสนาและอุทิศตนเพื่อศาสนามากขึ้น โดยวิธีการออกคณะวิทยากรนั้น จะมีการวางระบบและแบบแผน การสับเปลี่ยนหมุนเวียนของคณะวิทยากรไปตามแต่ละมัสยิด ไม่ว่าจะออกไปร่วมกิจกรรม 3 วัน 7 วัน 40 วัน หรือ 4 เดือนก็ตาม ทั้งในพื้นที่ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด จนสู่ระดับภูมิภาคในประเทศ และไปสู่ระดับต่าง ประเทศอย่างมีระบบแบบแผนเป็นรูปธรรม ส่วนการออกไปพบปะพี่น้องมุสลิมด้วยกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนนั้น ซึ่งเรียกว่าคือไปทำการพบปะพี่น้องมุสลิมในชุมชน หากว่าไปพำนักที่มัสยิดไหน กลุ่มคณะวิทยากรจะออกไปพบปะพี่น้องในชุมชนนั้นด้วยการพูดถึงความจำเป็นพี่น้องภายใต้ความเป็นมุสลิมที่นับถือศาสนาเดียวกัน เพื่อชักชวนให้คนไปละหมาดที่มัสยิดและไปฟังบรรยาย

ศาสนธรรม ซึ่งวัตถุประสงค์ของงานดะวะฮ์ที่แท้จริง คือ การเอาศาสนาเพื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้คนที่เข้ามาได้รู้จักอัลลอฮ์ร้องไปสู่การละหมาดและช่วยเหลือผู้คน โดยกิจการงานทุกอย่างเป็นการทำงานเพื่ออัลลอฮ์ทั้งสิ้น

นอกจากนั้น สมัคร์ กอเซ็ม (2556) ได้ศึกษาการเผยแผ่อิสลามของกลุ่มดะวะฮ์และกระบวนการกลายเป็นมุสลิมของกลุ่มเยาวชนชาวเขาในจังหวัดเชียงราย ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาพบว่ากลุ่มดะวะฮ์สามารถใช้ความเป็นชาติพันธุ์มาเป็นส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์การเข้าถึงชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อีกทั้งมีการปลูกฝังการรับรู้ถึงความเป็นมุสลิมของตนเองผ่านคำถามและการสนทนากระบวนการดังกล่าวยังพบว่ากระบวนการสื่อสารแบบค่อยเป็นค่อยไป ผ่านการซึมซับด้วยหลักการศรัทธาและหลักปฏิบัติทางศาสนานั้น ทำให้เยาวชนเห็นถึงความสำคัญในความเป็นมุสลิมของตนเองขึ้นมา อย่างไรก็ตามแต่ละคนมีพัฒนาการในกระบวนการดังกล่าวที่แตกต่างกัน อีกทั้ง มีการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมที่แตกต่างกันด้วย นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังพบว่า ในบรรดากลุ่มมุสลิมด้วยกันเองยังมีกระบวนการทำให้เกิดความเป็น “ชายขอบ” อยู่ภายในกลุ่มด้วยการเป็น “มุสลิมชาวเขา” ซึ่งถูกจัดเป็นกลุ่มชายขอบในโลกมุสลิมด้วยกัน กระบวนการยังทำให้คนเหล่านี้ “เป็นอื่น” ด้วยการใช้ภาษาพูด ภาษากายและการจัดลำดับชั้น กระบวนการปฏิสัมพันธ์ในแง่นี้ความเป็นชาติพันธุ์เดิมจึงเป็นอุปสรรคต่อการเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ และมันกลับกลายเป็นร่องรอยของความเป็นอื่นที่แฝงฝังทับซ้อนอีกด้วย งานวิจัยชิ้นนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความสลับซับซ้อนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างศาสนาและชาติพันธุ์ในกระบวนการเปลี่ยนศาสนา ซึ่งแสดงออกให้เห็นได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับสังคมอีกด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มดะวะฮ์มีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ทั้งระดับปัจเจกและด้านความหลากหลายทางสังคม กิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มดะวะฮ์ โดยภาพรวมจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจและมุ่งเชิญชวนผู้คนให้รู้จักพระเจ้า ด้วยการอธิบายถึงความยิ่งใหญ่และเดชานุภาพของพระองค์ ผ่านหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติที่มีความเป็นสากล มากกว่าการสื่อสารที่มุ่งเน้นไปที่ความเชื่อทางวัฒนธรรมของแต่ละปัจเจกหรือสังคม นอกจากนี้ การสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนได้มีการกำหนดเงื่อนไขรูปแบบกิจกรรมและคุณสมบัติของผู้ที่ทำการสื่อสารไว้อย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มดะวะฮีย์ในการดำรงความเป็นมุสลิม” นี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสื่อสาร ปัญหาด้านการสื่อสารและผลการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มดะวะฮีย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งวิธีการดำเนินการวิจัยกำหนดไว้ดังนี้

3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

3.1.1 ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ที่เคยได้รับการเยี่ยมเยียนผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มดะวะฮีย์ จำนวน 25 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้

3.1.1.1 เพศชาย

3.1.1.2 อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

3.1.1.3 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามหรือเป็นมุสลิมใหม่ที่นับถือศาสนาอิสลามมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี

3.1.1.4 เป็นผู้ที่เคยได้รับการเชิญชวนผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มดะวะฮีย์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง

ในการการกำหนดคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การให้ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ เรื่องศาสนานั้นเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น พื้นฐานความรู้ด้านศาสนา เพศ อายุและประสบการณ์ที่เคยได้รับการเยี่ยมเยียนจากกลุ่มดะวะฮีย์อย่างเพียงพอ อีกทั้ง ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งจำเป็นจะต้องใช้เวลาในการสัมภาษณ์พอสมควร ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด

3.1.2 ข้อมูลรองที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลรองที่ประกอบไปด้วยเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้แหล่งข้อมูลรองในการศึกษานี้จะเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการตรวจสอบความถูกต้องและป้องกันการตกหล่นในประเด็นต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา อีกทั้งผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นั้น มาร่วมสนับสนุนการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มคณะด้วย

3.2 ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

3.2.1 ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มคณะ

3.2.2 ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มคณะ

3.2.3 ประเด็นเกี่ยวกับการดำรงความเป็นมุสลิมด้านหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มคณะ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและสถานที่ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลก่อนการสัมภาษณ์ด้วยการร่วมพูดคุยในประเด็นต่าง ๆ อย่างเป็นกันเองก่อนทำการสัมภาษณ์ทุกครั้ง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนนำเข้าสู่ประเด็นในการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา โดยสถานที่ในการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเฉพาะชุมชนที่มีโรงเรียนสอนศาสนาอยู่ในชุมชนเท่านั้น เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจของศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี โดยชุมชนที่ผู้วิจัยเลือกเป็นสถานที่ในการเก็บข้อมูลนั้น ประกอบไปด้วย

3.3.1 ชุมชนมุสลิมคลองเตย เขตกรุงเทพมหานคร

3.3.2 ชุมชนมุสลิมทับช้าง เขตกรุงเทพมหานคร

3.3.3 ชุมชนมุสลิมสุเหร่าแดง (ท่าอิฐ) จังหวัดนนทบุรี

3.3.4 ชุมชนมุสลิมคลองหนึ่ง จังหวัดปทุมธานี

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ที่เคยได้รับการเชิญชวนจากกิจกรรมของกลุ่มตะวะฮ์มาแล้ว โดยใช้แนวคำถามแบบเปิดกว้างเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีโอกาสในการตอบคำถามและสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระก่อนที่จะนำเข้าสู่ประเด็นที่ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษา นอกจากนั้น ในการเก็บข้อมูลทุกครั้งผู้วิจัยจะขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ในการจัดบันทึกข้อมูลรวมทั้งการบันทึกเสียงตลอดการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการบันทึกเสียง มาทำการจำแนกในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ประกอบกับการศึกษาจาก เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกไว้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.5.1 ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์ ประกอบไปด้วย

3.5.1.1 ทิศทางการสื่อสาร (Direct Communication)

3.5.1.2 การสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication)

3.5.1.3 การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication)

3.5.2 ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์ ประกอบไปด้วย

3.5.2.1 ปัญหาด้านภาษา

3.5.2.2 ปัญหาด้านความพร้อมและความรู้สึก

3.5.2.3 ปัญหาด้านความพร้อมเชิงพฤติกรรม

3.5.3 ประเด็นเกี่ยวกับผลการดำรงความเป็นมุสลิมผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์ ประกอบไปด้วย

3.5.3.1 ประเด็นด้านหลักศรัทธา 6 ประการ

1) การศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้า

2) การศรัทธาต่อเทวทูต

3) การศรัทธาในคัมภีร์

4) การศรัทธาต่อศาสนทูตหรือศาสดา

5) การศรัทธาในวันสิ้นโลก

6) การศรัทธาในกฎแห่งสภาพการณ์

3.5.3.2 ประเด็นด้านหลักปฏิบัติ 5 ประการ

- 1) การปฏิญาณตน
- 2) การละหมาด
- 3) การจ่ายซะกาต
- 4) การถือศีลอด
- 5) การประกอบพิธีฮัจย์

ทั้งนี้ หากมีประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของการทำวิจัย ผู้วิจัยจะนำมาเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแต่ละมิติเพื่อให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยครั้งนี้มากที่สุด

บทที่ 4
การจำแนกข้อมูล

จากการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มตะวะฮีย์ในการดำรงความเป็นมุสลิม” ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการจำแนกข้อมูลและนำประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

- 4.1 รูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮีย์
- 4.2 ปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮีย์
- 4.3 การดำรงความเป็นมุสลิมด้านหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮีย์

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาและข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 25 คน เพื่อเป็นองค์ประกอบในการศึกษาครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้จำแนกไว้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษายายสามัญ

- สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4	จำนวน 2 คน
- สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6	จำนวน 4 คน
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมตอนต้นชั้นปีที่ 3	จำนวน 6 คน
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 6	จำนวน 1 คน
- สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	จำนวน 2 คน
- สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	จำนวน 1 คน
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี	จำนวน 7 คน
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท	จำนวน 2 คน

ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาศาสนาอิสลาม

- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา	จำนวน 18 คน
- ศึกษาผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ	จำนวน 7 คน

ข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพ

- รับราชการ	จำนวน 1 คน
- พนักงานบริษัทเอกชน	จำนวน 7 คน
- พนักงานธนาคาร	จำนวน 2 คน

- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	จำนวน 1 คน
- ทำธุรกิจส่วนตัว	จำนวน 7 คน
- รับจ้างทั่วไป/ว่างงาน	จำนวน 6 คน
- ข้าราชการเกษียณอายุ	จำนวน 1 คน

4.1 รูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะ

จากการศึกษารูปแบบกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะนั้น ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกรูปแบบการสื่อสารไว้ดังนี้

4.1.1 ทิศทางการสื่อสาร

จากการศึกษา พบว่า กิจกรรมกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มคณะนั้น ขณะดำเนินกิจกรรมจะพบลักษณะของทิศทางการสื่อสารที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะประกอบไปด้วย

4.1.1.1 ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่าง (Upward Communication)

ทิศทางการสื่อสารแนวตั้งหรือการสื่อสารจากบนลงล่าง เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของการสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุสูงหรือเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังว่ามีสถานะเหนือกว่าไม่ว่าจะด้านใดด้านหนึ่ง ในกรณีการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มคณะนั้น พบว่า มีทิศทางการสื่อสารแนวตั้งผ่านคุณลักษณะบางประการของผู้พูดที่ส่งสารไปยังผู้ฟัง เช่น ในบางกรณีผู้พูดเป็นผู้ที่มีความรู้ อายุ ประสบการณ์ที่มากกว่าผู้ฟังและเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ฟัง เป็นต้น

“หลักจากกลุ่มคณะแนะนำตัวเสร็จก็จะพูดเรื่องศาสนาให้ฟัง ส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวันสิ้นโลกบ้าง ไม่งั้นก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลาม ในช่วงที่เค้าพูดเราก็จะยืนฟังเค้าพูดอย่างเดียวจนจบคล้าย ๆ เค้าพูดสอน บรรยายเรื่องศาสนาให้เราฟัง” (คนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ตุลาคม 2559)

“ถ้าเป็นช่วงบรรยายเรื่องศาสนาของกลุ่มคณะ เค้าพูดเหมือนครูสอนหนังสือเราฟังอย่างเดียวไม่เคยขัดจังหวะที่เค้าพูด เพราะเค้าจะขอให้เราฟังซักครูส่วนมากจะใช้เวลาซัก 2-3 นาที” (คนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“ส่วนมากผมจะเจอแบบเค้าพูดแบบจริงจังช่วงพูดเรื่องศาสนา ก็จะพูดแบบยืนพูดธรรมดา ทุกครั้งผมก็จะฟังแบบตั้งใจเพราะได้ความรู้ดี ยกเว้น ช่วงก่อนจะแยกย้ายจากกันก็จะพูดเป็นกันเองขึ้นมาหน่อย ส่วนมากจะเป็นแบบนี้แทบทุกครั้ง” (คนที่ 13, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 พฤศจิกายน 2559)

“เท่าที่มีกลุ่มตะวะฮ์เดินมาเยี่ยมที่บ้าน ทุกครั้งที่พูดเรื่องศาสนาก็จะขอเวลาเรา ชักครู่ เพื่อให้เราฟังเรื่องราวศาสนาจากเค้า เราก็จะฟังทุกครั้งเพราะแต่ละครั้งจะใช้เวลาไม่นาน คนพูดส่วนมากจะเป็นผู้ใหญ่มีอายุมากหน่อยพอพูดเสร็จเค้าก็จะไปพูดที่บ้านอื่นต่อ” (คนที่ 16, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2559)

“เวลาที่พูดเรื่องศาสนา เรื่องที่พูดจะคล้ายกันเกือบทุกครั้ง เค้าจะให้เรายืนฟังชักครู่หนึ่ง คนพูดส่วนมากจะอายุมากกว่าผมและมีความรู้เรื่องศาสนาดี” (คนที่ 22, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 ธันวาคม 2559)

“ผมเจอสมาชิกกลุ่มตะวะฮ์ที่มาพูดเรื่องศาสนาให้ฟังที่บ้านบางคนเป็นผู้พิพากษา บางคนเป็น ส.ส (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) เค้ามาเล่าประสบการณ์ดี ๆ ให้ฟัง เวลาพูดเรื่องศาสนา สังเกตดูคนพวกนี้จะพูดได้ดี เพราะประสบการณ์เค้าเยอะเราจะชอบฟังเวลาเจอคนแบบนี้” (คนที่ 23, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 ธันวาคม 2559)

4.1.1.2 ทิศทางการสื่อสารแนวตั้ง (Downward Communication)

ทิศทางการสื่อสารแนวตั้งหรือการสื่อสารจากล่างขึ้นบน เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่มีสถานะอย่างใดอย่างหนึ่งที่น้อยกว่าผู้พูด ในกรณีของการสื่อสารจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์นั้น พบว่า ทิศทางการสื่อสารแนวตั้งจะเป็นกรณีที่ผู้ฟังเกิดข้อสงสัยและมีการซักถามไปยังผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์ ซึ่งพบมากในกรณีที่เป็นข้อซักถามที่ต้องการคำอธิบายในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งผู้ฟังที่เกิดข้อสงสัยจะถามกลับไปยังผู้พูดโดยตรง

“ผมชอบถามกับกลุ่มตะวะฮ์เวลาเค้าที่มาเยี่ยมที่บ้าน ส่วนใหญ่จะถามเรื่องศาสนา เพราะเค้าจะพูดเรื่องศาสนาได้ดี ช่วงที่เค้าบรรยายก็มีเหมือนกันที่เค้าบรรยายอยู่แล้ว แต่ถ้าเราเกิดข้อสงสัยก็จะถามเค้าตอนนั้นได้เลย ที่สำคัญบางคนก็เป็นครูสอนศาสนาอยู่แล้วถ้าเจอแบบนี้ก็จะถือโอกาสถามเค้าเยอะหน่อย บางเรื่องมันก็เป็นเรื่องสิ่งที่เราอยากรู้มาก่อนแล้ว” (คนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ตุลาคม 2559)

“เวลาที่มิกลุ่มตะวะฮ์มาพูดเตือนเรื่องศาสนาเราก็ฟัง มันเรื่องดี ๆ ทั้งนั้น ถ้าสงสัยที่เค้าอธิบายเรื่องตรงไหนก็ถามเค้า แล้วเวลาเค้าชวนไปมัสยิดถ้าไม่ติดงานที่บ้านก็จะไป แต่ถ้าติดงานก็จะบอกเค้าไปตามตรงว่าติดธุระไปไม่ได้ จริง ๆ ปกติแล้วถ้าเค้าไม่มาชวนเราก็ไปเป็นประจำอยู่แล้ว” (คนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“ถ้าตะวะฮ์มาที่บ้านเค้าพูดเรื่องศาสนาแล้วเราไม่เข้าใจในสิ่งที่เค้าพูด ส่วนมากก็จะถามคนพูดไปเลยที่ผ่านมาก็ถามบ่อยอยู่เหมือนกันไม่เคยถามเรื่องอื่นเลย” (คนที่ 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

“เวลาที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาพูดก็จะมีบ้างที่แสดงความเห็นเรื่องศาสนา คืออยากให้เค้าอธิบายเพิ่มเพราะบางเรื่องเราก็ไม่เคยรู้มาก่อน” (คนที่ 16, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2559)

4.1.1.3 ทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนหรือแนวระนาบ (Horizontal Flow)

จากการศึกษา พบว่า ขณะดำเนินกิจกรรมจะมีช่วงเวลาที่ทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนหรือแนวระนาบในช่วงแรกซึ่งจะเป็นช่วงที่มีการทักทายกัน ก่อนที่จะมีการบรรยายเรื่องศาสนาและนอกจากนั้นทิศทางการสื่อสารรูปแบบดังกล่าวยังสามารถพบได้อีกในช่วงท้ายของการทำกิจกรรม

“เวลาที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้านเริ่มแรกก็จะทักทายกันก่อน จากนั้นก็จะถามเค้าว่าแต่ละคนมาจากที่ไหนกันบ้าง เค้าจะบอกเรา ทักทายกันเสร็จคนพูดเรื่องศาสนาก็จะพูดไปจนจบ พอก่อนแยกย้ายก็จับมือกันและพูดคุยกันทิ้งท้ายกันคนละนิดคนละหน่อย” (คนที่ 11, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2559)

“ส่วนมากก็จะคุยกันกับกลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้านทุกคน คุยได้หมดเหมือนคุยกันปกติ แต่ถ้าเค้าจะพูดเรื่องศาสนา ส่วนมากเค้าจะขอเวลาเราซักนิดเพื่อที่เค้าจะพูดแล้วเค้าก็พูดจนจบ ช่วงท้าย ๆ เค้าก็จะชวนไปมัสยิดเพราะเค้าจะมีการบรรยายที่มีสยิดต่อที่เป็นการบรรยายแบบยาว ๆ” (คนที่ 13, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 พฤศจิกายน 2559)

“ส่วนมากจะคุยกับกลุ่มตะวะฮ์มาทุกคน ก่อนที่เค้าจะเดินไปบ้านอื่นก็จับมือทักทายกัน” (คนที่ 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

“เค้ามาถึงบ้านเราก็คุยกัน เพราะมันเป็นแบบอย่างของท่านนบีอยู่แล้ว ผมคุยได้หมดทุกคน ถึงเวลาที่เค้าพูดเรื่องศาสนาก็จะให้เกียรติฟังเค้าแบบตั้งใจ” (คนที่ 16, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2559)

“ส่วนมากช่วงที่ได้คุยกับกลุ่มตะวะฮ์ทุกคนแบบเป็นกันเองก็หลังจากที่เค้าเชิญเราไปร่วมกิจกรรมที่มีสยิดแล้ว ยิ่งเป็นช่วงก่อนแยกย้ายจากกันจะคุยแบบเป็นกันเองมาก” (คนที่ 18, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2559)

“ช่วงก่อนจะแยกย้ายกับกลุ่มตะวะฮ์ที่เดินมาเยี่ยมที่บ้านก็จะคุยกันตามปกติ ถ้ามกัันไปมาส่วนมากก็จะถามว่า มาจากที่ไหนกัน จะไปที่ไหนต่อ มากี่วัน คุยกันแบบทั่วไปบางครั้งจะมีคนต่างชาติมาด้วย ก็จะคุยกับเค้าเป็นภาษาอังกฤษบ้าง เพราะผมพอจะพูดภาษาอังกฤษได้” (คนที่ 23, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 ธันวาคม 2559)

4.1.2 การสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication)

การสื่อสารเชิงวัจนะหรือการสื่อสารที่ใช้ถ้อยคำคือการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนที่เป็นถ้อยคำของมนุษย์ในแต่ละกลุ่ม สังคมหรือชาติ สร้างขึ้นโดยมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อภาษาเหล่านั้นใช้แทนมโนภาพของสิ่งต่าง ๆ ภาษาพูดจะใช้เสียงพูดเป็นถ้อยคำ ส่วนภาษาเขียนจะใช้ตัวอักษรประสมเป็นถ้อยคำซึ่งในสังคมนั้น ๆ จะต้องเรียนรู้ที่จะต้องทำความเข้าใจร่วมกันซึ่งกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น ใช้รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะเป็นหลัก

4.1.2.1 ภาษาพูด

ภาษาพูดคือภาษาที่มนุษย์เปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่น โดยภาษาพูดนั้นสามารถสร้างทั้งความรัก ความเข้าใจและช่วยแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ในสังคมมนุษย์ได้มากมาย ภาษาพูดนับได้ว่าเป็นภาษาที่มีวิวัฒนาการผ่านการกำหนดความเข้าใจร่วมกันระหว่างมนุษย์ในแต่ละสังคมที่มีความแตกต่างกัน โดยลักษณะสำคัญของภาษาพูดนั้นจะต้องใช้เสียงเป็นสื่อในการสื่อสาร

“เวลาที่กลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมก็จะใช้วิธีการพูดอย่างเดียวตลอดไม่ได้ใช้อย่างอื่น ส่วนตัวคิดว่าก็ดีที่สุดแล้ว เพราะว่าเวลาค่อนข้างน้อยไม่เหมือนกับการสอนเรื่องศาสนาแบบครูสอนที่ต้องมีหนังสือหรืออุปกรณ์ประกอบ” (คนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“ปกติในการสื่อสารจะใช้วิธีการพูดมากที่สุด คือทางกลุ่มตะวะฮ์จะมีคนพูดอธิบายเรื่องศาสนาให้ฟัง บางทีก็จะพูดกันเรื่องอื่น มันก็เป็นวิธีที่ดีที่สุดแล้ว เพราะไม่เหมือนกับการเรียนหนังสือ” (คนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“เวลาที่กลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมก็จะใช้วิธีการพูด พูดเสร็จก็ไป” (คนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์ที่มาเยี่ยมจะใช้วิธีการพูดอธิบายศาสนาเป็นหลัก นอกนั้นก็จะมีท่าทางประกอบบ้างแล้วแต่บางคนก็จะพูดแบบนิ่ง” (คนที่ 23, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 ธันวาคม 2559)

4.1.3 การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication)

การสื่อสารเชิงอวัจนะหรือการสื่อสารที่ไม่ใช้ภาษาหรือถ้อยคำกล่าวคือการใช้อากัปกริยา ท่าทางที่เรียกว่าภาษากายซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมเยี่ยงเยียนชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้นจะพบรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะภาษาขณะดำเนินกิจกรรมซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

4.1.3.1 ภาษากาย (Physical Language)

ภาษากายหมายถึงภาษาที่อยู่ในรูปของการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนหนึ่งส่วนใดที่เป็นการสื่อความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดต่อผู้รับสาร

“เวลาที่กลุ่มตะวะฮ์พูดอธิบายก็จะมีท่าทางประกอบไปด้วย ส่วนใหญ่จะเป็น การใช้มือทำท่าประกอบ แสดงสีหน้าบ้าง ส่วนน้ำเสียงจะพูดแบบนุ่ม ๆ ดุค่อนข้างจริงจัง” (คนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“ส่วนใหญ่เวลาที่กลุ่มตะวะฮ์อธิบายเรื่องศาสนาจะมีสีหน้าท่าทางประกอบด้วย อีกร้อยก็จะเป็นแววตาเวลาพูด ดูแบบเคร่งขรึม แต่เวลาพูดเสร็จก็จะกลับมาเป็นแบบสบาย ๆ น้อย” (คนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2559)

“ถ้าวันไหนกลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมก็จะจับมือทักทายก่อน แล้วก็แนะนำตัว ต่อมาก็ จะพูดเรื่องศาสนา เวลาที่มีการอธิบายก็จะท่าทางประกอบบ้าง ถ้าเป็นเรื่องแบบเศร้า ๆ ก็จะมี แบบนึ่มนวล สีหน้าท่าทางมาหมด” (คนที่ 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

“ถ้าพูดถึงท่าทางเวลากลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้านก็จะคล้าย ๆ กันหมดคือมาถึงก็ มีการให้กล่าวคำให้สละม ทักทาย จับมือกัน แสดงความเป็นพี่น้องมุสลิมด้วยกัน แล้วก็พูด เรื่องศาสนา ซึ่งเวลาที่ผู้พูดอธิบายเรื่องศาสนาก็จะมีท่าทางประกอบบ้าง บางคนก็จะแสดงสีหน้า แบบจริงจัง บางคนก็จะดูสบาย ๆ” (คนที่ 22, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 ธันวาคม 2559)

4.1.3.2 ภาษาธรรมเนียมและมารยาท (Etiquette and Manners)

ภาษาธรรมเนียมและมารยาท เป็นการแสดงพฤติกรรมตามธรรมเนียมและ มารยาทของสังคมนั้น เช่น เมื่อมีบุคคลมาที่บ้านเจ้าของบ้านก็จะพูดคุยด้วยรอยยิ้มและไม่ตรีจิต เพื่อแสดงถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นต้น ในกรณีของการดำเนินกิจกรรมเยี่ยงชาวบ้านในชุมชน (แบบเดินเยี่ยมทุกหลังคาเรือน) โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้นพบรูปแบบการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาธรรมเนียม และมารยาทขณะดำเนินกิจกรรม

“ทุกครั้งที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาก็จะทักทายกันก่อนทุกครั้งเพราะเป็นธรรมเนียมและ มารยาทตามปกติอยู่แล้ว ทีนี้อย่างคนมุสลิมด้วยกันก็จะกล่าวคำสละมทักทาย จับมือกัน เวลา แยกย้ายกันก็จะจับมือกันอีกรอบ” (คนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ตุลาคม 2559)

“ถ้ากลุ่มดะวะฮ์มาเยี่ยมเค้าจะตะโกนให้สลามดัง ๆ เพื่อให้คนที่อยู่ในบ้านได้ยิน ที่นี้เวลาเราออกไปพบก็จะจับมือทักทาย แนะนำตัว แล้วเค้าก็จะอธิบายเรื่องศาสนา บางทีก็ชวน ไปสุเหร่า แล้วก่อนจะกลับก็ให้สลามกันอีกที” (คนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“มันก็เป็นปกติของมุสลิมเวลาที่เจอกันต้องให้สลาม จับมือกัน ยกเว้น ผู้หญิงกับผู้ชายที่ห้ามจับมือกัน ส่วนกลุ่มดะวะฮ์ที่มาก็จะเป็นผู้ชายทั้งหมด ก็จะจับมือให้สลามกัน คือเค้ามาที่บ้านก็ต้องต้อนรับเป็นเรื่องธรรมดา” (คนที่ 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

4.2 ปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มดะวะฮ์

จากการศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มดะวะฮ์ นั้นผู้วิจัยได้จำแนกปัญหาไว้ดังนี้

4.2.1 ปัญหาด้านภาษา

4.2.1.1 ภาษาต่างประเทศ

จากการศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มดะวะฮ์นั้น ผู้วิจัยพบปัญหาเรื่องการใช้ภาษาในบางกรณี เช่น กลุ่มดะวะฮ์ที่มีผู้ทำหน้าที่พูดกับชาวบ้านเป็นชาวต่างชาติและใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารขณะพูดกับชาวบ้านในชุมชน

“บางครั้งถ้ามีสมาชิกจากกลุ่มดะวะฮ์ที่เป็นคนอินเดียหรือปากีสถานมาพูด ก็จะมีคนคอยแปลให้ฟัง เหมือนเป็นล่าม เค้าก็พูดทีละประโยคแล้วคนแปลก็แปลให้ฟัง เวลาที่มีการบรรยายเรื่องศาสนา เค้าจะพูดเป็นภาษาของเค้า เนื้อหามันเลยไม่ค่อยต่อเนื่อง” (คนที่ 9 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มกราคม 2560)

“ถ้ากลุ่มดะวะฮ์ที่มาเป็นคนต่างประเทศ ที่จำได้เค้าก็พูดภาษาอังกฤษ ฟังรู้เรื่องบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้างแต่จะมีคนที่เป็นล่ามคนไทยมาช่วยแปลให้ฟัง” (คนที่ 14 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กุมภาพันธ์ 2560)

“ปัญหาที่เคยเจอคือ คนที่มาพูดเป็นคนอาหรับ พูดภาษาอังกฤษไม่ได้เลย พูดอาหรับอย่างเดียว แล้วคนแปลก็แปลไม่ค่อยจะเก่งมาก เขาเป็นว่าเวลาอธิบายก็ต้องทำท่าไปด้วย” (คนที่ 15 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2560)

“ถ้าพูดถึงปัญหาที่เจอบ่อยสุดคือ สมาชิกจากในกลุ่มดะวะฮ์บางคนที่มาจากต่างประเทศ เช่น เมียนมา ปากีสถาน อินเดีย จีน หรืออาหรับ ส่วนมากจะสื่อสารกันลำบาก มีคนแปลแต่ก็คุยกันไม่สนิทเลย เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง” (คนที่ 23 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2560)

4.2.1.2 สำเนียง

จากการศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มคณะวิทยากร ผู้วิจัยพบปัญหาด้านสำเนียงในการใช้ภาษาของผู้พูดซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายถึงปัญหาดังกล่าว ไว้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกรณีที่กลุ่มคณะวิทยากรเป็นผู้ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ภาคใต้มากที่สุด นอกจากนั้น ปัญหาด้านสำเนียงในการภาษาที่ยังพบได้อีกเป็นบางกรณี เช่น กลุ่มคณะวิทยากรที่เป็นชาวต่างชาติ ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยซึ่งโดยมากจะเป็นกลุ่มคณะวิทยากรที่เป็นชาวเมียนมาและชาวกัมพูชาที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย

“ส่วนมากผู้ที่อยู่ในกลุ่มคณะวิทยากรที่มีอายุมากแล้วเป็นคนภาคใต้ จะพูดสำเนียงคล้ายภาษามลายู บางครั้งก็ฟังยาก บางคนพูดแล้วต้องมีคนอื่นที่มามีด้วยช่วยอธิบายให้เราเข้าใจ” (คนที่ 1 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มกราคม 2560)

“กลุ่มคณะวิทยากรที่เป็นคนเมียนมาเดี๋ยวนี้นิยมพูดไทยเก่งด้วย ถ้าเป็นซัก 7-8 ปีที่แล้วก็จะพูดภาษาไทยฟังแทบไม่รู้เรื่อง แต่เดี๋ยวนี้น่าพูดได้ดีขึ้น ไม่เชื่อลองไปคุยกับเมียนมาที่ขายของในตลาด บางคนพูดไทยเก่งมาก” (คนที่ 5 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2560)

“ที่เคยเจอเป็นคนเขมร กัมพูชา เห็นหน้าที่แรกดูไม่ออกนึกว่าเป็นคนไทย แต่เวลาเค้าพูดเพิ่งจะรู้ว่าไม่ใช่คนไทย เลยถามว่ามาจากไหน เค้าบอกมาจากกัมพูชาได้เกือบสิบห้าปีแล้ว” (คนที่ 6 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2560)

“กลุ่มคณะวิทยากรที่เป็นคนใต้บางคนจะพูดภาษาไทยออกเสียงไม่ค่อยชัด เพราะอยู่บ้านเค้าใช้กันแต่ภาษามลายู เวลาพูดให้เราฟังเป็นภาษาไทยมันก็จะฟังแบบแปลก ๆ หน่อย” (คนที่ 14 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กุมภาพันธ์ 2560)

“ส่วนใหญ่กลุ่มคณะวิทยากรที่พูดแล้วสำเนียงฟังยาก ๆ หน่อยก็จะเป็นคนพูดที่เป็นคนใต้ สำเนียงเค้าจะปนมลายู บางคนพูดทับศัพท์ภาษามลายูบ้างแต่ก็พอฟังเข้าใจ” (คนที่ 15 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2560)

4.2.1.3 คำศัพท์

จากการศึกษา ปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มคณะวิทยากร ผู้วิจัยพบปัญหาด้านการใช้คำศัพท์ในการสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม ขณะที่ผู้พูดอธิบายเรื่องคำสอนหรือการตักเตือนกันเรื่องศาสนา โดยผู้พูดบางส่วนใช้คำศัพท์ภาษาอาหรับเป็นคำทับศัพท์ โดยไม่ได้ให้ความหมายเป็นภาษาไทยกับผู้ฟัง ซึ่งปัญหาดังกล่าวพบบ้างเป็นบางกรณีเท่านั้น นอกจากนั้น ยังพบปัญหาด้านการใช้คำทับศัพท์อีกในบางกรณีที่ผู้พูดเป็นผู้ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นระหว่างดำเนินกิจกรรม

“เวลาที่กลุ่มตะวะฮ์อธิบายเรื่องศาสนาให้ฟัง ก็จะมีการใช้คำภาษาอาหรับบ้าง ยกคำอ้างจากอัลกุรอานบ้าง ส่วนใหญ่เค้าก็จะอธิบายให้ฟัง แต่ถ้าคนไหนไม่อธิบายเราก็จะไม่ค่อยเข้าใจเท่าที่ควร บางคำมันไม่คุ้น” (คนที่ 3 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มกราคม 2560)

“มีบ้างเหมือนกันที่คนพูด ใช้คำทับศัพท์เป็นภาษาอาหรับเวลาพูด โดยส่วนใหญ่ก็จะเข้าใจความหมายดี ยกเว้น บางคำที่ไม่ค่อยเข้าใจความหมาย แต่โดยรวม ๆ ก็จะเข้าใจสิ่งที่เค้าอธิบาย” (คนที่ 6 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2560)

“คำทับศัพท์ที่กลุ่มตะวะฮ์พูดก็จะเป็นคำภาษาอาหรับ ส่วนใหญ่ก็จะเข้าใจความหมาย ยกเว้น คำยาก ๆ ที่เป็นคำเฉพาะจริง ๆ ก็จะไม่รู้เรื่องเลย แต่ถ้าคนที่เค้าเรียนมาเค้าก็จะฟังได้เข้าใจ แต่เราเรียนการเงินมาฟังแล้วนี่เลย ไม่ใช่อะไรหรอกนะ” (คนที่ 9 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มกราคม 2560)

“ก็มีบ้างที่กลุ่มตะวะฮ์พูดคำทับศัพท์ ส่วนใหญ่ก็จะเข้าใจ ยกเว้น คำที่เฉพาะหน่อยแต่เค้าก็จะอธิบายให้ฟัง” (คนที่ 23 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2560)

4.2.2 ปัญหาความพร้อมด้านอารมณ์และความรู้สึก

จากการศึกษา ปัญหาความพร้อมด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟังผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น พบว่า ปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นมากจากกรณีที่คุณฟังไม่สามารถปรับอารมณ์และความรู้สึกได้ทันในสิ่งที่กลุ่มตะวะฮ์ต้องการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราวทางศาสนาที่มีความละเอียดอ่อนและมีความลึกซึ้ง

“เวลาที่กลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้าน ต้องเข้าใจก่อนว่าเค้าจะมาเยี่ยมแบบทันทีทันใด ไม่ได้นัดกันไว้ล่วงหน้า บางทีก็ปรับอารมณ์ไม่ทัน แล้วเรื่องศาสนาที่มาคุยมันก็เป็นเรื่องจริงจัง” (คนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้าน ก็จะมาแบบไม่ทันตั้งตัว บางครั้งดูหนัง ดูทีวีแบบเพลิน ๆ ก็ต้องปรับอารมณ์กันหน่อย” (คนที่ 8, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2559)

“ก็มีบ้างที่ต้องปรับอารมณ์ บางทีส่วนมากตะวะฮ์จะมาตอนเย็น เราเล่นบอลเพิ่งกลับมาพอถึงบ้าน ถ้าเป็นจังหวะที่กลุ่มตะวะฮ์เดินมาเยี่ยมพอดีก็ต้องปรับอารมณ์ เพราะก่อนหน้านี้ยังรู้สึกสนุกอยู่” (คนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“ก็ยอมรับว่ามีเหมือนกันที่ฟังกลุ่มตะวะฮ์พูดแบบฟังไปเพราะรู้สึกเกรงใจ คือ บางครั้งยอมรับว่ายังไม่พร้อมฟังเรื่องศาสนา แต่ก็เกรงใจที่เค้าอุตสาหามาถึงบ้าน” (คนที่ 19, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 พฤศจิกายน 2559)

“บางครั้งที่ฟังตะวะฮ์พูดก็มีบ้างที่รู้สึกอึดอัด คำเตือนของเค้ามั่นแทงใจบ้าง บางทีก็รู้สึกเหมือนเคื่อกำลังว่าเราอยู่หรือเปล่า คือ อยู่ดี ๆ มาพูดเรื่องนรก สวรรค์ แบบเรายังไม่พร้อมฟัง” (คนที่ 20, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 พฤศจิกายน 2559)

4.2.3 ปัญหาด้านความพร้อมเชิงพฤติกรรม

จากการศึกษาปัญหาด้านความพร้อมเชิงพฤติกรรมของผู้รับสารนั้นผู้วิจัย พบว่า ปัญหาดังกล่าวมักเกิดจากผู้ฟังบางส่วนติดภารกิจและขาดความพร้อมในการฟัง

“มีบ้างที่กลุ่มตะวะฮ์มาที่บ้านตอนที่เรากำลังทำงานบ้านอยู่ แต่ก็ออกไปต้อนรับเค้า แล้วก็ฟังเค้าพูด จริง ๆ แล้วก็มีความกังวลอยู่บ้างถ้ายังทำอะไรไม่เสร็จ” (คนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“มีเหมือนกันที่กลุ่มตะวะฮ์มาที่บ้านแล้ว เรากำลังจะไปทำธุระข้างนอก บางครั้งก็ต้องขอตัวไปทำธุระก่อน บางครั้งก็ฟังก่อนแล้วค่อยไป” (คนที่ 13, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 พฤศจิกายน 2559)

“บางครั้งกำลังติดขายของที่บ้าน มีกลุ่มตะวะฮ์มาหาถ้าเค้าเห็นเรายุ่ง ๆ เค้าก็แค่ทักทายแล้วก็ไปบ้านอื่น ๆ มีเหมือนกัน แต่บางกลุ่มก็จะรอให้เราขายของเสร็จแล้วก็จะมาพูดเรื่องศาสนาให้ฟังแล้วแต่ไม่แน่นอน” (คนที่ 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์ที่มาหาที่บ้านจะไม่มีกรนัดเวลากันล่วงหน้า แต่ส่วนมากจะมาตอนเย็น ถ้าไม่ติดธุระอะไรก็จะคุยด้วยตลอด แต่ถ้ามีธุระก็จะบอกเค้าไป” (คนที่ 18, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2559)

“มีเหมือนกันที่กำลัง อาบน้ำ หรือกินข้าวอยู่กับคนในบ้าน แล้วบังเอิญว่าช่วงเวลานั้นมีกลุ่มตะวะฮ์มาหาที่บ้านพอดี แต่ส่วนมากเค้าจะถามเราก่อนว่าสะดวกหรือเปล่าถ้าไม่สะดวกก็บอกเค้าไป แต่ก็ไม่เคยพูดแบบนั้น เพราะทุกครั้งที่เค้ามาก็จะฟังเค้าพูดจนเสร็จแล้วค่อยทำธุระของเราต่อ” (คนที่ 19, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 พฤศจิกายน 2559)

4.3 การดำรงความเป็นมุสลิมด้านหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์

ในการศึกษากิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจซึ่งนับเป็นพื้นฐานสำคัญของผู้นับถือศาสนาอิสลามตามที่คณะมัสยิดบางกอกน้อย (2558); การ์ิม อับดุลเลาะห์ (2552) และกรมการศาสนา (2554) ซึ่งมีความสอดคล้องกันในเรื่องดังกล่าวและอธิบายไว้ดังนี้

4.3.1 หลักศรัทธา

หลักศรัทธาในความหมายทั่วไป คือ การที่จิตใจยึดมั่นโดยไม่มีข้อสงสัยหรือข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น พร้อมการกล่าวคำยืนยันในเอกภาพของอัลลอฮ์และลงมือปฏิบัติในข้อปฏิบัติต่าง ๆ จึงจะเป็นศรัทธาที่สมบูรณ์ โดยความศรัทธาจะต้องเกิดขึ้นด้วยหลักฐานประกอบ ระหว่างหลักฐานจากบทบัญญัติ หมายถึง โองการจากอัลกุรอานหรือวจนะของท่านศาสดา และ หลักฐานจากสติปัญญา ซึ่งหมายถึง การเชื่อถือศรัทธาจะต้องมาจากการยอมรับของสติปัญญาอีกส่วนหนึ่งด้วย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามลการฟื้นฟูอัตลักษณ์อิสลามเกี่ยวกับหลักศรัทธา ซึ่งประกอบไปด้วย

4.3.1.1 ศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้า

การศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้า หมายถึง การมุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นในพระองค์อย่างแน่นแฟ้น ไม่สงสัยหรือลังเล โดยมุสลิมจะต้องยึดมั่นว่าพระองค์ทรงบันดาลทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นมาเองโดยลำพัง พระองค์ทรงไว้ซึ่งเดชานุภาพ ทรงไว้ซึ่งอำนาจอันสูงสุด ทรงกำหนดการดำเนินชีวิตของมนุษย์และสัตว์ รวมทั้งสรรพสิ่งทั้งมวลพระองค์ทรงสหัพัญญู ทรงภาคีต ทรงนิรันดร์ ทรงดำรงโดยพระองค์เองไม่อาศัยปัจจัยอื่น ทรงแตกต่างไปจากทุก ๆ สิ่ง พระองค์ทรงไว้ตัวตน พระองค์ไม่ให้กำเนิด พระองค์มิถูกกำเนิด พระองค์มิใช่สารวัตถุ มิใช่พลังงาน มิใช่นามธรรม มิใช่รูปธรรม พระองค์ทรงมีอยู่อย่างแน่นอน ทรงพ้นไปจากญาณวิสัยของมนุษย์ที่จะพึงสัมผัส สื่อสัมผัสที่มนุษย์มีอยู่นั้น ไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะสัมผัสพระองค์พระองค์ทรงมองเห็นทุก ๆ สิ่งแต่ไม่มีใครสามารถมองเห็นพระองค์ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลต่างอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าอันเป็นผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนไว้ดังนี้

“เท่าที่พอจำได้ ก่อนหน้าที่เคยได้รับการเยี่ยมเยียนจากกลุ่มตะวะฮ์นั้น ความคิดเรื่องการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ถ้าจะให้เปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังแล้ว บอกตามตรงว่าฟังกลุ่มตะวะฮ์พูดครั้งแรกไม่รู้สึกรู้สึกว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเรื่องนี้เลย แต่ช่วงหลัง ๆ มันทำให้เราศรัทธามากขึ้น เพราะว่าคนที่มาคุยเกือบทุกคนจะพูดย้ำให้เราฟังบ่อย” (คนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ตุลาคม 2559)

“ตั้งแต่มีกลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้านก็หลายปีมาแล้วแต่ละปีก็มาหลาย ๆ ครั้ง ถ้าจะพูดถึงการศรัทธาต่ออัลลอฮ์แล้วก็น่าจะมีผลอยู่บ้างคือ เวลาฟังเรื่องราวศาสนาบ่อย ๆ ก็ทำให้มีความเชื่อและศรัทธาต่ออัลลอฮ์มากขึ้น เพราะว่าเวลาที่ตะวะฮ์มาพูดเค้าจะพูดย้ำเกี่ยวกับเรื่องการศรัทธาให้ฟังเกือบทุกครั้ง” (คนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“ทุกครั้งที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาคุยที่บ้านก็จะมีเรื่องการคุยเรื่องศาสนาทุกครั้งตามปกติ ซึ่งส่วนใหญ่เค้าจะพูดเปรียบเทียบและยกตัวอย่างให้เราเข้าใจได้แบบง่าย ๆ ทีนี้เวลาได้ฟังเรื่องที่เค้าพูดเปรียบเทียบให้เราฟังบ่อย ๆ มันก็ยิ่งทำให้เราศรัทธาต่ออัลลอฮ์มากขึ้น” (คนที่ 11, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2559)

“การที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมและพูดให้เราฟังเรื่องศาสนาแล้วจะทำให้เรามีความเปลี่ยนแปลงด้านหลักศรัทธาหรือไม่ โดยส่วนตัวไม่รู้สึกรู้สีกว่ามีการเปลี่ยนแปลงเรื่องศรัทธา เพราะเรายังศรัทธามั่นคงเหมือนเดิมแต่มองว่าเรื่องศาสนาที่ตะวะฮ์มาพูดให้ฟังเป็นการตักเตือนกันมากกว่า” (คนที่ 18, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2559)

“ที่จริงผมคิดว่าถ้าเราได้ฟังเรื่องศาสนาบ่อย ๆ ไม่ว่าจะฟังครูสอนศาสนาจากเสียงตามสาย หรือฟังคุตบะฮ์ (ฟังปาฐกถาธรรม) ทุกวันศุกร์มันก็จะทำให้เรามีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่ออัลลอฮ์มากขึ้น เพราะฉะนั้น ที่กลุ่มตะวะฮ์มาพูดเรื่องศาสนาให้เราได้ฟังมันก็ทำให้เราเชื่อมั่นมากขึ้นเหมือนกัน แต่ที่กรณีของกลุ่มตะวะฮ์จะมีผลมากกว่าแบบอื่นเพราะเค้าจะคุยกับเราแบบตัวต่อตัว เหมือนคอยให้คำแนะนำหรือคอยให้คำปรึกษากับเรา” (คนที่ 24, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 ธันวาคม 2559)

4.3.1.2 ศรัทธาต่อเทวทูต

การศรัทธาต่อเทวทูต หมายถึง มุสลิมทุกคนต้องเชื่อว่าพระองค์อัลลอฮ์ทรงบรรดามะลาอิกะฮ์หรือเทวทูตขึ้นมา เพื่อเป็นข้าทาสของพระองค์ รับบัญชาจากพระองค์และปฏิบัติตาม คำบัญชาของพระองค์อย่างมั่นคงที่สุด มะลาอิกะฮ์เป็นเทวอันไร้ตัวตน ไม่มีเพศ ไม่กินไม่นอน ไม่มีคูครอง ไม่มีบุตร เป็นอีกโลกหนึ่งอันแตกต่างไปจากมนุษย์ ไม่มีใครสามารถรู้จำนวนอันแน่นอนของมะลาอิกะฮ์นอกจากพระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น พระองค์ทรงสร้างมาเป็นจำนวนมากเพื่อรับใช้พระองค์ ตามหน้าที่อันแตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลต่างอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์อันเป็นผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนไว้ดังนี้

“หลังจากที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้านหลาย ๆ ครั้ง ถ้าครั้งไหนที่กลุ่มตะวะฮ์เล่าเรื่องราวที่เกี่ยวกับมะลาอิกะฮ์ (เทวทูต) ให้ฟังแล้ว ก็จะทำให้เรามีความศรัทธามากขึ้น มันเหมือนเป็นการตอกย้ำสิ่งที่เราเชื่ออยู่แล้ว” (คนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“ถ้าพูดถึงเรื่องเกี่ยวกับหลักการศรัทธาในศาสนาอิสลามแล้ว คิดว่าเราต้องเชื่อมั่นอย่างเต็มร้อยอยู่แล้ว แต่ที่กลุ่มตะวะฮ์มาพูดมันเหมือนเป็นการตอกย้ำให้เราเอาใจใส่เรื่องศาสนามากขึ้นอย่าละเลยเรื่องศาสนา” (คนที่ 10, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์ที่มาส่วนใหญ่ก็จะเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาให้ฟัง ทั้งเรื่องราวประวัติศาสตร์เรื่องเร้นลับ เวลาเล่าให้เราฟังเค้าจะเล่าให้เราเข้าใจได้ง่ายคล้าย ๆ การคุยกัน ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านการศรัทธาเรื่องนี้ มันก็มีผลอยู่เหมือนกันคือมันก็ส่วนทำให้เราศรัทธามากขึ้นเพราะทุกครั้งที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาก็จะพูดเรื่องนี้” (คนที่ 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

4.3.1.3 ศรัทธาในคัมภีร์

การศรัทธาในคัมภีร์ หมายถึง การที่มุสลิมทุกคนจะต้องศรัทธาว่า พระผู้เป็นเจ้าทรงประทานคัมภีร์อันเป็นโอองการของพระองค์แก่บรรดามนุษยชาติผ่านศาสนทูตในแต่ละยุคแต่ละสมัย โอองการของพระองค์เป็นบทบัญญัติที่มนุษย์จะต้องนำมาปฏิบัติ เป็นธรรมนุญสูงสุดที่ใครจะฝ่าฝืนไม่ได้ ในยุคที่ผ่านมามีศาสนทูตได้รับพระคัมภีร์มาประกาศแก่มนุษย์ในยุคของท่านเหล่านั้นอยู่เป็นจำนวนมาก トラบถึงยุคสุดท้าย คือ ยุคปัจจุบันอันเป็นยุคของท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) โดยพระองค์ได้ประทานคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งนับเป็นคัมภีร์ฉบับสุดท้ายที่มนุษย์จะต้องยึดถือเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตตราบถึงวันอวสานของโลกนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลต่างอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์อันเป็นผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนไว้ดังนี้

“เวลาที่กลุ่มตะวะฮ์พูดเรื่องศาสนา จะมีการยกคำสอนในอัลกุรอานและอธิบายให้ฟังเป็นประจำ เวลาฟังบ่อย ๆ มันก็ย้ำความศรัทธาที่มีอยู่แล้ว ถ้ามว่าที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาหาที่บ้านมีผลหรือไม่ คิดว่ามันก็มีผลอยู่เหมือนกัน เพราะปกติถ้าช่วงไหนไม่ค่อยได้ฟังเรื่องศาสนาเราก็ไม่ค่อยได้คิดเรื่องนี้ซักเท่าไร แต่ถ้าวัดไหนมีกลุ่มตะวะฮ์มาพูดคุยที่บ้านก็จะกระตุ้นเราให้ได้คิดเรื่องศาสนาบ้าง” (คนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“ถ้าพูดถึงความเชื่อหรือว่าความศรัทธาต่อคัมภีร์ทั้งหลาย ศาสนาอิสลามสอนให้เราทุกคนต้องเชื่ออยู่แล้ว ทีนี้เวลามีกลุ่มตะวะฮ์มาพูดให้ฟังมันก็เหมือนกับกระตุ้น ตอกย้ำกัน แค่นั้นเอง ถ้ามว่ามันช่วยให้เราศรัทธามากขึ้นหรือไม่ มันก็ไม่มีผลอะไรมากนักเพราะต้องเชื่ออย่างนั้นอยู่แล้ว” (คนที่ 10, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“คิดว่าที่กลุ่มตะวะฮ์มาที่บ้านเวลาพูดเรื่องศาสนา มันทำให้เรามีความเชื่อมั่นและหลักศรัทธาต่อศาสนาอิสลามมากขึ้นอยู่แล้วซึ่งมันเป็นเหมือนกับว่าเราได้ฟังครูบรรยายเรื่องศาสนาเพียงแต่แต่กลุ่มตะวะฮ์เค้าจะมาพูดให้เราฟังที่บ้านเลย มันก็มีส่วนทำให้เราศรัทธาเรื่องคำสอนต่างของแต่ละคัมภีร์มากขึ้น” (คนที่ 12, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 พฤศจิกายน 2559)

“ที่กลุ่มตะวะฮ์มาพูดเรื่องศาสนาให้เราฟังมันก็ทำให้เราเชื่อมั่นมากขึ้น ไม่จะพูดถึงเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับบรรดาคัมภีร์หรือเรื่องอื่น ๆ มันเป็นสิ่งที่เราต้องเชื่ออยู่แล้วเพราะมันเป็นพื้นฐานของคนมุสลิมทุกคนที่ต้องรู้อยู่แล้ว” (คนที่ 23, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 ธันวาคม 2559)

4.3.1.4 ศรัทธาต่อศาสนทูตหรือศาสดา

การศรัทธาต่อศาสนทูตหรือศาสดา หมายถึง การที่มุสลิมทุกคนจะต้องศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต ตั้งแต่ศาสนทูตคนแรกคืออนบิอาดัมกระทั่งศาสดาคนสุดท้าย คือท่านศาสดานบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) โดยการศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตนั้น จะต้องประกอบไปด้วย

- 1) ต้องศรัทธาว่าศาสนของบรรดาศาสนทูตนั้นมาจากพระผู้เป็นเจ้า
- 2) ต้องศรัทธาต่อนามของบรรดาศาสนทูต
- 3) ต้องเชื่อมั่นและยืนยันต่อคำบอกกล่าวของบรรดาศาสนทูต
- 4) ต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของศาสนบัญญัติที่ถูกส่งมายังศาสนทูตท่าน

สุดท้าย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการศรัทธาต่อศาสนทูตหรือศาสดาที่เป็นผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนไว้ดังนี้

“ตะวะฮ์เป็นกลุ่มที่มีพยายามจะฟื้นฟูแบบอย่างของท่านนบิอยู่แล้ว ที่นี้เวลาเค้าพูดเรื่องราวเกี่ยวกับนบิเค้าจะพูดถึงความสำคัญของการฟื้นฟูแบบอย่างนบิเกือบทุกครั้ง ถ้าว่าเรามีความศรัทธาต่อบรรดานบิเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จริง ๆ เราก็ศรัทธาอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว อะไรที่ปฏิบัติตามได้เราก็ทำกลุ่มตะวะฮ์จะเน้นพูดเรื่องนี้มากที่สุด” (คนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2559)

“ถ้าพูดถึงการศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต จริง ๆ แล้วเป็นเรื่องที่ ทุกคนต้องเรียนมาตั้งแต่สมัยเด็ก ๆ ผมว่ามุสลิมทุกคนก็ศรัทธาเรื่องนี้เหมือนกันทุกคนอยู่แล้ว ต่อให้ไม่มีกลุ่มตะวะฮ์มาพูดเราก็ศรัทธาอยู่ดี” (คนที่ 10, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“เวลาที่กลุ่มตะวะฮ์พูดเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนทูตแต่ละท่าน ก็มีส่วนที่ทำให้เราเชื่อมั่นต่อศาสนทูตมากขึ้นเพราะกลุ่มตะวะฮ์เค้าจะอธิบายถึงคุณค่าของการปฏิบัติตามนบิเป็นประจำ ซึ่งปกติเราก็จะยึดนบิเป็นแบบอย่างอยู่แล้ว ที่นี้เวลาเค้ามาพูดบ่อยมันก็มีส่วนทำให้เราศรัทธามากขึ้น” (คนที่ 13, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 พฤศจิกายน 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์ที่มาคุยที่บ้านเกือบทุกคน ต้องพูดเรื่องราวของนบิให้ฟัง ที่นี้เวลาเราฟังบ่อย ๆ มันก็ยิ่งทำให้เราศรัทธามากขึ้น มันเหมือนเป็นการย้ำให้ฟังจากสิ่งที่เราเชื่ออยู่แล้ว” (คนที่ 18, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์จะพูดถึงเรื่องนบิเกือบทุกครั้งที่มา ก็จะเล่า เรื่องเล่าส่วนมากก็จะเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ช่วงเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของนบิแต่ละคน คือเค้าต้องการให้เราเชื่อมั่นว่าแนวทางของนบิเป็นแนวทางที่เราควรจะมาเปรียบเทียบกับชีวิตของเรา เช่น ความอดทนของนบิ ความซื่อสัตย์ การเสียสละของนบิ ถ้าถามว่าการที่เค้ามาพูดให้เราฟังแล้วมันทำให้เรามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรหรือไม่ นั่น จริง ๆ แล้วมันก็มีส่วนอยู่เหมือนกันเพราะวิธีที่เค้าเล่ามันจะไม่เหมือนกับที่ครูสอน

ให้เราฟัง คือมันจะมีความลึกซึ้งกว่า เพราะเค้าจะเปรียบเทียบกับคนในยุคเราเปรียบกับความลำบากในสมัยของนบี” (คนที่ 24, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 ธันวาคม 2559)

4.3.1.5 ศรัทธาในวันสิ้นโลก

การศรัทธาในวันสิ้นโลก หมายถึง มุสลิมจะต้องศรัทธาว่าโลกนี้พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของได้สร้างขึ้นเป็นการชั่วคราว สำหรับมนุษย์ได้ดำเนินชีวิต ส่วนหนึ่งเพื่อสุโลกอันจริงและโลกนิรันดร์ต่อไป ดังนั้นโลกที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันนี้ จึงต้องมีวาระดับสลายไม่วันใดก็วันหนึ่ง ไม่มีใครสามารถตอบได้ว่าวันดับสลายของโลกหรือวันสิ้นโลกนี้จะเกิดขึ้นเมื่อใด โดยมุสลิมทุกคนจะต้องศรัทธาว่ามีโลกหน้าสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยที่แท้จริงและเป็นนิรันดร์ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการศรัทธาต่อวันสิ้นโลกซึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนไว้ดังนี้

“เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังจากที่ได้คุยกับกลุ่มตะวะฮีย์ที่มาเยี่ยมที่บ้านหลายครั้งก็ยอมรับว่าที่เค้ามาคุยที่บ้านนั้นทำให้มีความศรัทธาเกี่ยวกับวันสิ้นโลกมากขึ้น โดยเดิมทีเมื่อก่อนก็ศรัทธาในเรื่องนี้อยู่แล้วตั้งแต่เด็ก ๆ แต่ได้ฟังที่เค้าพูดนั้นมันยิ่งย้าให้เราเชื่อมั่นขึ้นไปอีก” (คนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ตุลาคม 2559)

“ฟังกลุ่มตะวะฮีย์พูดเรื่องศาสนาแล้วก็ทำให้เรามีความมั่นใจเกี่ยวกับหลักศรัทธามากขึ้นจริง ๆ แล้วมันก็ทุกเรื่องไม่ใช่เฉพาะด้านนี้ด้านเดียว เพราะว่าทุกเรื่องในกลุ่มตะวะฮีย์พูดมันเป็นความจริงที่มนุษย์ทุกคนต้องเจอ” (คนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2559)

“ต่อให้ไม่ได้เป็นกลุ่มตะวะฮีย์มาพูดเรื่องศาสนา เป็นใครก็ได้มาพูด มันก็ทำให้ศรัทธาเราเพิ่มขึ้นได้ยิ่งฟังบ่อยมันยิ่งซึมซับ” (คนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“กลุ่มตะวะฮีย์เกือบทุกคนที่มามีจะพูดเรื่องราวเกี่ยวกับวันสิ้นโลก เค้าพยายามที่จะมาย้าให้เราเชื่อว่าวันสิ้นโลกมีจริงและเป็นเรื่องจริงที่เราต้องเจอ ยิ่งตอนที่เค้าพูดแต่ละครั้งเราจะรู้สึกอินมาก” (คนที่ 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

4.3.1.6 ศรัทธาในกฎแห่งสภาวการณ์

การศรัทธาในกฎแห่งสภาวการณ์ หมายถึง มุสลิมทุกคนจะต้องศรัทธาว่ากฎแห่งสภาวการณ์ทั้งหลายถูกกำหนดมาอย่างตายตัวและแน่นอน ไม่มีใครสามารถที่จะฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าวได้ มนุษย์ทุกคนจะต้องดำเนินไปตามกฎสภาวการณ์ นับตั้งแต่มนุษย์คนแรกจนถึงมนุษย์คนสุดท้าย โดยการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนสภาวการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์นั้น มุสลิมจะต้องศรัทธาว่าเป็นไปโดยกำหนดของพระเจ้า ไม่ใช่อำนาจของผู้วิเศษ อำนาจของฟ้าดิน อำนาจของดวง อำนาจของไสยศาสตร์หรือโดยอำนาจอื่นใดก็ตาม เช่น ระบบธรรมชาติทั้งหลายที่ดำเนินไปตามครรลองอย่างแน่นอนชัดเจน เป็นระบบมั่นคงและแม่นยำก็เป็นไปตามกำหนดกฎสภาวการณ์โดยพระองค์

รวมทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบแก่มนุษย์ซึ่งในบางสภาวะการณ์อาจเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่พึงพอใจ แต่สิ่งนั้นจะสร้างความแข็งแกร่งแก่มนุษย์เอง ดังนั้น สิ่งที่เกิดขึ้น จึงเป็นเพียงบททดสอบของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเพื่อหล่อหลอมชีวิตของมนุษย์ ให้มีความเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับภัยอันตรายนานัปการได้ สิ่งเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งดีงามสำหรับมนุษย์ ซึ่งมุสลิมถือว่าเป็นข้อกำหนดของพระเจ้าและจะต้องมีความเข้าใจในสภาพดังกล่าวอย่างแท้จริง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการศรัทธาในกฎแห่งสภาวะการณ์ซึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนไว้ดังนี้

“เปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังจากที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาคุยเรื่องการกำหนดสภาวะการณ์ทั้งหมดมาจากอัลลอฮ์นั้น ผมรู้สึกว่ามันแตกต่างจากเมื่อก่อนอยู่บ้างตรงที่เวลามีกลุ่มตะวะฮ์มาคุย เค้าจะมีการเล่าเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์อิสลามให้ฟังและจะย้ำให้ฟังถึงความเชื่อมั่นของศอสาเกี่ยวกับเรื่องการศรัทธาเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นอัลลอฮ์เป็นผู้กำหนด ทีนี้เวลาเราฟังบ่อย ๆ มันก็จะเอามาคิดถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเรา ซึ่งเมื่อก่อนทุกครั้งที่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นกับเราผู้ใหญ่ก็จะคอยบอกว่ อัลลอฮ์กำหนดมาแล้ว คือเค้าสอนให้เราเข้าใจและฝึกให้เราอดทนไม่ไว้วางใจ โทษนั้นโทษนี้มาตลอด เวลาฟังกลุ่มตะวะฮ์มาพูดบ่อย ๆ มันเลยยิ่งเป็นการย้ำเตือนกันให้เรายึดมั่นกับสิ่งเหล่านี้มากขึ้น” (คนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“จริง ๆ แล้วผมว่ากลุ่มตะวะฮ์ไม่ค่อยพูดเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดสภาวะการณ์ของอัลลอฮ์ซักเท่าไร ส่วนมากจะพูดเรื่องการทำความดี ไม่งั้นก็เป็นเรื่องวันสิ้นโลก นรก สวรรค์ คือส่วนใหญ่จะพูดเชิญชวนให้ทำความดี แต่มันก็มีส่วนทำให้เราศรัทธาในเรื่องของการกำหนดสภาวะการณ์ต่าง ๆ ว่ามาจากอัลลอฮ์มากขึ้น เพราะว่าการได้ยินเรื่องศาสนาบ่อย ๆ มันเป็นการกระตุ้นแรงศรัทธาของเราอยู่แล้ว” (คนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“มีบ้างที่กลุ่มตะวะฮ์พูดถึงเรื่องเกี่ยวกับการศรัทธาในกฎแห่งสภาวะการณ์ แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยพูดถึงเรื่องนี้ เวลาที่เค้าพูดมันจะกระตุ้นความรู้สึกเราให้มันคงกับเรื่องนี้มากขึ้น แต่เวลาผ่านไปซักพักเราก็ลืมตัวเหมือนกันไม่ค่อยได้คิด อย่างเช่น เวลาเราเจอเหตุการณ์อะไรก็แล้วแต่ ฝนตก ฟ้าร้อง น้ำท่วม บางทีก็บ่นไปก่อน ลืมนึกไปว่ามันเป็นความประสงค์ของอัลลอฮ์” (คนที่ 12, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 พฤศจิกายน 2559)

“เปรียบเทียบก่อนและหลังจากที่กลุ่มตะวะฮ์เคยมาคุยเรื่องการกำหนดสภาวะการณ์มาจากอัลลอฮ์นั้น ความเชื่อที่เปลี่ยนไปคือจะมีความรู้สึกมันคงมากขึ้นจากเดิมที่เราเชื่อเรื่องนี้อยู่แล้ว เพราะว่าตะวะฮ์เค้าจะชอบเล่าเรื่องของนบีให้ฟังเกี่ยวกับความมั่นคงต่อการศรัทธาที่มีต่อพระองค์” (คนที่ 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

“ผมว่ามันน่าจะเป็นงานหลักของกลุ่มตะวันออก คือเค้าต้องการกระตุ้นให้คนฟัง ยึดมั่นในเรื่องของหลักศรัทธา ส่วนตัวผมว่าบางคนฟังอาจจะไม่รู้สึกรู้สีกต่างหากแต่สำหรับผมมันก็มี ส่วนอยู่บ้างเพราะมันเป็นเรื่องที่เราศรัทธาแบบนี้อยู่แล้ว” (คนที่ 16, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2559)

“ฟังเรื่องศาสนาจากกลุ่มตะวันออกบ่อย ๆ มันกระตุ้นเกี่ยวกับการศรัทธาในศาสนา อิสลามอยู่ทุกเรื่องอยู่แล้ว ส่วนเรื่องกำหนดสภาวะการณ์ที่มาจากอัลลอฮ์ก็พูดบ้างแต่น้อย” (คนที่ 22, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 ธันวาคม 2559)

4.3.2 หลักปฏิบัติศาสนกิจ

กรมการศาสนา (2554) และการิม อับดุลเลาะห์ (2552) ได้อธิบายไว้ว่า หลักปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง หลักศาสนกิจที่อิสลามได้บัญญัติเป็นพื้นฐานแรกสำหรับมุสลิมทุกคนที่จะต้องนำมาปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของอิสลาม ซึ่งมีอยู่ 5 ประการ คือ

4.3.2.1 การปฏิญาณตน

ผู้ประสงค์จะเข้าสู่อิสลาม จะต้องกล่าวคำปฏิญาณตนอย่างเปิดเผยและชัดเจน พร้อมทั้งเลื่อมใสศรัทธาตามที่ตนปฏิญาณและจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติอย่างจริงจังการเป็นมุสลิม มิใช่เพียงการกล่าวคำปฏิญาณ หรือเพียงแค่ประพฤติตามแบบมุสลิมเท่านั้น หากจะต้องประกอบด้วย ความเลื่อมใสศรัทธาอย่างแท้จริงด้วย องค์ประกอบแห่งการปฏิญาณจะต้องมีพร้อมทั้ง 3 ประการ คือ

- 1) กล่าวปฏิญาณด้วยวาจา
- 2) เลื่อมใสด้วยจิตใจ
- 3) ปฏิบัติด้วยร่างกาย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายถึงหลักปฏิบัติศาสนากิจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิญาณตนที่เป็นผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนไว้ดังนี้

“การปฏิญาณตนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมใหม่มากกว่ามุสลิมเดิม ๆ ที่เป็นมา ตั้งแต่เกิด ส่วนที่กลุ่มตะวันออกมาพูดเค้าจะพูดคนละเรื่องกัน ส่วนมากกลุ่มตะวันออกจะพูดเตือนเรื่องอื่น เช่น พูดชวนกันไปละหมาด ชวนไปฟังบรรยายธรรมที่มีสยิด” (คนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“กลุ่มตะวันออกจะไม่ค่อยพูดถึงเรื่องการปฏิญาณ เวลาเยี่ยมที่บ้านส่วนมากจะชวนไปฟังบรรยายที่มีสยิด แต่ถ้าเป็นช่วงที่บรรยายที่มีสยิดจะพูดเรื่องนี้เยอะ” (คนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“มีเหมือนกันที่กลุ่มตะวะฮ์พูดเรื่องการปฏิญาณตน คือ จะพูดว่าคำประโยคนั้นมันมีความสำคัญอย่างไร และให้เรายึดมั่นต่อประโยคที่เป็นคำปฏิญาณนี้ แต่ส่วนมากที่เคยได้ยินพูดเรื่องนี้ อยู่เป็นประจำก็ตอนที่กลุ่มตะวะฮ์บรรยายเรื่องศาสนาที่มีสยิด” (คนที่ 11, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2559)

“เวลาที่กลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมส่วนมากจะไม่ค่อยพูดถึงเรื่องการปฏิญาณตน อาจจะเป็นเพราะว่าส่วนมากคนในหมู่บ้านนี้ก็เป็นผู้ศรัทธาตั้งแต่เดิมอยู่แล้ว” (คนที่ 16, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2559)

“ถ้าพูดถึงเรื่องการปฏิญาณตนแล้ว เท่าที่จำได้กลุ่มตะวะฮ์จะมาชวนไปมีสยิดมากกว่า” (คนที่ 22, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 ธันวาคม 2559)

4.3.2.2 การละหมาด

การละหมาด คือ การแสดงความเคารพนมัสการต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้า ประกอบด้วยจิตใจ วาจา และร่างกายพร้อมกัน ผู้ศรัทธาจำเป็นต้องปฏิบัติละหมาดวันละห้าครั้ง ซึ่งผู้ทำละหมาดโดยสม่ำเสมอ จะก่อประโยชน์แก่ตัวเขาเองอย่างอเนกอนันต์ ทำให้จิตใจของเขาสะอาดบริสุทธิ์จัด ความหมองหม่นทางอารมณ์ ทำลายความตึงเครียด ทำให้เป็นคนที่เคร่งครัดในระเบียบวินัยตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทนและจิตใจสำรวมระลึกอยู่กับพระเจ้าตลอดเวลา เมื่อจิตใจสำรวมอยู่กับพระเจ้าและระลึกถึงแต่พระองค์ ก็ไม่มีโอกาสที่จะคิดทำความชั่วต่าง ๆ คิดแต่จะปฏิบัติตามคำบัญชาและบทบัญญัติของพระองค์ ไม่กล้าทำความผิดและฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระองค์ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายถึงหลักปฏิบัติศาสนาเรื่องการละหมาดที่เป็นผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนจากกลุ่มตะวะฮ์ไว้ดังนี้

“กลุ่มตะวะฮ์มีส่วนสำคัญเรื่องเรื่องการละหมาดเพราะทุกครั้งที่มาที่บ้านเค้าจะพูดสมัยก่อนก็จะละหมาดที่บ้านตลอด แต่ช่วงหลัง ๆ จะไปละหมาดที่มีสยิดเกือบตลอดเวลาถ้าไม่ติดธุระอะไร เพราะว่าไปละหมาดที่มีสยิดได้บุญมากกว่า” (คนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“เดิมทีสมัยก่อนจะไม่ค่อยได้ไปละหมาดที่มีสยิดแล้วก็ไม่ได้อะไรสำคัญเท่าไร ยิ่งบางทีติดงานอยู่แล้วได้เวลาละหมาดก็จะปล่อยเวลาผ่านไปแล้วจึงมาทำละหมาดใช้ทีหลังเป็นอย่างนี้บ่อยมาก แต่พอได้ฟังกลุ่มตะวะฮ์มาพูดถึงความสำคัญของการละหมาดแล้วก็โทษของผู้ที่ทิ้งละหมาดก็ทำเราอึ้งไปเลย เดี่ยวนี้ได้เวลาละหมาดก็จะรีบละหมาดทันที ถ้าทำงานอยู่ก็จะหยุดไว้ซักพักก่อนเดี๋ยวมาทำงานต่อ แล้วถ้าวันไหนมีโอกาสไปละหมาดที่มีสยิดได้ก็จะไปส่วนมาก จะเป็นวันหยุดเสาร์อาทิตย์เพราะปกติวันธรรมดาจะไปทำงานก็จะละหมาดที่ทำงาน” (คนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“การละหมาดรวมกันจะทำให้ได้ผลบุญมากกว่าการละหมาดคนเดียว กลุ่มตะวะฮ์จะพูดให้ฟังเรื่องนี้บ่อย ทีนี้เมื่อได้เวลาละหมาดเราก็จะให้ความสำคัญกว่าเมื่อก่อนเยอะมันเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ต้องทำอยู่ทุกวันอยู่แล้ว ถ้ากลับจากที่ทำงานแล้วไปละหมาดที่มีสยิดทันทีก็จะไปถ้าไม่ทันก็ทำที่บ้านพร้อม ๆ กันหลายคน” (คนที่ 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

“อันที่จริงแล้วการละหมาดเป็นเสาหลักของศาสนาอิสลาม ยิ่งถ้าเป็นการละหมาดร่วมกันด้วยแล้วจะทำให้ได้ผลบุญมากกว่าการละหมาดคนเดียวถึง 25 เท่าและยิ่งเป็นการละหมาดร่วมกันที่มีสยิดด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ได้ผลบุญมากยิ่งขึ้นไปอีก ที่กลุ่มตะวะฮ์เค้ามานำมาพูดส่วนมากจะพูดเรื่องคุณค่าของการละหมาดให้เราฟัง ซึ่งจริงแล้วผมว่าเรื่องแบบนี้ส่วนใหญ่คนทั่วไปก็อาจรู้กันอยู่แล้ว แต่ส่วนตัวผมเห็นด้วยเพราะมองว่ามันมีส่วนทำให้คนขยันละหมาดมากขึ้น อีกอย่างคือมันเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก ๆ ด้วย” (คนที่ 22, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 ธันวาคม 2559)

“ปกติก็จะไปละหมาดที่มีสยิดเป็นประจำอยู่แล้วถ้ามีเวลา ยิ่งช่วงหลังเกษียณมาก็จะไปเกือบทุกเวลา หลังจากละหมาดเสร็จก็จะนั่งจับกลุ่มคุยกันแทบทุกวัน ถ้าวันไหนมีกลุ่มตะวะฮ์มากก็จะนั่งคุยด้วยกันตลอด ผมเห็นด้วยที่กลุ่มตะวะฮ์พูดเน้นเรื่องความสำคัญของการละหมาดและกลุ่มตะวะฮ์ก็มีส่วนกระตุ้นให้ตัวผมไปละหมาดที่สุเหร่าและก็อีกอย่างคือผมเองก็ได้เจอเพื่อนด้วย” (คนที่ 24, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 ธันวาคม 2559)

4.3.2.3 การจ่ายชะกาต

ชะกาต คือ ทรัพย์สินจำนวนหนึ่งที่ได้กำหนดไว้เป็นอัตราส่วนจากจำนวนทรัพย์สินที่เจ้าของทรัพย์สินได้มาจนครบพิภคที่ศาสนาได้บัญญัติไว้และนำทรัพย์สินจำนวนนั้นจ่ายออกไปแก่ผู้มีสิทธิ คำว่า “ชะกาต” แปลว่า ความเจริญก้าวหน้าและการขัดเกลาให้สะอาด เนื่องจากเมื่อเจ้าของทรัพย์สินได้จ่ายชะกาตออกไป เท่ากับเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดปราศจากกิเลสหนานับประการ โดยเฉพาะความตระหนี่ ความใจแคบ ซึ่งเป็นกิเลสใหญ่ชนิดหนึ่งที่เป็นสาเหตุสำคัญให้สังคมอยู่กันอย่างเห็นแก่ตัว ไม่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การจ่ายชะกาตจะทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า คนยากจนมีโอกาสดำเนินการช่วยเหลือ การสังคมสงเคราะห์จะกระจายออกไปอย่างกว้างขวาง สถาบันทางสังคมได้รับการพัฒนา รวมทั้งผู้ยากไร้ที่หมดทุนในการประกอบอาชีพ หรือไม่มีทุนศึกษาต่อ ก็มีโอกาสนี้จะใช้ชะกาตเจือจุนสร้างชีวิตใหม่แก่ผู้ขาดแคลนและผู้ยากไร้ ดังนั้น ระบบชะกาตจึงมีผลในทางพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านการเมืองและด้านสังคม ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนเกี่ยวกับเรื่องชะกาตไว้ดังนี้

“เท่าที่จำได้กลุ่มตะวะฮ์ที่มาเยี่ยมบ้านไม่เคยมีใครพูดถึงเรื่องชะกาตเลย ส่วนมากจะพูดเรื่องละหมาดมากกว่า” (คนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ตุลาคม 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์เค้าจะมาชวนไปมัสยิดเป็นหลัก ถ้าพูดเรื่องศาสนาก็จะไม่ได้พูดเรื่องชะกาต ส่วนมากจะเป็นเรื่องอื่นมากกว่า” (คนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ตุลาคม 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้านจะไม่ได้พูดเรื่องชะกาต ผมคิดว่ามันไม่น่าจะส่งผลต่อเรื่องอัตลักษณ์อิสลามเรื่องนี้ แต่ถ้าเป็นอัตลักษณ์อิสลามเรื่องการตักเตือนกันก็น่าจะใช่เพราะวิธีการของเค้าเป็นแบบนั้น” (คนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์ที่มาที่บ้านส่วนมากจะเล่าเรื่องประวัติศาสตร์แล้วก็ชวนไปฟังบรรยายส่วนเรื่องชะกาตไม่เคยได้ยินใครพูดถึง เพราะเรื่องนี้มันจำเป็นสำหรับบางคนหรือพวกคนที่มีตั้งค์เยอะ ๆ” (คนที่ 18, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2559)

“ถ้าพูดถึงเรื่องชะกาต คิดว่าที่กลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมไม่มีผลเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์อิสลาม มันเป็นคนละเรื่องกัน เพราะส่วนมากก็จะมาชวนไปมัสยิดมากกว่า” (คนที่ 22, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 ธันวาคม 2559)

“เรื่องชะกาตมันเป็นเรื่องหน้าที่ส่วนตัวของแต่ละคน กลุ่มตะวะฮ์เค้าจะไม่พูดเรื่องนี้ เค้าก็จะพูดเรื่องที่มันกลาง ๆ ไว้ก่อน” (คนที่ 24, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 ธันวาคม 2559)

4.3.2.4 การถือศีลอด

การถือศีลอดความหมายตามเดิมนั้น หมายถึง การงดเว้น การระงับการหักห้ามตัวเองส่วนในนินยามศาสนบัญญัติ หมายถึง การงดเว้นสิ่งที่จะทำให้การถือศีลอดเป็นโมฆะตามศาสนบัญญัติ โดยเริ่มตั้งแต่เวลาแสงอรุณขึ้นจวบถึงตะวันตกดิน การถือศีลอดที่บังคับให้กระทำนั้นมีเฉพาะในเดือนรอมฎอนส่วนการถือศีลอดในวาระอื่นๆ ไม่ได้เป็นการบังคับแต่ประการใด ซึ่งผลจากการถือศีลอดนั้น จะนำไปสู่คุณธรรมนานาประการ เช่น แสดงให้ประจักษ์ชัดถึงความเสมอภาคทางสังคม สามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้ มีความอดทนอดกลั้น มีคุณธรรม มีความสำรวมตนเองและยำเกรงต่อพระผู้เป็นเจ้า มีจิตเมตตาสงสาร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีระเบียบวินัย ฝึกให้ตรงต่อเวลา โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายถึงผลที่มาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนเกี่ยวกับเรื่องไว้ดังนี้

“กลุ่มตะวะฮ์จะไม่ได้พูดถึงเรื่องการถือศีลอด ส่วนมากจะพูดเรื่องอื่น” (คนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ตุลาคม 2559)

“น้อยมากที่พูดเกี่ยวกับเรื่องถือศีลอด ถ้าจะมีก็เป็นช่วงเดือนรอมฎอน” (คนที่ 5 ครั้งที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2560)

“การที่มีกลุ่มตะวะฮ์มาพูดเรื่องศาสนาแล้วจะทำให้เรามีความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการถือศีลอดหรือไม่นั้น ส่วนตัวมันไม่รู้สีกว่ามีการเปลี่ยนแปลงเรื่องนี้ เพราะปกติก็ถือศีลอดเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว” (คนที่ 18, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2559)

“ผมว่าที่กลุ่มตะวะฮ์มาพูดเรื่องศาสนาหลาย ๆ เรื่องมันเป็นการกระตุ้นเตือนให้เราเคร่งครัดเรื่องการปฏิบัติศาสนิกจมากขึ้น แต่เรื่องการถือศีลอดเค้าไม่ค่อยพูดถึง” (คนที่ 25, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 ธันวาคม 2559)

4.3.2.5 การประกอบพิธีฮัจญ์

การประกอบพิธีฮัจญ์ เป็นศาสนิกกิจที่ทำเป็นประจำติดต่อกันมาถึง 1,400 กว่าปี นับเป็นกิจกรรมที่มีความมหัศจรรย์และมีพลังอันแกร่งกล้าทางศรัทธาของผู้เดินทางไปสู่พิธีฮัจญ์ด้วยสำนึกเดียวกัน จากวิญญูณจิตที่ผนึกเป็นดวงเดียวกัน แม้จะมาจากถิ่นฐานอันแตกต่างกัน มีภาษาที่ต่างกัน มีสีผิวไม่เหมือนกัน มีฐานะต่างกัน มีตำแหน่งทางสังคมไม่เท่ากัน แต่เมื่อทุกคนเดินทางมาสู่ศาสนิกกิจนี้ สิ่งเหล่านั้นถูกสลัดทิ้งไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายถึงหลักปฏิบัติศาสนิกกิจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธีฮัจญ์ที่เป็นผลมาจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนไว้ดังนี้

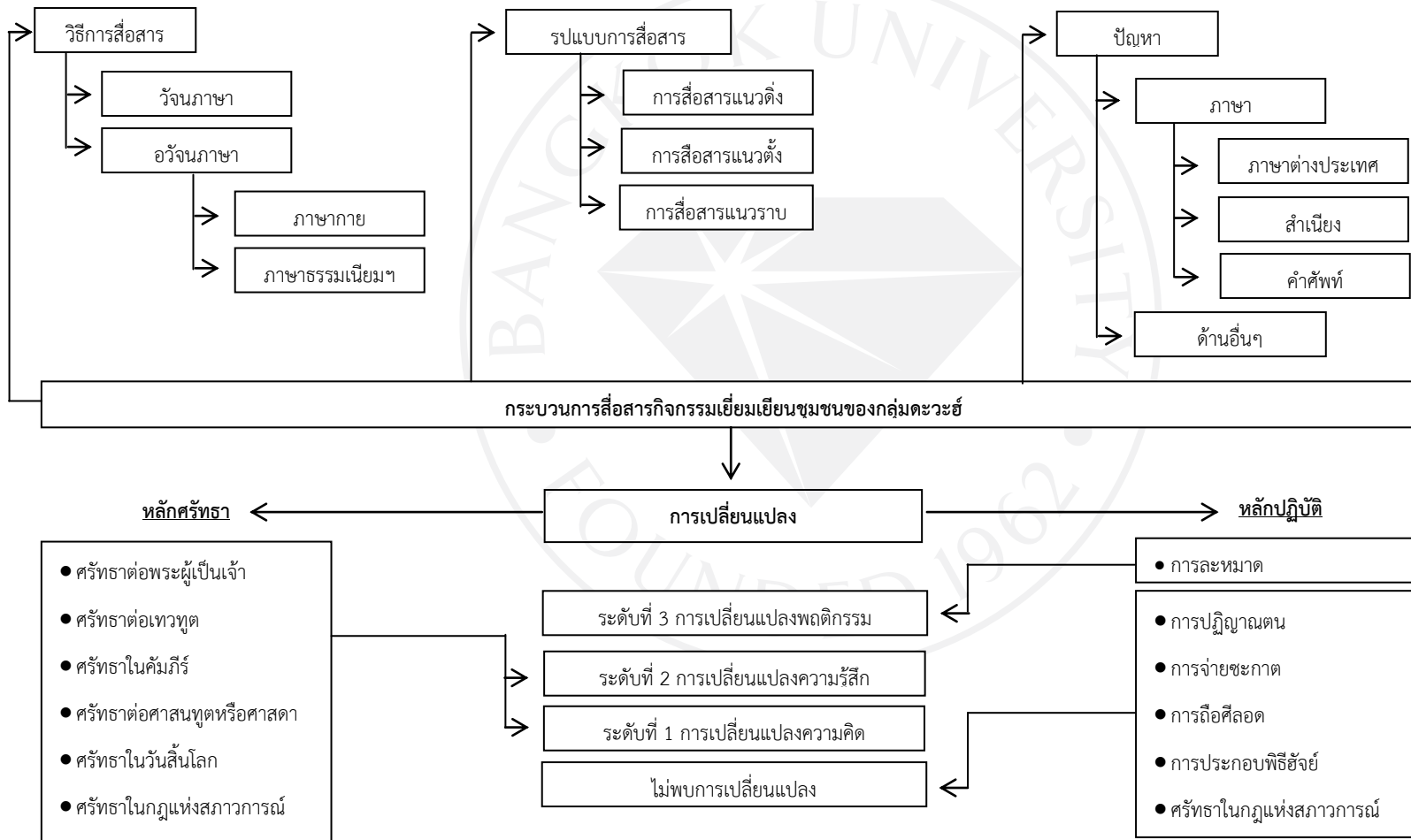
“กลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้านเกือบทุกคนจะพูดเรื่องศาสนาคล้าย ๆ กันแต่ไม่เคยได้ยินใครพูดเรื่องทำฮัจญ์” (คนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ตุลาคม 2559)

“กลุ่มตะวะฮ์จะไม่ได้พูดเรื่องพิธีฮัจญ์ ยกเว้นที่เคยได้ยินตอนที่บรรยายในมัสยิด แต่จะเป็นเรื่องการทำฮัจญ์ของนบีในสมัยก่อน” (คนที่ 8, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 ตุลาคม 2559)

“ที่กลุ่มตะวะฮ์มาเยี่ยมที่บ้านไม่ได้ส่งผลต่อเรื่องการทำฮัจญ์ เพราะเค้าไม่ได้พูดเรื่องพิธีฮัจญ์แต่จะพูดเรื่องละหมาด และชวนไปร่วมกิจกรรมกับเค้าที่มีมัสยิดมากกว่า” (คนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2559)

“ถ้าพูดถึงการทำฮัจญ์แล้วมันเป็นเรื่องเฉพาะคนที่มีความสามารถจะไปได้ แต่ที่กลุ่มตะวะฮ์พูดส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องชวนคนไปละหมาดเป็นหลัก” (คนที่ 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2559)

ภาพที่ 4.1: แบบจำลองกระบวนการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์

บทที่ 5

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มตะวะฮ์ในการดำรงความเป็นมุสลิม” นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) จากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 25 คน และแหล่งข้อมูลรองที่ประกอบไปด้วยข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการศึกษาไว้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 รูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์

จากการศึกษารูปแบบกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกรูปแบบการสื่อสารไว้ดังนี้

5.1.1.1 ทิศทางการสื่อสาร

1) ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่าง (Upward Communication)

ทิศทางการสื่อสารแนวตั้งหรือทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่างนั้น ตามแนวคิดของ ซิตาภา สุขพลา (2548) ซึ่งอธิบายไว้ คือ ทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังว่ามีสถานะที่เหนือกว่าไม่ว่าจะด้านใดด้านหนึ่งก็ตามซึ่งผลการศึกษา พบว่า บางช่วงขณะดำเนินกิจกรรมจะมีทิศทางการสื่อสารแนวตั้งผ่านคุณลักษณะบางประการของผู้พูดที่ส่งสารไปยังผู้ฟัง คือ ผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์บางคนเป็นผู้ที่มีตำแหน่งและอายุที่สูงกว่าชาวบ้าน หรือบางกรณีผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในเรื่องศาสนาที่ดีกว่าและได้รับการยอมรับจากผู้ฟัง หรือบางกรณีผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์บางคนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การใช้ชีวิตมากกว่าผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่าสิ่งเหล่านี้ ส่งผลให้ช่วงเวลาในการพูดเรื่องศาสนาจะเป็นช่วงที่มีทิศทางการสื่อสารมีลักษณะแนวตั้งเกิดขึ้นอย่างไรก็ตามทิศทางการสื่อสารดังกล่าวจะพบได้ในบางครั้งของการทำกิจกรรมเท่านั้น เนื่องจากในบางกรณีที่ผู้พูดบางคนอาจเป็นผู้ที่ไม่ได้อยู่ในเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดทิศทางการสื่อสารในลักษณะดังกล่าว

2) ทิศทางการสื่อสารแนวตั้ง (Downward Communication)

ทิศทางการสื่อสารแนวตั้งหรือการสื่อสารจากล่างขึ้นบนนั้น เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่มีสถานะอย่างใดอย่างหนึ่งที่น้อยกว่าผู้พูด ในกรณีของการสื่อสารจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนรูปแบบนี้ พบว่า ในบางกรณีจะมีทิศทางการสื่อสารแนวตั้งจากผู้ฟังไปยังผู้พูดกล่าวคือ เมื่อผู้ฟังเกิดข้อสงสัยหรือมีข้อซักถามเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในเรื่องศาสนา ผู้ฟังจะถามกลับไปยังผู้

พูดจากกลุ่มคณะ โดยทิศทางการสื่อสารแบบแนวตั้งรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นในช่วงของการบรรยาย ศาสนาซึ่งผลจากการศึกษานั้นพบว่ามีส่วนน้อยเท่านั้น

3) ทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนหรือแนวระนาบ (Horizontal Flow)

จากการศึกษา พบว่า ระหว่างที่มีการดำเนินกิจกรรมจะมีทิศทางการสื่อสารแนวนอนหรือแนวระนาบ เกิดขึ้นในช่วงแรกของกิจกรรมที่มีการทักทายพูดคุยกันระหว่างกลุ่มคณะกับชาวบ้านก่อนจะถึงช่วงที่มีการบรรยายเรื่องศาสนา นอกจากนี้ ทิศทางดังกล่าวยังพบได้อีกครั้งในช่วงท้ายของกิจกรรม ซึ่งทั้งสองช่วงเวลาดังกล่าวบ่อยครั้งจะเป็นการพูดคุยในเรื่องทั่วไปที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนา

5.1.1.2 การสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication)

1) ภาษาพูด

การสื่อสารเชิงวัจนะหรือการสื่อสารที่ใช้ถ้อยคำคือการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนที่เป็นถ้อยคำของมนุษย์ในแต่ละกลุ่ม สังคมหรือชาติ สร้างขึ้นโดยมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อภาษาเหล่านั้นใช้แทนมโนภาพของสิ่งต่าง ๆ ภาษาพูดจะใช้เสียงพูดเป็นถ้อยคำ ส่วนภาษาเขียนจะใช้ตัวอักษรประสมเป็นถ้อยคำซึ่งในสังคมนั้น ๆ จะต้องเรียนรู้ที่จะต้องทำความเข้าใจร่วมกันสอดคล้องกับที่ ประมะ สตะเวทิน (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการสื่อสารที่มีการส่งข่าวสารตอบกลับไปมาระหว่างผู้สื่อสาร โดยผู้สื่อสารแต่ละฝ่ายจึงเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับ ในขณะเดียวกันผู้สื่อสารมีโอกาสทราบปฏิกิริยาตอบสนองระหว่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกตามภาษาสัญลักษณ์ที่แสดงออกแบ่งเป็นได้ทั้งการสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) ที่หมายถึง การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูดหรือเขียนเป็นคำพูดในการสื่อสารและรูปแบบการสื่อสารในเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication) ที่หมายถึง การสื่อสารโดยใช้รหัสสัญญาณอย่างอื่น ซึ่งผลการศึกษากิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มคณะนั้น พบว่า มีการใช้รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะด้วยวิธีการพูดเป็นหลักนับตั้งแต่เริ่มต้นด้วยการทักทายชาวบ้านที่เป็นผู้ฟังตามบ้านทุกหลังคาเรือนจากนั้น กลุ่มคณะจะใช้วิธีการพูดแนะนำตนเอง การอธิบายเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการมาเยี่ยมเยียน การอธิบายเรื่องราวทางศาสนา การพูดโน้มน้าวให้ชาวบ้านร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กระทั่งการพูดคุยทิ้งท้ายกับชาวบ้านจบจนกระทั่งเสร็จสิ้นกิจกรรม การพูดจึงเป็นวิธีหลักในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ระหว่างการดำเนินกิจกรรม ผู้ฟังก็จะใช้วิธีการพูดในการพูดคุยโต้ตอบกับกลุ่มคณะในขณะที่มีการดำเนินกิจกรรมเช่นกัน

5.1.1.3 การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication)

1) ภาษากาย (Physical Language)

ภาษากาย หมายถึง ภาษาที่อยู่ในรูปของการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนหนึ่งส่วนใดที่เป็นการสื่อความหมายอย่างหนึ่งอย่างใด

ต่อผู้รับสาร โดยกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านของกลุ่มตะวะฮ์นั้น พบว่า มีการสื่อสารด้วยการใช้ภาษากายทั้งจากกลุ่มตะวะฮ์และผู้ฟังอยู่ตลอดช่วงของการทำกิจกรรม กล่าวคือ เริ่มต้นตั้งแต่การแนะนำตัวกับผู้ฟังคู่ซึ่งทั้งผู้พูดและผู้ฟังมีการแสดงภาษากายด้วยการจับมือทักทายกันตามธรรมเนียมอิสลามด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเอง ซึ่งถัดมาในช่วงที่มีการบรรยายเรื่องศาสนาผู้พูดส่วนใหญ่จะใช้มือทำท่าทางประกอบการบรรยายรวมทั้งมีการแสดงสีหน้าที่เคร่งขรึมประกอบกับน้ำเสียงที่นุ่มนวลขณะพูด

2) ภาษาธรรมเนียมและมารยาท (Etiquette and Manners)

ภาษาธรรมเนียมและมารยาทเป็นการแสดงพฤติกรรมตามธรรมเนียมและมารยาทของสังคมนั้น เช่น เมื่อมีบุคคลมาที่บ้านเจ้าของบ้านก็จะพูดคุยด้วยรอยยิ้มและไม่ตรีจิต เพื่อแสดงถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นต้น ในกรณีของการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น พบว่า ทุกครั้งที่มีการเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน จะมีการใช้ภาษาธรรมเนียมและมารยาท ในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้งโดยตะวะฮ์ที่มาเยี่ยมจะทำการทักทายชาวบ้านด้วยการกล่าวคำทักทายแบบอิสลามด้วยการให้สลามด้วยคำว่า “อัสสลามูอะลัยกุม” ซึ่งหมายถึง ขอความสันติจงมีแด่ท่าน ในขณะที่ชาวบ้านจะกล่าวคำรับสลามด้วยคำว่า “วาอะลัยกุมมุสลาม” ที่หมายถึง ขอความสันติจงมีแด่ท่านเช่นกัน พร้อมกับการจับมือทักทายกันแบบอิสลาม นอกจากนั้น ภาษาธรรมเนียมและมารยาทรูปแบบนี้ยังพบได้ในช่วงท้ายก่อนจบกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนทุกครั้ง

5.1.2 ปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น ผู้วิจัยได้สรุปปัญหาด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

5.1.2.1 ปัญหาด้านภาษา

1) ภาษาต่างประเทศ

ผลศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้นพบปัญหาเรื่องการใช้ภาษาในบางกรณีในกลุ่มตะวะฮ์ที่มีผู้ทำหน้าที่พูดกับชาวบ้านเป็นชาวต่างชาติและผู้พูดใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารขณะพูดกับชาวบ้านในชุมชน โดยปัญหาภาษาต่างประเทศที่พบมากที่สุด คือ ผู้ฟังรู้สึกขาดความต่อเนื่องในการฟังเรื่องศาสนา เนื่องจากช่วงเวลาที่ดำเนินกิจกรรมจะมีผู้ทำหน้าที่ในการแปลความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อสารทีละประโยค สลับกันไปมาระหว่างภาษาไทยกับภาษาต่างชาติ นอกจากนั้น ปัญหาที่พบบ้านภาษาต่างประเทศที่ผู้ฟังประสบ คือ ความสามารถในการแปลภาษาซึ่งบางกรณีไม่สามารถอธิบายความหมายได้ดีเท่าที่ควร

2) สำเนียง

จากการศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น ผู้วิจัยพบปัญหาด้านสำเนียงในการใช้ภาษา ซึ่งปัญหาที่พบโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกรณีที่ผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์ เป็นผู้ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ภาคใต้มากที่สุด โดยปัญหาด้านสำเนียงนั้นยังพบได้อีกในบางกรณีคือผู้พูดเป็นชาวต่างชาติที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารระหว่างดำเนินกิจกรรม ซึ่งส่วนมากที่พบจะเป็นเป็นชาวเมียนมาและชาวกำพูชาที่อาศัยอยู่ในเมืองไทย ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ชาวบ้านเกิดความความยากลำบากในการเข้าใจความหมายจากสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อสารมา

3) คำศัพท์

จากการศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้นผู้วิจัย พบว่า ปัญหาด้านการใช้คำศัพท์ในการสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม ขณะที่ผู้พูดอธิบายเรื่องคำสอนหรือการตักเตือนกันเรื่องศาสนา โดยผู้พูดบางส่วนใช้คำศัพท์ภาษาอาหรับเป็นคำทับศัพท์ โดยไม่ได้ให้ความหมายเป็นภาษาไทยกับผู้ฟัง ซึ่งปัญหาดังกล่าวพบบ้างเป็นบางกรณี

5.1.2.2 ปัญหาความพร้อมด้านอารมณ์และความรู้สึก

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านความพร้อมและความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น บ่อยครั้งที่ผู้ฟังจะต้องประสบกับปัญหาด้านการปรับเปลี่ยนด้านอารมณ์และความรู้สึกร่วมในการฟังเรื่องศาสนาเนื่องจากรูปแบบการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว เป็นกิจกรรมที่ไม่ได้ทำการนัดหมายเวลาหรือมีการกำหนดวาระไว้ล่วงหน้า ดังนั้นผู้วิจัยพบว่าบ่อยครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกไม่พร้อมในการรับฟังเรื่องศาสนาซึ่งมีความละเอียดอ่อนและเนื้อหาที่ค่อนข้างจริงจังในขณะที่กำลังทำภารกิจด้านอื่นอยู่ นอกจากนี้ ยังพบว่าบางกรณีชาวบ้านฟังตะวะฮ์พูดเรื่องศาสนาด้วยความรู้สึกเกรงใจเนื่องจากกลุ่มตะวะฮ์เป็นผู้ที่เดินทางมาถึงหน้าบ้าน

5.1.2.3 ปัญหาด้านความพร้อมเชิงพฤติกรรม

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านความพร้อมเชิงพฤติกรรมของผู้ฟังนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง ซึ่งบางกรณีที่ผู้ฟังกำลังติดภารกิจที่ต้องทำในขณะที่กลุ่มตะวะฮ์เดินทางมาพบที่บ้านทำให้บางครั้งกิจกรรมต้องดำเนินไปด้วยความรวดเร็วมากขึ้น ส่งผลให้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมขาดความเหมาะสมเนื่องจากเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมมีความสั้นมาก ในขณะที่รูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่ต้องเริ่มต้นตั้งแต่การทักทาย แนะนำวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรม การพูดคุยแนะนำกันในเรื่องศาสนา อีกทั้งการพูดเพื่อโน้มน้าวเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้าร่วมกิจกรรมสิ่งเหล่านี้ การใช้ เวลาเพียง

สิ้น ๆ จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมและบางครั้งชาวบ้านต้องปฏิเสธที่จะเข้าร่วมฟัง เนื่องจากมีภารกิจที่จำเป็นต้องทำในช่วงเวลานั้น

5.1.3 การดำรงความเป็นมุสลิมด้านหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์

จากการศึกษากิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการพิจารณาผลการเปลี่ยนแปลงด้านในด้านต่าง ๆ ตามที่ จุมพล รอดคำดี (2532) ได้สรุปไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์นั้นจะมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 การเปลี่ยนแปลงความคิด ซึ่งจะมาจากข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ อาจจะมาจกสื่อมวลชนหรือบุคคลอื่นก็ได้

ระดับที่ 2 การเปลี่ยนแปลงความรู้สึก ซึ่งจะมาจากความรู้เดิม ประสบการณ์หรือความประทับใจหรือสิ่งทำให้เกิดความสะเทือนใจ

ระดับที่ 3 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งไปมีผลต่อบุคคลทำให้ต้องปรับพฤติกรรมเดิมเสียใหม่

ทั้งนี้ลักษณะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะมีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยตรงกล่าวคือถ้าความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมถูกกระทบในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งสิ้น นอกจากนี้ องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสาร ลักษณะของข่าวสาร ช่องทางการสื่อสารและคุณสมบัติของผู้รับสาร ล้วนแต่มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการเปลี่ยนแปลงในแง่มุมของการดำรงความเป็นมุสลิมด้วยการพิจารณาตามการจำแนกหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจ ตามที่คณะมัสดิบางกอกน้อย (2558); การ์ม อับดุลละฮ์ (2552) และกรมการศาสนา (2554) ที่มีความสอดคล้องกันเป็นหลักในการพิจารณา โดยสรุปไว้ดังนี้

5.1.3.1 ด้านหลักศรัทธา

หลักศรัทธา คือ การที่จิตใจยึดมั่นโดยไม่มีข้อสงสัยหรือข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น โดยความศรัทธาจะต้องเกิดขึ้นด้วยหลักฐานประกอบระหว่างหลักฐานจากบทบัญญัติ หมายถึง โองการจากอัลกุรอานหรือวจนะของท่านศาสดาและหลักฐานจากสติปัญญา ซึ่งหมายถึง การเชื่อถือศรัทธาจะต้องมาจากการยอมรับของสติปัญญาอีกส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาไว้ดังนี้

1) ศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้า

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านด้านการศรัทธา โดยพบว่าผู้ฟังเกิดความรู้สึกศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้ามากขึ้นซึ่งหลักศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้านั้น ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้ฟังมีความรู้และความเข้าใจต่อหลักการดังกล่าวมาแต่เดิม โดยสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ เป็นผลมาจากการที่ผู้ฟังได้รับ

ฟังการบรรยายเรื่องศาสนาซ้ำ ๆ กันหลายครั้งจากกลุ่มคณะวิทยุ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้เกิดความมั่นใจในหลักศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าของมากขึ้น

2) ศรัทธาต่อเทวดา

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเขียนเขียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยุ นั้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการศรัทธาต่อเทวดาในแง่ของความรู้สึก โดยผู้ฟังต่างมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อเทวดาที่มากขึ้น ซึ่งปัจจัยสำคัญนั้นเกิดขึ้นจากการที่ผู้ฟังได้ฟังเรื่องราวของเทวดาที่กลุ่มคณะวิทยุบรรยายให้ฟังซ้ำ ๆ ประกอบกับเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้ฟังมีความรู้และความเชื่อมาแต่เดิม ดังนั้น เนื้อหาของสารที่ผู้ฟังได้รับเป็นการตอกย้ำความเชื่อเดิม ๆ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

3) ศรัทธาในคัมภีร์

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเขียนเขียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยุ นั้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเปลี่ยนด้านความรู้สึกที่มีต่อการศรัทธาในคัมภีร์ที่มากขึ้น โดยแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ เกิดจากการที่กลุ่มคณะวิทยุจะใช้คำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานในการโน้มน้าวผู้ฟังให้เห็นถึงความสำคัญ โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ที่กลุ่มคณะวิทยุเลือกใช้ในการโน้มน้าวจะเป็นคำสอนที่มีเรื่องราวที่ใกล้ตัวกับผู้ฟัง โดยกลุ่มคณะวิทยุจะทำการอธิบายคำสอนต่าง ๆ ด้วยภาษาที่ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งผู้ฟังสามารถสอบถามในประเด็นที่เกิดข้อสงสัยในคำสอนต่าง ๆ ได้ ดังนั้น ปัจจัยที่เกิดจากความสามารถของผู้พูดที่มีความรู้ในการอธิบายเนื้อหาประกอบกับคำสอนที่เป็นความรู้พื้นฐานมาแต่เดิมของผู้ฟัง จึงส่งผลให้เกิดการศรัทธาในคัมภีร์ที่มากขึ้น

4) ศรัทธาต่อศาสนทูตหรือศาสดา

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเขียนเขียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยุ นั้น ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อศาสดามากขึ้น เนื่องจากบ่อยครั้งที่กลุ่มคณะวิทยุมาเยี่ยมชาวบ้านในชุมชน กลุ่มคณะวิทยุจะนำเรื่องราวของศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) มาเป็นคติสอนใจให้กับผู้ฟัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ กลุ่มคณะวิทยุจะนำเรื่องราวของท่านศาสดาในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ของท่านในการอธิบายหรือเปรียบเทียบ เช่น การเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของท่านศาสดาในแง่มุมของความอดทน การต่อสู้หรือการเสียสละ เป็นต้น เรื่องราวเหล่านี้กลุ่มคณะวิทยุจะทำหน้าที่ในการแนะนำให้ผู้ฟังเกิดการการนำมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตและสังคมที่เป็นอยู่ของผู้ฟังในปัจจุบัน ดังนั้น ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในแง่ของการกระตุ้นเตือนผู้ฟังให้เกิดความเชื่อมั่นต่อแนวทางที่ท่านศาสดาที่ได้ประสบมา นอกจากนี้ กลุ่มคณะวิทยุจะชี้ให้เห็นว่า แนวทางดังกล่าวเป็นหนทางที่จะทำให้ผู้ฟังประสบความสำเร็จทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังนั้น เมื่อผู้ฟังได้รับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ของท่านศาสดาบ่อยครั้ง จึงส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อศาสนทูตมากขึ้น

5) ศรัทธาในวันสิ้นโลก

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยากรนั้น ผู้ฟังมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในวันสิ้นโลกมากขึ้น โดยแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกศรัทธาเรื่องวันสิ้นโลกมากขึ้นนั้น เป็นผลมาจากการที่กลุ่มคณะวิทยากรพูดถึงเรื่องราวต่าง ๆ ของวันสิ้นโลก โดยย้ำถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดในวันนั้น และย้ำว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน แนวทางเหล่านี้เมื่อผู้ฟังได้ยินกลุ่มคณะวิทยากรที่มาร่วมพูดคุยถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวันสิ้นโลกบ่อยครั้ง จึงส่งผลให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกมีความเชื่อมั่นและศรัทธาว่าวันสิ้นโลกนั้นจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

6) ศรัทธาในกฎแห่งสภาวการณ

ผลการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงเรื่องการศรัทธาในกฎแห่งสภาวการณที่พระผู้เป็นเจ้ากำหนดขึ้น กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยากรมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศรัทธาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้สึก โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้ฟังเกิดขึ้นนั้น เนื่องจากกลุ่มคณะวิทยากรที่มาร่วมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนนั้น จะมีการพูดถึงเรื่องราวเกี่ยวกับการศรัทธาในกฎแห่งสภาวการณที่เป็นเรื่องราวในประวัติศาสตร์ให้ชาวบ้านฟังมีการเปรียบเทียบให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้ง่ายอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้น เมื่อผู้ฟังได้ฟังเรื่องราวประวัติศาสตร์ประกอบกับการยึดแนวคิดเรื่องหลักศรัทธาที่เป็นพื้นฐานความรู้ที่ผู้ฟังต่างได้รับการปลูกฝังเรื่องหลักศรัทธามาโดยตลอด สิ่งเหล่านี้ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์อิสลามด้านการศรัทธาในกฎแห่งสภาวการณโดยผู้ฟังมีความเชื่อมั่นในกฎแห่งสภาวการณมากขึ้น

5.1.3.2 หลักปฏิบัติศาสนกิจ

1) การปฏิบัติศาสนกิจ

ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติศาสนกิจในเรื่องของการปฏิบัติศาสนกิจนั้น กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยากรไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านนี้ ข้อมูลจากการศึกษาอธิบายว่า หลักการปฏิบัติศาสนกิจด้วยการกล่าว คำว่า “ข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์และมุฮัมมัด (ช.ล.) เป็นศาสนทูตของพระองค์” เป็นหลักปฏิบัติสำคัญสิ่งแรกสำหรับผู้ที่จะประสงค์จะเข้าสู่อิสลาม โดยการกล่าวประโยคดังกล่าวนั้น จะต้องกล่าวคำปฏิญาณตนอย่างเปิดเผยและชัดเจน พร้อมทั้งเลื่อมใสศรัทธาตามที่ตนปฏิญาณ อีกทั้งจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามอย่างจริงจัง ซึ่งกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยากรนั้น จะไม่มีการพูดถึงหลักปฏิบัติเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ ส่งผลให้ผู้ฟังไม่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องดังกล่าว

2) การละหมาด

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยานั้น ส่งผลให้ผู้ฟังมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องของการละหมาดจากเดิม กล่าวคือ ผู้ฟังที่ไม่ให้ความสำคัญต่อการละหมาดเท่าที่ควรหรือผู้ฟังที่ละเลยหรือทิ้งละหมาดนั้น ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้ผู้ฟังเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเรื่องของการละหมาด โดยผู้ฟังจะให้ความสำคัญต่อการละหมาดมากขึ้น ด้วยการพยายามรักษาละหมาดให้ตรงเวลาไม่ปล่อยปะละเลยให้เวลาล่วงเลยไปจนกระทั่งหมดเวลาแล้วมาละหมาดชดเชยในภายหลัง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ฟังจะให้ความสำคัญในการละหมาดรวมกันหลายคนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวกันละหมาดที่มีสยิดตามชุมชนต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดด้านการดำรงความเป็นมุสลิมทางสังคมของ วิสุทธิ์ บิลล่าเต๊ะ (2553) ที่อธิบายถึงการละหมาดรวมกันนั้นว่าเป็นเสาหลักของอิสลามและเป็นข้อบัญญัติที่ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ การละหมาดยังเป็นเส้นแบ่งระหว่างอิสลามกับไม่ใช่อิสลาม ดังที่ท่านศาสดาได้เน้นย้ำถึงความสำคัญ ซึ่งการละหมาดรวมกันมิใช่เพียงความผูกพันทางจิตวิญญาณระหว่างมุสลิมร่วมกันเท่านั้น แต่เป็นระเบียบที่ทุกคนต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่เป็นข้อปฏิบัติร่วมกันไม่ว่าจะเป็นสถานที่ เช่น มัสยิดหรือการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง การละหมาดรวมกันยังเป็นสิ่งบ่งบอกอัตลักษณ์อิสลามทางสังคมด้วย ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้ฟังเกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องของการละหมาดเกิดขึ้นกับชาวบ้านนั้น คือ การที่กลุ่มคณะวิทยได้อธิบายให้ผู้ฟังเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของการละหมาดรวมกัน อีกทั้ง กลุ่มคณะวิทยังชี้ให้ผู้ฟังได้เห็นถึงโทษทัณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้รับสำหรับผู้ทีละเลยต่อการละหมาด สิ่งเหล่านี้ จึงเป็นการกระตุ้นเตือนให้ผู้ฟังเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามมา

3) การจ่ายซะกาต

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยนั้นไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงหลักปฏิบัติเรื่องซะกาต เนื่องจากไม่พบว่ามี การพูดเรื่องเหล่านี้ในกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนเลย ข้อมูลจากการศึกษาอธิบายไว้ว่าซะกาตเป็นทรัพย์สินจำนวนหนึ่งที่ได้กำหนดไว้เป็นอัตราส่วนจากจำนวนทรัพย์สินที่เจ้าของทรัพย์สินได้มาจนครบจำนวนที่ศาสนาได้บัญญัติไว้และผู้ผู้นั้นจะได้นำทรัพย์สินจำนวนนั้นจ่ายออกไปแก่ผู้มีสิทธิ์รับ โดยเป้าหมายเพื่อการขัดเกลาจิตใจผู้ที่ต้องจ่ายซะกาตให้สะอาดปราศจากกิเลสต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตระหนี่ ความใจแคบ ความเห็นแก่ตัว อีกทั้งระบบซะกาตจะเป็นสิ่งที่สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในสังคมได้ ดังนั้น สิ่งเหล่านี้จึงจำเป็นเฉพาะผู้ที่อยู่ในเงื่อนไขที่ศาสนาอิสลามกำหนดเท่านั้น ในขณะที่กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยนั้น ผู้พูดจะเน้นเรื่องที่เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานที่มุสลิมทุกคนต้องจำทำซึ่งไม่ใช่เฉพาะเรื่องที่มีความจำเป็นสำหรับมุสลิมคนใดคนหนึ่งเท่านั้น เรื่องซะกาตจึงไม่มีผู้ฟังท่านใดเคยได้ยินกลุ่มคณะวิทยกล่าวถึง จึงไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องดังกล่าว

4) การถือศีลอด

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยากรนั้นไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มคณะวิทยากรที่มาเยี่ยมชาวบ้านในชุมชนนั้น จะไม่พูดถึงเรื่องราวความสำคัญของการถือศีลอดมากนัก อีกทั้งการถือศีลอดที่เป็นภาคบังคับนั้นจะอยู่ในช่วงเวลาของเดือนรอมฎอนเท่านั้น ดังนั้น กลุ่มคณะวิทยากรจึงจะเน้นไปที่การบรรยายหรือพูดเรื่องราวทางศาสนาในแง่มุมด้านอื่นมากกว่า

5) การประกอบพิธีฮัจญ์

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยากรนั้นไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเรื่องการประกอบพิธีฮัจญ์ เนื่องจากพิธีฮัจญ์เป็นพิธีที่จำเป็นสำหรับผู้ที่มีความพร้อมเท่านั้น ซึ่งกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยากรจะพูดเรื่องราวเกี่ยวกับการประกอบพิธีฮัจญ์น้อยมาก โดยจะมีการเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์บางส่วนเกี่ยวกับพิธีฮัจญ์ที่ท่านศาสดาได้ทำไว้เป็นแบบอย่างอยู่บ้าง อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยที่ 1 กลุ่มคณะวิทยากรใช้วิธีการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนด้วยรูปวิธีการสื่อสารกลุ่มย่อยกับชาวบ้าน ซึ่งมีทิศทางการสื่อสารที่ผู้พูดกับผู้ฟังสามารถโต้ตอบกันได้ทันท่วงที นอกจากนั้น ขณะดำเนินกิจกรรมผู้พูดสามารถแสดง อากัปกิริยา สีหน้า ท่าทางประกอบการอธิบายระหว่างที่มีการดำเนินกิจกรรมได้ ดังนั้น จากผลการศึกษาดังกล่าว มีข้อเสนอแนะว่า กิจกรรมดังกล่าวที่มีระยะเวลาในการทำกิจกรรมเพียงสั้น ๆ อีกทั้งไม่มีการนัดหมายกับผู้ฟังไว้ล่วงหน้า ดังนั้น การเลือกผู้ที่ทำหน้าที่ในการพูดคุยกับชาวบ้านนั้น กลุ่มคณะวิทยากรควรมีการคัดเลือกผู้พูดที่มีความสามารถในการอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งวัตถุประสงค์ คำสอนทางศาสนา และต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการโน้มน้าวผู้ฟังภายในระยะเวลาที่สั้นได้

ผลการวิจัยที่ 2 จากปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะวิทยากรนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า การใช้ภาษาต่างประเทศของผู้พูดในกรณีที่เป็นชาวต่างชาติ กลุ่มคณะวิทยากรควรมีการคัดเลือกผู้ที่ทำหน้าที่ในการแปลความหมายที่มีความสามารถในการอธิบายให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้ง่าย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมเพียงสั้น ๆ อีกทั้งเรื่องราวที่พูดกับชาวบ้านควรมีเนื้อหาที่กระชับและไม่ซับซ้อนมากเกินไป ส่วนปัญหาด้านสำเนียงในการพูดของผู้พูดนั้น มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการคัดเลือกผู้ที่ทำหน้าที่พูดกับชาวบ้านโดยพิจารณาจากบริบทของแต่ละชุมชนว่ามีพื้นฐานการใช้ภาษาแบบใด เช่น ชุมชนที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในภาคกลาง ควรเลือกผู้ที่มีสำเนียงในการใช้ภาษากลางมาทำหน้าที่ในการพูดเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้ง่าย นอกจากนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่

พูดกับชาวบ้าน ควรจะใช้คำทับศัพท์กับชาวบ้านหรือหากมีความจำเป็นต้องใช้ ผู้พูดควรมีการอธิบาย คำศัพท์นั้น ๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจมากที่สุด

ผลการวิจัยที่ 3 ผลการเปลี่ยนแปลงด้านหลักการศรัทธาและหลักปฏิบัติศาสนกิจในแง่มุมของการดำรงความเป็นมุสลิมนั้น สรุปได้ว่า กิจกรรมดังกล่าวส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านหลักศรัทธาทั้ง 6 ประการคือ 1) ศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้า 2) ศรัทธาต่อเทวทูต 3) ศรัทธาในคัมภีร์ 4) ศรัทธาต่อศาสนทูตหรือศาสดา 5) ศรัทธาในวันสิ้นโลก 6) ศรัทธาในกฎแห่งสภาวการณ โดย การเปลี่ยนแปลงที่พบคือ ผู้ฟังเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นต่อศรัทธาทั้ง 6 ประการมากขึ้น ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงด้านหลักปฏิบัติศาสนกิจนั้น พบว่า ผู้ฟังมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเรื่องการละหมาดมากที่สุด ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงหลักปฏิบัติศาสนกิจด้านอื่นนั้นพบบ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะว่า ผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นเพียงผลการศึกษาในบางแง่มุมของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง หากมีการศึกษาในแง่มุมของการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อทางสังคมอย่างไร

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ อัครดรเดชา. (2550). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การิม อับดุลเลาะห์. (2552). *คู่มือมุสลิมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: วงศ์เสงี่ยม.
- กรมการศาสนา. (2554). *ความรู้ศาสนาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ขวัญชีวัน บัวแดง, อเล็กซานเดอร์ โฮสมเมน และสมักร์ กอซิม. (2556). *โครงการพื้นที่ทางศาสนาและการปรับสร้างอัตลักษณ์ของผู้ย้ายถิ่นในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า* (รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- คณะนิติศาสตร์บัณฑิต. (2558). *วิธีละหมาดตามบัญญัติอิสลาม*. กรุงเทพฯ: อัลอิสลาม สมาคมบางกอกน้อย.
- จุมพล รอดคำดี. (2532). *สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตาภา สุขพล่า. (2548). *การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เดอะพับลิกโพสต์ออนไลน์. (2556). *เจาะลึก ทวีมุสลิม เรตติ้งต่ำ ไร้นักดู 5 ช่องลงทุน 100 ล้านบาทต่อปี* *คุ้มหรือไม่คุ้ม*. สืบค้นจาก <http://www.publicpostonline.net/1234>.
- ถนนนวนล สีหะกุล และเปรมจิตร หวังเกษม. (2552). *พฤติกรรมและการเปิดรับข่าวสารและการใช้ประโยชน์จากสื่อมุสลิมของมุสลิมในเขตลาดกระบัง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์. (2533). *การสื่อสารระหว่างบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ณ ณาณ.
- นิพล แสงศรี. (2557). *ทวีมุสลิม ปรากฏการณ์ใหม่*. สืบค้นจาก <http://www.islammore.com/view/3406>.
- นุร อัล-ญะมาล. (2525). *การตื่นตัวของประชาชาติอิสลาม-ความจริงและความหวัง*. กรุงเทพฯ: อัล-ญูฮาจ.
- นุรุดดีนอับดุลเลาะห์ ดากอฮา. (2548). *หลักการตะวะฮ์ในอิสลาม*. สืบค้นจาก <https://muallimnote.wordpress.com/2014/04/22/dakwah/>.
- ประเวศ วะสี. (2545). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจน*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่น.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2547). *การสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในวาทกรรมอัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- ประมะ สตะเวทิน. (2540). *หลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พัชรธัญรัตน์ สละหมัด. (2552). *ธรรมวิทยาแห่งพลเมืองมุสลิมไทยในโลกไซเบอร์*. *วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา*, 14(1), 79-103.

- มะสาการี อาแด. (2543). *แนวคิดเชิงซูฟีของกลุ่มตะวะฮ์ดบัสมี ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย*.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม อัตตุวัยญีรีย. (2553). *ขั้นตอนการตะวะฮ์ดของบรรดานบี*. สืบค้นจาก
<http://www.islammore.com/view/2021>.
- มุหัมมัด ชะกะรียา คานดะลาเวีย. (2550). *คุณค่าอะมั้ล*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรสโพรดักส์.
- โมหัมมัด अबดุลกาเดร์. (2520). *มาตะวะฮ์กันเกิด*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วรลักษณ์ ศรีกันทา. (2555). *การสื่อสารอัตลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทย*. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- วิสุทธิ บิลล่าเต๊ะ. (2553). *กระบวนการดำรงอัตลักษณ์มุสลิมกับการสร้างชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา:
 ชุมชนมัสยิดบ้านเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศิริเพ็ญ เกษตรศิริกุล และพนม คลี่ฉายา. (2556). *สารเพื่อการโน้มน้าวใจและผลกระทบต่อการ
 ตัดสินใจเข้าร่วมธุรกิจขายตรง*. สืบค้นจาก www.jprad.commarts.chula.ac.th/index.php/iprad/article/viewFile/71/63.
- สมัคร กอเซ็ม. (2556). *การเมืองวัฒนธรรมของการเผยแพร่ศาสนาอิสลามในกลุ่มเยาวชนชาติพันธุ์ใน
 ภาคเหนือของไทย: กรณีศึกษาขบวนการตะวะฮ์ดในจังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 โทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). *การสื่อสารกับสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรียา อร่ามวงศ์. (2554). *ประวัติความเป็นมาของตะวะฮ์ด*. สืบค้นจาก
<https://sites.google.com/site/hassanlinun/dax-wah-tab-likh>.
- สมหวัง อินทร์ไชย, สุทัศน์ คล้ายสุวรรณ, เบญจวรรณ สุขวัฒน์, ปฏิพันธ์ อุทยานุกุล, บุญทิศา
 สิริขยานุกุล, อติสรณ์ ประทุมถิ่น และคณะ. (2553). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. สืบค้นจาก
http://reg2.crru.ac.th/reg_web/files/20150928032030_1f93dc44b702fa66f529bf0b01f5c063.pdf.
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (2531). *กลุ่มชาติพันธุ์ ชาวไทยมุสลิม*. กรุงเทพฯ: กองทุนสง่ารัฐจิระอัมพร.
- อภิญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ (Identity) การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ:
 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อบูฮัมซะฮ. (2542). *ภารกิจของผู้ปฏิบัติงานเพื่ออิสลาม*. *วารสารอัต-ตะวะฮ์ด*, 2(15), 10-11.
- อัญญา โต๊ะसान. (2555). *การตื่นตัวของมุสลิมในสังคมไทย ช่วงปี พ.ศ. 2510-2530*. สืบค้นจาก
<http://www.pataniforum.com/single.php?id=93>.
- अबดุลลาตีฟ การี. (2554). *กลุ่มฟื้นฟูอิสลาม ญามาอะฮ์ตะวะฮ์ดบัสมี*. สืบค้นจาก <http://khokzki-shahaan.blogspot.com/2001/02/moghul.html>.

- อรรถวรรณ ปิลาณณ์โอวาท. (2546). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุสตาซอับดุลซะกูร์ บินซาฟิอีย์ ดินอะ. (2557). *วิถีมุสลิม: อิสลามกับวัฒนธรรมมลายู*. สืบค้นจาก <http://www.publicpostonline.net/2248>.
- อำนาจ มะหะหมัด. (2551). *การเชิญชวนผู้คนสู่หลักอิสลาม*. สืบค้นจาก <http://www.yalannanbaru.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539242360&Ntype=21>.
- ฮาฟิซ สาและ. (2557). *โลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์มุสลิม: พลวัตของกระแสอิสลามบริสุทธิ์ในสังคมมุสลิมไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berger, P., & Luckmann, T. (1967). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. New York: Anchor Book.
- Berlo, D. (1960). *The process of communication: An introduction to theory and practice*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Cooley, C. H. (1902). *The looking-glass self*. Philadelphia: Westview Press.
- Erikson, E. H. (1973). *Dimensions of a new identity: The Jefferson Lectures in the humanities*. New York: Norton.
- Goffman, E. (1990). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. United Kingdom: Penguin Books.
- Hovland, C., & Janis, I. (1953). *Communication and persuasion*. New Haven: Yale University Press.
- Jenkins, R. (1996). *Social identity*. London and New York: Routledge.
- Lazarsfeld, P. F., & Menzel, H. (1968). *Mass media and personal influence*. New York: The Basic Book.
- Miller, G. R., & Burgoon, M. (1973). *New techniques of persuasion*. New York: Harper & Row.
- Rosenberg, M. J., & Hovland, C. I. (1960). Cognitive, affective, and behavioral components of attitudes. In C. I. Hovland and M. J. Rosenberg (Eds.), *Attitude, organization, and change*. New Haven: Yale University Press.
- Simons, H. W. (1976). *Persuasion: Understanding, practice, and analysis*. Massachusetts: Addison-Wesley.
- Stryker, S., & Burke, P. J. (2000). The past, present and future of identity theory. *Social Psychology Quarterly*, 63, 284-297.

Woodward, K. (1997). *Identity and difference*. London: The Open University.

Yusuf, Q. (1986). *Figh al-Zakat*. Cairo: Maktabah Wahbah.

Yusuf, Q. (2001). *Malameh al Mujtama' al-Muslim*. Cairo: al-Risalah Foundation.

แนวคำถาม

เรื่อง การสื่อสารของกลุ่มดะวะฮ์ในการดำรงความเป็นมุสลิม Communication Pattern for Dawah: Islamic Harmony

คำชี้แจง

ผู้ให้ข้อมูลที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 25 คน

คุณสมบัติ

1. เป็นผู้ที่อายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
2. เป็นผู้ที่เคยได้รับการเชิญชวนจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มดะวะฮ์มาแล้ว

แนวคำถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มดะวะฮ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

คำถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล
2. เชื้อชาติ
3. อายุ
4. สถานภาพ
5. การศึกษา (ทั้งสามัญและศาสนา)
6. อาชีพ

คำถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มคณะ

1. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนฯ อย่างไร
2. ท่านเคยได้รับการเชิญชวนจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนฯ ประมาณกี่ครั้ง
3. รูปแบบกิจกรรมที่ท่านได้รับการเชิญชวนจากกลุ่มคณะฯเป็นอย่างไร (อธิบายอย่างละเอียด)
4. ปัญหาระหว่างที่มีการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร
5. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านี้อย่างไร
6. เนื้อหาที่ท่านได้รับการเชิญชวนเป็นอย่างไรบ้าง อธิบาย
7. ขณะที่ท่านได้รับการเชิญชวนจากกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนฯ ท่านมีความรู้สึกอย่างไร
8. ท่านมีการเปลี่ยนแปลงด้านหลักศรัทธาทั้ง 6 ประการอย่างไรบ้าง (อธิบายที่ละประการอย่างละเอียด)
9. แรงจูงใจที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคืออะไร (อธิบายอย่างละเอียด)
10. ท่านมีการเปลี่ยนแปลงด้านหลักปฏิบัติ 5 ประการ อย่างไรบ้าง (อธิบายที่ละประการอย่างละเอียด)
11. แรงจูงใจที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคืออะไร (อธิบายอย่างละเอียด)

คำถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชน (ถ้ามี)
 - ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำรงความเป็นมุสลิมผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชน (ถ้ามี)
 - ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ประวัติเจ้าของผลงาน

ชื่อ-สกุล	ณัฐพงศ์ สวนดี
อีเมล	nattapong.s@bu.ac.th
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ และการประเมินโครงการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ประสบการณ์การทำงาน	อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิในวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

วันที่ 22 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2560

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) ณัฐพงษ์ ศวนต์ อยู่บ้านเลขที่ 39/1
ชอย ท่าอิฐ ถนน รัตนโกสินทร์ ตำบล/แขวง ท่าอิฐ
อำเภอ/เขต ปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี รหัสไปรษณีย์ 11120
เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ รหัสประจำตัว 7580300916
ระดับปริญญา ตรี โท เอก
หลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ คณะ นิเทศศาสตร์
ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ” ฝ่ายหนึ่ง และ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ตั้งอยู่เลขที่ 119 ถนนพระราม 4 แขวงพระโขนง เขตคลองเตย
กรุงเทพมหานคร 10110 ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ” อีกฝ่ายหนึ่ง

ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ และ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ ตกลงทำสัญญากันโดยมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิขอรับรองว่าเป็นผู้สร้างสรรค์และเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานสารนิพนธ์/
วิทยานิพนธ์หัวข้อ การสื่อสารของกลุ่มดะวะฮ์ในนครดาร์จตมเป็นมุสลิม

ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ
(ต่อไปนี้เรียกว่า “สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์”)

ข้อ 2. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิตกลงยินยอมให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยปราศจากค่าตอบแทนและไม่มี
กำหนดระยะเวลาในการนำสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่
ต่อสาธารณชน ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนา งาน ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น อนุญาตให้ผู้อื่นใช้
สิทธิโดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยหรือไม่ก็ได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน หรือการ
กระทำอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกัน

ข้อ 3. หากกรณีมีข้อขัดแย้งในปัญหาสิทธิในสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ระหว่างผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิกับ
บุคคลภายนอกก็ดี หรือระหว่างผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิกับบุคคลภายนอกก็ดี หรือมีเหตุขัดข้องอื่นๆ
เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ อันเป็นเหตุให้ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่สามารถนำงานนั้นออกทำซ้ำ เผยแพร่ หรือโฆษณา
ได้ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิยินยอมรับผิดชอบและชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในความเสียหาย
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิทั้งสิ้น

สัญญานี้ทำขึ้นสองฉบับ มีข้อความเป็นอย่างเดียวกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญานี้โดย
ละเอียดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อให้ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน และเก็บรักษาไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ..........ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ
(ธรรมวัฒน์ หวนดี)

ลงชื่อ..........ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ
(อาจารย์อภิญญา จุลพิสิฐ)
ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดและศูนย์การเรียนรู้

ลงชื่อ..........พยาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤติกา ลิ้มลาวัลย์)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลงชื่อ..........พยาน
(ดร.ปฐมา สตะเวทิน)
ผู้อำนวยการหลักสูตร/ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร